Author:
Busé, F.F.A.

Title:
Beknopte handleidung tot het aanleeren van het...
Place:
Arnhem
Date:
1873

94-82061-2
MASTER NEGATIVE #

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DIVISION

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

ORIGINAL MATERIAL AS FILMED - EXISTING BIBLIOGRAPHIC RECORD

 Busé, F F A
~~[illegible]~~ Beknopte handleidung tot het aanleeren van het dubbel-boekhouden... door F.F.A.Busé.... Arnhem, Marle, 1873.
271 p. forms. 20 cm.

RESTRICTIONS ON USE:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 12x IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB

DATE FILMED: 5/2/94 INITIALS: W.W.

TRACKING # : MSH 00601

FILMED BY PRESERVATION RESOURCES, BETHLEHEM, PA.

2.5 mm 1234567890

2.0 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

1.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

PM-MGP 13"x18"
METRIC GENERAL PURPOSE TARGET
PHOTOGRAPHIC

150 mm

100 mm

A5

A4

1.0 1.1 1.25 1.4 1.6 1.8 2.0 2.2 2.5 2.8 3.2 3.6 4.0 4.5 5.0

1.0 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

1.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstuvwxyz1234567890

2.0 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567890

2.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567890

PRECISION[SM] RESOLUTION TARGETS

Century
A&P
1303 Geneva Avenue
St. Paul, MN 55119

4.5 mm ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
1234567890

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

BEKNOPTE HANDLEIDING

TOT HET AANLEEREN VAN HET

DUBBEL-BOEKHOUDEN.

Ten gebruike op Hoogere Burgerscholen, voor Jongens en Meisjes, en andere Inrichtingen van Onderwijs.

DOOR

F. F. A. BUSÉ,

LEERAAR AAN DE HOOGERE BURGERSCHOOL, TE ARNHEM.

ARNHEM. — H. W. VAN MARLE. — 1873.

INLEIDING.

Onder de vakken, waarde lezer, waarin men tegengenwoordig u onderricht wenscht te geven, bekleedt het Boekhouden eene plaats. »Dat boekhouden," hebt ge misschien wel eens bij u zelven gedacht, »waartoe moeten we dàt toch leeren?" en de wijze waarop ge het woordje »dat" uitspreekt, duidt aan dat ge voor u zelven er de bijzondere waarde niet van inziet, en het zeer betwijfelt of ge daarvan wel ooit eenig nut zult hebben. En hoe zou dat ook anders kunnen? Ge zult waarschijnlijk toch geen handelaar worden, zegt ge, en als dat al eens mocht gebeuren, zoudt ge toch zelf uwe boeken niet houden, maar daarvoor een flink geroutineerd boekhouder nemen; een man dien ge uw vol vertrouwen kondet schenken; die misschien al jaren en jaren bij uwe familie als een trouw, eerlijk, oppassend, vlijtig en nauwkeurig man bekend staat. Zoo praat men soms al eens met zich zelven, en is er dan niemand bij om ons met krachtige bewijzen aan te toonen dat wij geheel zonder grond zoo redeneeren, dan komt men al spoedig tot het besluit dat men volkomen gelijk heeft. We zullen eens even aannemen, dat uwe onderstelling juist is, en dat ge nimmer iets met den handel en met koopmansboekhouden zult te maken hebben, en onderzoeken of het

aanleeren van het Boekhouden zelfs in dat geval voor u niet nog zijne nuttige zijde heeft. Vooreerst moet ik u doen opmerken, dat ofschoon door het Boekhouden gewoonlijk het koopmansboekhouden wordt verstaan, men daartoe in zekere mate ook reeds kan brengen het geregeld aanteekenen van zijne ontvangsten en uitgaven in een kasboekje, en hiervan, ik verzeker het u, is het nut veelzijdig; ge behoeft slechts aan oudere personen, die zulks vele jaren achter elkaar onafgebroken hebben gedaan, naar hun gevoelen daaromtrent te vragen, en ze zullen u het aanprijzenswaardige van dergelijke aanteekeningen doen uitkomen. 't Is er echter meê gelegen zoo als met vele andere zaken, men begint het pas te waardeeren, als men het — niet eenigen tijd heeft zien doen, maar zelf gedaan heeft. 't Is waar, er zijn heel knappe menschen in de wereld wie dat zoo genoemde opschrijven eene groote overtolligheid toeschijnt: «zij weten altijd precies hoeveel zij in den zak of in de beurs hebben: zij geven nimmer een cent te veel uit, — dat is geen cent die niet nuttig besteed zou zijn; zij nemen van alles kwitantie, en zelfs al nemen ze die niet, dan weten ze toch dag en uur waarop elke betaling heeft plaats gehad, en herinneren zich zelfs nog met juistheid den persoon die het geld van hen ontving; ze hebben een stalen geheugen wat betreft de prijzen die ze voor vroeger gekochte voorwerpen hebben betaald, zoodat ze met gerustheid hiervan bij een nieuwen aankoop kunnen uitgaan.» Er zijn wellicht enkelen, zeer enkelen, die met recht zoo spreken kunnen; maar verreweg de meesten van hen die dergelijke lofredenen op hun geheugen houden, foppen zich te goeder trouw, en hebben de uitspraak van dien Franschen schrijver niet gelezen die zegt: «Tout le monde

se plaint de sa mémoire et personne de.....» enz. Ze zouden spoedig tot andere gedachten komen, zoo men hun van tijd tot tijd eens op den man af vroeg: Hoeveel geld hebt ge nu precies in uw beurs, en weet ge zeker dat dit juist het bedrag is dat er in moet zijn? Hebt ge werkelijk zoo veel genot van dat gekochte voorwerp, en vindt ge niet dat ge er wel wat veel voor betaald hebt? Of hebt ge in den laatsten tijd niet wat veel aan dit of dat besteed? Durft ge een half jaar na dato zoo stijf op uw stuk blijven staan, als de man die u wellicht ten tweeden male om geld vraagt, stellig verzekert dat ge abuis hebt; dat hij altijd terstond alles wat betaald wordt, «doordoet», en dat de bediende aan wien ge meent betaald te hebben, maar die naar elders vertrokken is, een door en door eerlijk mensch was. En is het u nooit gebeurd dat ge bij het opgeven van den prijs van een vroeger gekocht voorwerp u moest bepalen tot een «Ik geloof....» of «Als ik me niet vergis....»? Ik voor mij durf beweren, dat hij die niet opschrijft, gewoonlijk niet weet hoeveel het juiste bedrag van zijn geld is en zijn moet; dat hij wel eens iets uitgeeft wat hij later als verloren geld moet beschouwen; dat hij wel eens in onzekerheid verkeert of hij een zeker bedrag al of niet betaald heeft, en dat hij de prijzen van vroeger aangekochte voorwerpen gewoonlijk slechts ten naastenbij weet. Zeker is het in alle geval dat hij die zich gewent geregeld aanteekening van zijne ontvangsten en uitgaven te houden, zich van het eerste op bepaalde tijden vergewissen moet, en omtrent het tweede in zijn boekje of eene bevestiging van zijne verklaring, of eene bestendige waarschuwing voor het vervolg ziet. In geval hij eene zekere som gelds reeds betaald heeft, zonder daarvoor eene kwitantie te ontvangen, gelijk somtijds

gebeurt, kan hij zich met veel meer klem dan op grond van bloote herinneringen op zijn geregeld gehouden aanteekeningen beroepen, en van een leverancier, ofschoon deze daartoe wellicht niet verplicht is, zal hij kunnen verwachten, dat de vordering wordt opgegeven, als uit het boekje duidelijk blijkt dat op dien en dien dag werkelijk de daarin vermelde betaling heeft plaats gehad. Vroeger bestede prijzen zoekt hij dan niet in het een of ander verborgen hoekje van het geheugen, hij vindt ze terstond in duidelijk schrift, gevoelt eene aangename zelfvoldoening wegens vroeger genomen en nu beloonde moeite, en heeft ongemerkt zijne kennis van de waarde der dingen vermeerderd.

Het geregeld bijhouden van een kasboekje doet ons dus zien, waar ons geld blijft en wat wij er voor genoten hebben, en ieder die de waarde van het geld kent en weet hoe onnadenkend en verkeerd het dikwijls wordt uitgegeven, zal voorzeker den wensch koesteren dat het houden van een boek van ontvangsten en uitgaven algemeen werd, daar het een van de krachtigste middelen is om algemeene welvaart te verspreiden; terwijl er bovendien langzamerhand eene liefde tot orde uit voortspruit die haar weldadigen invloed over al onze handelingen uitstrekt.

Hierbij komt nog dat men zonder handelaar te zijn, dikwijls met den handel in aanraking komt en dan eenige kennis van het boekhouden moet hebben om zich te kunnen overtuigen dat de zaken juist zijn voorgesteld zoo als ze zijn. Al is en blijft men particulier, dan kan men toch behoefte gevoelen om na te gaan of eene rekening-courant met interestberekening juist is; hoe de rekening van een persoon, die onze effecten of andere zaken beheert, n.l. die ze voor ons koopt en verkoopt, weder andere koopt en ons aan het einde van zeker tijdperk verantwoording van zijn beheer doet, eigenlijk in elkander zit; wat al die cijfers toch beteekenen en waarom ze juist gesteld zijn waar ze staan, op eene maandelijksche of jaarlijksche balans van eene bank- of kasvereeniging waarin wij aandeel hebben; waarom op de rekening, die wij omtrent het eene of andere schip, waarvan ons een gedeelte toebehoort, ontvangen, het eene getal links, het andere rechts op de rekening staat. Ik zou hierbij nog verscheidene andere gevallen kunnen voegen, waarin de kennis van het Boekhouden ook den particulier te pas komt; maar ik geloof dat de genoemde voldoende zullen zijn, om u het nut er van te doen inzien, en u, ook al hadt ge de zekerheid dat ge nimmer handelaar zult worden, aan te sporen om uwe aandacht aan dat vak te wijden.

Menigeen echter die thans denkt dat hij niet met den handel zal te maken hebben, kan later door omstandigheden daartoe gebracht worden, en dan zal hij zich met genoegen de uren herinneren die hij aan het Boekhouden heeft besteed, daar hij dan de hem opgelegde taak met gemak zal vervullen, en in plaats van machinaal te werken, zal begrijpen en doorzien wat hij doet.

Keeren we nu tot ons **Kasboekje** terug. Vooraf echter moet ik u een paar woorden verklaren die in den loop van dit werkje dikwijls zullen voorkomen. Ik bedoel **Debet** en **Credit**. Wij zeggen van iemand dat hij onze debiteur, of dat hij ons zoo-en-zoo veel debet is, als hij ons eene zekere som moet betalen; een anderen noemen wij onzen crediteur, omdat hij zoo-en-zooveel van ons te vorderen heeft. Dat is alles goed en waar, maar voor het Boekhouden pluist men het nog een weinig uit, men dringt

tot de oorzaak door en vraagt: Waarom is die debiteur ons zoo-en-zooveel schuldig? en dan luidt het antwoord: «Omdat hij goed van ons gekocht heeft; omdat hij iets van ons heeft ontvangen.» Nu zijn we er: die man is debet of onze debiteur, omdat, en van het oogenblik af dat, hij iets van ons heeft ontvangen.

Van daar de regel in het Boekhouden:

Hij die ontvangt is debet.

Er is iets dat met ontvangen gelijk staat en daarom ook veroorzaakt dat de persoon dien het aangaat, debet wordt. Wanneer ik b. v. aan een besteller, die een pakje voor u brengt, de vracht daarvoor betaal, omdat gij toevallig geen geld bij u hebt, dan zijt gij mij die betaalde vracht debet, omdat ik voor u uitgegeven heb. In den grond toch is het juist alsof gij ontvangen hadt. Gij hadt immers even goed dat geld voor de vracht uit mijne hand kunnen ontvangen, om er dan den besteller mede te betalen, met wien ik niets te maken heb.

De tweede regel is daarom:

Hij voor wiens rekening men uitgeeft is debet.

Bij den crediteur is men ook niet tevreden met het gezegde dat hij credit is, omdat hij geld van ons te vorderen heeft. Men vraagt: «waarom heeft hij die pretentie op ons?» En het antwoord luidt: «omdat hij ons iets verkocht, dus gegeven heeft, en wel van dat oogenblik af, is hij onze crediteur."

De derde regel luidt daarom:

Hij die geeft is credit.

Er is iets dat met geven overeenkomt en daarom oorzaak is dat de persoon op wien het betrekking heeft, credit wordt. Wanneer gij mij eene som gelds schuldig zijt, en van een ander iets te vorderen hebt, dan kunt gij dezen persoon verzoeken, mij een zeker bedrag uit te betalen. Als die persoon dat doet, ontvang ik geld dat voor u bestemd was, want met den persoon die mij dat geld geeft, sta ik volstrekt niet in betrekking; ik ken hem wellicht niet eens. Gij zijt dan credit of mijn crediteur, omdat ik voor uwe rekening ontvang. Inderdaad, of die vreemde persoon mij geld geeft, of gij zelf, is mij onverschillig; in beide gevallen reken ik dat het van u komt, terwijl die vreemde persoon slechts de brenger van het geld is.

Men zegt daarom ook:

Hij voor wiens rekening men ontvangt is credit.

De vier regels luiden dus:

Hij die ontvangt is debet.

Hij voor wiens rekening gegeven wordt is debet.

Hij die geeft is credit.

Hij voor wiens rekening ontvangen wordt is credit.

Als men een kasboekje wil gaan houden, neemt men een boekje met geliniëerd papier; op elke bladzijde zijn, als in het onderstaande model, twee kolommen aan den linkerkant, de eene voor den naam der maand, de andere voor den datum, dan volgt een vak voor de omschrijvingen, en eindelijk eene geldkolom, bestaande uit twee afdeelingen, de eene voor de guldens, de andere voor de centen en halve centen.

LINKERZIJDE.					RECHTERZIJDE.				
1872. maand.	datum.	Omschrijving	gl.	ct.	1872. maand.	datum.	Omschrijving	gl.	ct.

Men gebruikt altijd twee bladzijden naast elkaar die samen een zoogenaamd folio vormen. De linker noemt men de debetzijde en de rechter de creditzijde. Velen schrijven, om hieraan altijd herinnerd te worden, het woord **Debet** in den linkerbovenhoek der linker bladzijde, en het woord **Credit** in den rechter bovenhoek der rechter bladzijde, waar de gestippelde lijnen staan. Men kan dit echter ook wel onthouden, en zich de moeite van het schrijven besparen. Als ge nu aanteekening gaat houden, stelt dat boekje uw beurs of uwe kas voor, en in overeenstemming met dit laatste woord schrijft men gewoonlijk boven elke linkerbladzijde het woord **Kassa**. Het geld dat in uwe kas is heeft ze van u ontvangen en is ze dus debet. Daarom schrijft ge op de linker- of debetzijde, nadat ge op den bovensten regel het jaartal hebt geplaatst, een regel lager den naam der maand en de dagteekening, in het volgende vak de woorden «Voor in kas», die beteekenen «Voor hetgeen in de kas ontvangen is», en in de kolom der guldens en centen het bedrag dat de kas ontvangen heeft. Wanneer ge iets koopt, moet ge om te betalen het geld uit de kas nemen, of, om den derden regel toe te passen, de kas moet u dat geld geven, en daarom is ze dan credit. Welnu, dit boekt ge dan op de

rechter- of creditbladzijde, door in de eerste kolom op den bovensten regel het jaartal, en een regel lager de maand en den datum te stellen, daarachter b. v. «Voor een vel vloeipapier,» welke woorden moeten opgenomen worden alsof er stond: «Voor hetgeen de kas mij gegeven heeft tot aankoop van een vel vloeipapier», en in de kolom voor de guldens en centen het bedrag. En zoo gaat het steeds voort: voor elk bedrag dat wij in de kas leggen, en dat zij dus ontvangt, wordt ze gedebiteerd; en voor elke som die wij uitgeven, en die de kas ons dus eerst moet verschaffen, wordt zij gecrediteerd.

Wees nu zoo goed en houd eens boek van de navolgende ontvangsten en uitgaven.

Op den 1en September hebt gij in kas 5.— gl.
» » 1en » geeft gij uit voor een verjaarcadeautje aan uw broeder *f* 1.—
» » 1en » geeft gij aan kerkgeld uit 0,20 gl.
» » 2en » koopt ge een liniaal voor 65 cents.
» » 2en » ontvangt ge van oom Willem een rijksdaalder ten geschenke.
» » 3en » koopt gij voor 10 cents stalen pennen.
» » 3en » koopt gij een potlood voor 10 cents.
» » 5en » betaalt gij voor vracht van een pakje 40 cents.
» » 6en » koopt ge twee cahiers voor 20 cents.
» » 7en » koopt ge voor 25 cents postzegels.
» » 7en » koopt ge een vel teekenpapier voor 6 cents.

Wanneer ge dit alles behoorlijk geboekt, of anders gezegd, als ge al deze posten in uw kasboekje gebracht hebt,

zult ge zien dat uwe kas gedebiteerd staat voor 7,50 gl., en dat zij voor 2,96 gl. is gecrediteerd. Het is nu Zaterdag avond en de kas moet **opgemaakt** worden, dat is, ge moet zien of ge goed boekgehouden hebt. Daartoe trekt ge op een stukje papier de 2,96 gl. van de 7,50 gl. af. Ge vindt dan tot rest 4,54 gl. Nu telt ge het geld dat er in uw kas over is, na, en vindt ge daar dan ook juist 4,54 gl., dan komt de kas uit, of, zoo als men zegt, ze **sluit**. Vindt ge in de kas meer dan 4,54 gl., dan hebt ge vergeten iets op te schrijven dat ge ontvangen en in uwe kas gelegd hebt; of wel ge hebt voor iets meer opgeschreven dan gij er voor hebt betaald; of iets opgeschreven als betaald, dat nog niet betaald is. Bedraagt het restant in uwe kas minder dan uw boekje aanduidt, dan hebt ge hoogstwaarschijnlijk eene uitgaaf vergeten te noteeren, of ge hebt een bedrag op de creditzijde te laag uitgetrokken. Hoedanig de fout ook moge zijn, ge rust niet voor ge ze gevonden hebt, en eindelijk vindt ge tot uwe voldoening dat uwe kas accoord is. Nu moet uwe kas worden **afgesloten**; want als ge om de week uwe kas opmaakt, moet iedere week ook op zich zelve staan. Dit doet ge volgenderwijze: de kas heeft deze week ontvangen 7,50 gl,; zij heeft uitgegeven 2.96 gl., en heeft nog in bezit 4,54 gl. Nu geeft zij u (waarbij gij haar natuurlijk de behulpzame hand biedt) de 4,54 gl., die ze nog over heeft, terug. Zij wordt dan credit, en gij schrijft op hare creditzijde: Sept. | 7 | Voor saldo..... *f* 4 | 54 |. Nu heeft de kas evenveel aan u gegeven, als zij van u ontvangen heeft, hetgeen gij aanduidt door onder de beide geldkolommen eene inktstreep te trekken, de debet- en de creditzijde op te tellen, en er de bedragen (hier 7,50 gl.) onder te plaatsen. Daarna trekt gij, één regel lager, onder

de beide bedragen weder een inktstreep, en de afsluiting is gereed. Terstond echter legt gij de overgebleven 4,54 gl. op nieuw in de kas, en schrijft daarom op de debetzijde, op den eersten regel onder de laatste inktstreep: Sept. | 8 | ... voor saldo..... *f* 4 | 54 | en daarmede is de kas of de rekening der kas weder **geopend.** Ge merkt wel op dat we de kas hebben afgesloten op 7 September, en dat we ze weder openen op 8 September; men moet zich dus verbeelden, dat de opmaking op Zaterdag avond even voor 12 uur plaats heeft, en dat het saldo te 12 uur weêr in de kas gelegd wordt.

Gewoonlijk zullen uwe ontvangsten niet zoo veel regels beslaan als uwe uitgaven, zoodat de rechter bladzijde vol is, terwijl op de linker bladzijde slechts een of twee regels beschreven zijn. Als dit voorkomt, namelijk als een van beide bladzijden op twee regels na vol is — want op de onderste twee regels schrijft men geen ontvangsten of uitgaven — trekt men onder beide geldkolommen, op den tweeden regel van onder, eene inktstreep, telt ze elk afzonderlijk op, plaatst het bedrag onder elke kolom met het woord Transporteeren er voor, brengt die beide sommen, voorafgegaan van het woord Transport, op de twee volgende bladzijden over en gaat daar voort tot het einde van de week, wanneer de gewone afsluiting plaats heeft.

HET ENKEL BOEKHOUDEN.

Als iemand, zoo als in het vorige hoofdstuk is verklaard, een kasboek houdt, kan men nog niet zeggen dat hij in den vollen zin des woords boek houdt; want voor de eenvoudigste wijze van boekhouden die er bestaat, wordt meer gevorderd, gelijk uit de volgende bepaling blijkt.

Boekhouden is het geregeld aanteekenen van elke verandering in onze bezitting, zoodanig dat daaruit blijkt òf en hoeveel wij in een zeker tijdsverloop gewonnen of verloren hebben; òf en hoeveel wij in een zeker tijdsverloop vooruit of achteruit zijn gegaan.

In een kasboekje vindt men slechts de veranderingen die een gedeelte der bezitting, namelijk het geld, ondergaat, en men komt *daardoor alleen* niet tot de kennis of men vooruit of achteruit gegaan is.

Ik zal u later aantoonen, hoe zoo iemand, ook zonder veel meer moeite, volkomen boek zou kunnen houden.

De kooplieden die in het klein handelen, dat wil zeggen die bij kleine hoeveelheden of partijen koopen en verkoopen, en ook sommigen die in het groot handel drijven, houden zoogenaamd Enkel boek, omdat dit betrekkelijk weinig tijd vereischt en door hen voldoende wordt geacht om een overzicht van hunne zaken te geven.

Wanneer zulk een koopman eene handelszaak begint maakt hij allereerst een **Inventaris** op.

Hiertoe neemt hij een of meer vellen geliniëerd papier met eene kantlijn links en twee geldkolommen rechts; zoo als in het onderstaand model.

Hij schrijft op dezen staat, in rubrieken of afdeelingen verdeeld, alles wat hij bezit met de waarde er achter in de eerste geldkolom. Het gezamenlijke bedrag van de verschillende posten eener zelfde rubriek wordt in de achterste geldkolom geplaatst of zoo als men het noemt, uitgetrokken. De eerste rubriek bevat b. v. het geld of **Kassa**; de tweede de **Vaste goederen**, zoo als huizen en landerijen; de derde de **Roerende goederen**, als meubelen; de vierde de **Koopmanschappen**, die men wellicht reeds heeft ingeslagen. Zijn er op dat oogenblik personen die hem geld verschuldigd zijn, zoo vormen die eene afzonderlijke rubriek onder het hoofd **Debiteuren.** Al deze bedragen bij elkander opgeteld, vormen het onzuiver vermogen van den koopman, of zoo als men het gewoonlijk noemt, zijn **Actief.**

Zijn er tijdens het opmaken van den Inventaris personen die geld van den koopman te vorderen hebben, zoo

plaatst hij deze allen onder het opschrift **Crediteuren.** De som die elk te vorderen heeft, wordt in de eerste kolom, en het totaal van hunne vorderingen in de tweede kolom geplaatst. Dit eindbedrag, het **Passief vermogen** of kortweg het **Passief**, wordt van het **Actief** afgetrokken, en zoo verkrijgt men het **Zuivere vermogen.**

De eerste Inventaris dien men aldus opmaakt, heet N° 1.

Als de koopman geregeld elk jaar zulk een inventaris opmaakt, dan zal hij kunnen zien òf en hoeveel hij vooruit of achteruit gegaan is. Bedraagt het zuivere vermogen b. v. op Inventaris N° 2 1050.20 gl. meer dan op Inventaris N° 1, dan is hij in het eerste jaar 1050.20 gl. vooruitgegaan.

Als de Inventaris N° 1 gereed is, gaat de koopman zijne boeken aanleggen. Wij zullen alleen van zijne hoofdboeken spreken, en de hulp- en bijboeken vooreerst laten rusten. Het eerste hoofdboek is het **Memoriaal**, dat door kooplieden, die enkelvoudig boekhouden, veelal Journaal genoemd wordt, maar dat wij, om latere verwarring te voorkomen, **Memoriaal** moeten heeten. Dit boek is geheel geliniëerd als de zoo even beschreven Inventaris. De koopman is volgens de wet verplicht, daarin, zonder witte vakken, kantteekeningen of bovenschrijvingen, naar orde des tijds, aanteekening te houden van al zijne schulden en schuldvorderingen, alle inkoopen en verkoopen, alle ontvangsten en betalingen van gelden, kortom van al wat er in zijn handel voorvalt; zoodat het Memoriaal kan genoemd worden een geregeld verhaal van al wat op den handel eens koopmans betrekking heeft. 't Is echter voor iemand die in de zaak niet betrokken is, geen amusant verhaal. Alles is er in de minst mogelijke woorden uitgedrukt, en in plaats van met een

soort van inleiding te beginnen, valt men telkens met de deur in huis, door het woord of de woorden die de hoofdhandeling uitdrukken, in groot en zwaar schrift voorop te plaatsen. B. v.

Amsterdam, 1 September.

GEKOCHT van J. JANSEN, 100 balen rijst, bedragende. .			*f* 1750	
2.				
BETAALD aan J. JANSEN, alhier. .			*f* 1000	

Eer men het Memoriaal begint te gebruiken, wordt het gepagineerd, door in den linker of rechter bovenhoek van iedere bladzijde het cijfer 1, 2, 3 enz. te stellen. Gelijk ge ziet, staat de datum boven iedere afzonderlijke handeling of, zoo als men in Boekhouden zegt, boven iederen post. Men opent het Memoriaal altijd met eene vermelding van hen die, overeenkomstig den Inventaris, iets van ons te vorderen hebben of aan ons verschuldigd zijn, en daarop volgen dan de overige posten naar orde des tijds. Gij begrijpt terstond, dat het Memoriaal een gewichtig boek is, en gij vermoedt terecht dat wanneer dit boek goed bijgehouden wordt, de zaken niet licht in de war kunnen loopen, of zoo ze in de war mochten

zijn, altijd weder in orde kunnen gebracht worden. Bovendien kan men er zeer gemakkelijk in nagaan, of iets op zekeren bepaalden tijd is geschied of niet, daar men elken datum met geringe moeite kan naslaan; en dit komt menigmaal voor.

In het Memoriaal waar de posten eenig en alleen gerangschikt zijn naar orde des tijds, staan de handelingen en de personen met wie men zaken doet, tamelijk door elkander. Nu eens koopt men van A, dan weder verkoopt men aan B, morgen komt C ons betalen, een dag later betalen wij A. Allerlei verschillende zaken en personen volgen elkander dag aan dag op. Wanneer nu eens een dier personen na eenigen tijd wil weten hoe de rekening tusschen hem en ons staat, — en een tijd van afrekenen komt er toch met allen — dan zouden wij ons Memoriaal van 't begin tot het einde moeten nazien, om te weten hoeveel hij van ons ontvangen, en hoeveel hij ons gegeven heeft. 't Best zou dan zijn dat wij een vel papier naast ons legden, geliniëerd als ons Kasboekje en met zijn naam er boven. Dat vel papier stelt dan dien persoon voor, even als het kasboekje onze kas. Komen wij aan een post in ons Memoriaal, waarin vermeld staat dat hij iets van ons ontvangen heeft en dus debet is, dan schrijven wij dit met den datum op de linker- of debetzijde van ons vel papier, en ontmoeten wij een post waarin hij als gever of crediteur voorkomt, dan noteeren wij dit op de rechter- of creditzijde van hetzelfde vel papier, en zoo voortgaande zullen wij ten slotte op de linkerzijde alles vinden wat hij ontvangen, en op de rechterzijde alles wat hij gegeven heeft. Door optelling van beide zijden vinden wij het bedrag van zijn Debet, en ook dat van zijn Credit. Is het Debet grooter dan het Credit,

dan is hij ons het verschil der beide sommen schuldig, en is het Credit grooter dan het Debet, dan duidt het verschil aan hoeveel hij nog van ons te vorderen heeft. Daar het dikwijls gebeurt, dat men verlangt te weten hoe de rekening van de personen staat met wie men handel drijft, en dit althans eenmaal 's jaars geregeld het geval is, is men waarschijnlijk al spoedig op de gedachte gekomen, om dat niet op losse stukken papier te doen, maar daarvoor een boek aan te leggen, en zoo is men tot het tweede hoofdboek, namelijk het **Grootboek** of zoo als het door sommigen genoemd wordt, het **Rekening-Courant boek** gekomen. Dit boek dat, gelijk de meeste koopmansboeken, in folio formaat is, en door lijvigheid uitmunt, is geliniëerd gelijk ons kasboekje, doch meestal met twee geldkolommen. Men gebruikt er ook altijd twee bladzijden naast elkaar, de linker voor het Debet, en de rechter voor het Credit, die te samen een folio vormen. Eer men het Grootboek begint te gebruiken, gaat men het foliëeren, dat is, men schrijft op de eerste en tweede bladzijde in de hoeken bovenaan het cijfer 1, op de 3e en 4e het cijfer 2, enz. Bij het Grootboek behoort een **Alphabetisch Register**, of **Klapper**, waarvoor men een lang en smal, geliniëerd boek kan nemen. Midden boven de eerste bladzijde plaatst men de letter A, boven de tweede B, boven de derde C, enz., en op elke bladzijde trekt men eene lijn, op korten afstand van de rechterzijde, van boven naar beneden, zoodanig dat er aan die zijde een kolommetje ontstaat, waarin ruimte voor een paar cijfers is. Eens in de maand gaat de koopman in het Memoriaal post voor post van die maand na. Staat op den 1 Juni vermeld dat hij aan zeker persoon,

b. v. W. Pool, alhier, 10 mud tarwe verkocht heeft voor 80 gl., dan geeft hij dien persoon een Hoofd in het Grootboek, dat is, hij schrijft zijn naam boven de linkerbladzijde van fol. 1, terwijl hij op de rechterzijde het woord alhier plaatst. Eer hij nu met de boeking verder gaat, stelt hij den naam Pool (W), met het cijfer 1 in het kolommetje er achter, in het Alphabetisch register op het Grootboek, op de bladzijde die voor de letter P is aangewezen. Om nu den post te boeken, zegt hij bij zich zelven: Pool heeft van mij gekocht; hij heeft dus ontvangen, hij is debet; en nu schrijft hij, na eerst op den bovensten regel der linker- of debetzijde het jaartal geplaatst te hebben, een regel lager in de eerste kolom Juni, in de tweede het cijfer 1, in de derde, «voor 10 mud tarwe», en in de geldkolom *f* 80,—. Die rekening in het Grootboek zal er dan uitzien als hieronder is aangewezen.

1   1

W. POOL   alhier.

1872.									
Juni	1	voor 10 mud tarwe	*f* 80	—					

Luidt de volgende post, b. v. op 2 Juni: «GEKOCHT van R. SNOEK, alhier, 6 mud aardappelen" . . . . . *f* 18,— zoo opent hij in het Grootboek op fol. 2 eene rekening voor R. Snoek, gelijk hij dat op fol. 1 voor W. Pool gedaan heeft, en schrijft zijn naam in het Alphabetisch register onder de letter S met het cijfer 2 in het kolommetje er achter. Hij redeneert nu weder: Snoek heeft aan mij verkocht, heeft dus gegeven, is credit; en als de boeking dienovereenkomstig heeft plaats gehad, zal fol. 2 het onderstaande bevatten.

2   2

R. SNOEK   alhier.

					1872.				
					Juni	2	voor 6 mud aardappelen	*f* 18	—

Telkens als hij een post uit het Memoriaal in het Grootboek heeft overgebracht, plaatst hij voor den post in het Memoriaal een teekentje, b. v. een kruisje of eene letter, ten blijke dat de overbrenging in het Grootboek heeft plaats gehad. En zoo gaat hij nu post voor post verder. Is in een post geen persoon vermeld, zoo als somtijds gebeurt, dan slaat hij dien over, dat is, dan brengt hij hem niet in het Grootboek. Ik zal u

niet behoeven te zeggen, dat indien men onder het overbrengen van de posten uit het Memoriaal in het Grootboek een persoon aantreft dien men reeds gehad heeft, aan zulk een persoon geen nieuw Hoofd wordt gegeven. Men brengt alles wat denzelfden persoon betreft op eene en dezelfde rekening, en om met zekerheid te weten of een persoon reeds een Hoofd heeft of niet, raadpleegt men het Alphabetisch register, dat daarom dan ook met de grootste nauwkeurigheid moet worden bijgehouden.

Vele kooplieden die enkelvoudig boek houden, richten de posten in het Memoriaal, wanneer daarin personen voorkomen, eenigszins anders in, dan hierboven, met het oog op hetgeen later volgen zal, is opgegeven. Hij die den post in het Memoriaal schrijft, gaat al terstond na of de persoon, in den post genoemd, debet of credit is, en plaatst den uitslag van zijn onderzoek boven aan den post. Dit is zeer gemakkelijk voor hem die het Grootboek bijhoudt; want die behoeft nu niet te denken: hij vindt in het Memoriaal opgegeven wat hij te doen heeft. Hij heeft slechts te zorgen dat hij duidelijk en goed schrijft, want daarop is een koopman bijzonder gesteld.

De twee bovengenoemde posten zouden in het Memoriaal dan te boek gesteld worden gelijk hieronder is aangegeven.

Amsterdam, 1 Juni 1872.

W. POOL, alhier — DEBET.		
voor 10 mud tarwe aan hem verkocht	*f* 80	00
2.		
R. SNOEK, alhier — CREDIT.		
voor 6 mud aardappelen van hem gekocht	*f* 18	00

Behalve het Memoriaal en het Grootboek houdt een koopman altijd een **Kasboek**, juist op dezelfde wijze als het Kasboekje, dat ge nu, hoop ik, reeds voor u zelven houdt, en nog verscheidene hulpboeken, die wij weder met stilzwijgen voorbijgaan, omdat bekendheid met die boeken en hun inrichting geen vereischte is, om u, wat ik thans beoog, een denkbeeld van het Enkelvoudig Boekhouden te geven. Wanneer het Memoriaal en het Grootboek behoorlijk bijgehouden zijn, kan de koopman in die twee boeken alle inlichting erlangen die hij omtrent zijne zaak kan wenschen. Wil hij weten wat op zekeren datum gebeurd, of waar zeker artikel gebleven is, zoo ziet hij in het Memoriaal; verlangt hij inlichting omtrent de zaken van zekeren persoon, hij vindt die in het Grootboek.

Wanneer het eerste jaar om is, maakt hij zijn Inventaris No 2 op. De koopman zegt dan dat hij zijne Balans gaat opmaken, en ofschoon dit een woord is dat eigenlijk alleen in het Dubbel Boekhouden tehuis behoort, steekt er volstrekt geen kwaad in ook in het Enkel Boekhouden die uitdrukking te gebruiken. Bij het opmaken van Inventaris No 2 kan hij No 1 tot leiddraad nemen. De eerste rubriek aldaar, dit hebben wij aangenomen, bevat het geld of **Kassa**. De koopman maakt zijne kas op, en het saldo is dan het eerste bedrag op zijn nieuwen Inventaris. Dan komen de **Vaste** of **Onroerende Goederen**. Deze brengt hij op den nieuwen Inventaris tegen hetzelfde bedrag, waarop hij ze op Inventaris No 1 heeft geschat; of wel hij schat ze elk jaar $\frac{1}{2}$ % of 1 % lager dan het vorige, omdat huizen, b. v., in den regel langzamerhand in waarde afnemen. De **Roerende Goederen** of meubelen, die dan aan de beurt zijn, dienen ook jaarlijks een paar percent lager geschat te wor-

den; want zoo als ge weet, die verslijten, al vormen ze ook wat de couranten «een goed geconserveerden inboedel» noemen. Nu volgen de **Koopmanschappen**, en daar komt hij zoo gemakkelijk niet af. Die rubriek veroorzaakt een drukte, waartegen hij op een warmen zomerdag nog al zou opzien, en het is daarom gelukkig dat dit werk niet in het warme seizoen behoeft plaats te hebben; want een koopman maakt altijd zijne balans op 31 December op, en ofschoon het overige gedeelte van het werk wel eens een paar maanden later wordt gedaan, moeten toch al de onderdeelen van de rubriek **Koopmanschappen** in de laatste dagen van de maand December worden berekend, en gij zult spoedig bemerken waarom. Alle koopmanschappen of goederen, die voorhanden zijn, moeten worden opgemeten of gewogen, en de waarde daarvan worden berekend naar den prijs dien de goederen op den dag, waarop de berekening geschiedt, gelden. Dit, nu, is iets dat niet een paar maanden kan uitgesteld worden; want dan zou de voorraad intusschen eene groote verandering ondergaan hebben, en vele prijzen zouden wellicht aanmerkelijk veranderd zijn. Voor andere deelen der bezitting kan dit uitstel geen kwaad. — Nu is hij aan de rubriek **Debiteuren**, de laatste van hetgeen men het **Actief** des koopmans noemt, genaderd, en moet hij het Grootboek voor den dag halen. 't Best is nu dat hij twee vliegen in één klap slaat, namelijk dat hij niet alleen de Debiteuren, maar tegelijkertijd ook de Crediteuren zoekt, die later toch ook op den Inventaris moeten komen. Hij legt daartoe een half vel papier voor zich en richt dat in zooals hieronder is aangewezen.

FOLIO. 1	NAAM. 2	WOONPLAATS. 3	Debet. 4	Credit. 5	Saldo Debet. 6	Saldo Credit 7

Hij begint met Folio 1 van het Grootboek, telt de debetzijde en ook de creditzijde op, plaatst het folio in de eerste kolom op bovenstaanden Staat, in de tweede en derde kolom den naam en de woonplaats, in de vierde kolom de som van de debetposten, in de vijfde die der creditposten. Bedragen die sommen even veel, dan komt er in de zesde en zevende kolom niets; is het Debet meer dan het Credit, dan stelt hij het verschil of saldo in de zesde kolom, en in de zevende niets; is het Credit meer dan het Debet, zoo blijft de zesde kolom open, terwijl hij in de zevende kolom het verschil of saldo plaatst. Wanneer hij hiermede gereed is, kan hij met den Inventaris voortgaan. Onder het hoofd **Debiteuren** plaatst hij alle personen, wier saldo op den zoo even verklaarden Staat in de debetkolom voorkomt; want dat saldo beteekent dat zij zóó veel meer van ons ontvangen dan aan ons gegeven hebben, of zóó veel nog aan ons schuldig zijn. Is hij hiermede klaar, dan staat alles wat

de koopman bezit en wat hij nog te vorderen heeft, op den Inventaris, en hij vindt zijn **actief vermogen** door optelling van al de rubrieken bij elkander. Als ge verder nagaat wat bij Inventaris N°. 1 gezegd is, zal het u duidelijk zijn, dat het **passief vermogen** des handelaars gevonden wordt door het gezamenlijk bedrag te nemen van al wat anderen nog van hem te vorderen hebben, en die personen en bedragen staan kant en klaar op den zoo even ingevulden Staat. Hij behoeft slechts de namen der personen op te zoeken, die meer credit dan debet zijn, en wier saldo daarom in de zevende of laatste kolom is uitgetrokken. Deze neemt hij onder de rubriek **Crediteuren** in den Inventaris op, en de som van de bedragen, die elk hunner te vorderen heeft, stelt hij in de laatste geldkolom op den Inventaris, dus onder het bedrag van het **actief**. Hij trekt nu het **passief** van het **actief** af, en vindt zoo het **zuiver vermogen** aan het begin des tweeden jaars. Nu vergelijkt hij het **zuiver vermogen** aan het begin des eersten jaars met dat des tweeden. Is het **zuiver vermogen** op Inventaris N°. 2 hooger dan dat op N°. 1, zoo heeft hij gewonnen, en hij vindt door eenvoudige aftrekking hoeveel de **winst** bedraagt. Is het echter andersom, dan moet hij het **zuiver vermogen** op Inventaris N°. 2 aftrekken van dat op N°. 1, en het verschil wijst zijn **verlies** in het eerste jaar aan. Hier moet ik eene opmerking maken. Als de boeken nauwkeurig gehouden zijn, en men er dus geen één fout in heeft gemaakt, is de gevonden winst of het gevonden verlies juist; òf de boeken nauwkeurig gehouden zijn, kan men echter aan het gevonden getal niet zien. Wèl zou men uit dat getal kunnen afleiden dat de boekhouding goed

was, indien men het langs twee geheel verschillende wegen gevonden had; maar daarop in het Enkelvoudig Boekhouden niet ingericht, en ik mag u niet verbergen, dat dit naar mijn inzien zijne zwakke zijde is, hoewel ik er overigens, om zijn eenvoudigheid, mede ingenomen ben.

Ik moet u nu nog spreken over het **afsluiten en weder openen van het Grootboek.** Als ge eens even wilt nalezen, wat wij omtrent het opmaken van het Kasboekje gezegd hebben, zal u het afsluiten en openen van het Grootboek spoedig duidelijk zijn. De koopman neemt het Grootboek vóór, en den Staat waarop hij het Debet en Credit van elken persoon heeft geplaatst, naast zich. Hij slaat fol. 1 op en ziet op den Staat in de kolommen 4 en 5. Kolom 4 zegt hem hoeveel de persoon op fol. 1 in het Grootboek voorkomende, ontvangen, en 5 hoeveel hij gegeven heeft. Zijn die sommen gelijk, dan trekt hij onder de beide geldkolommen in het Grootboek eene inktstreep, stelt onder elk derzelve de som, en onder elke som weder eene inktstreep, en daarmede is de afsluiting afgeloopen. Nu gaat hij naar fol. 2. De Staat zegt hem weder hoeveel de persoon wiens rekening hij nu voor zich heeft, ontvangen en gegeven heeft. Laat ons eens aannemen dat het Debet hier grooter dan het Credit is, dan vindt hij in kolom 6 van den Staat hoeveel het Saldo bedraagt. Nu onderstelt hij, even als wij bij ons Kasboekje deden, dat die persoon hem betaalt, dan wordt hij zooveel credit, en de koopman schrijft dus op de creditzijde van dien persoon: December 31. Voor saldo *f* .... Nu is het bedrag op beide zijden even groot, en wel zooveel als in kolom 5 (Debet) staat. Hij trekt onder de geldkolom op de debet- en op de creditzijde eene lijn en plaatst onder

beide het Totaal. Onder deze totalen trekt hij weder eene lijn, en de **afsluiting** is gereed. Dat die persoon hem zooveel betaalde, was echter slechts eene onderstelling die de koopman voor een oogenblik ter afsluiting der rekening gemaakt heeft. Hij **opent** daarom terstond de rekening van dien persoon weder, door hem op 1 Januari van het volgende jaar voor dat bedrag te debiteeren, en schrijft daartoe op de debetzijde: Jan. 1 Voor saldo..... *f* ..... Laat ons nu aannemen dat de persoon dien hij op fol. 3 vindt, meer credit dan debet is. Dit zal weder uit den Staat blijken. Nu onderstellen wij dat hij van den koopman ontvangt wat hij nog te vorderen heeft, dan wordt hij het saldo debet, en dus wordt er op zijne debetzijde geschreven: December 31. Voor saldo..... *f* ...... Nu bedraagt de debet- even veel als de creditzijde. De koopman stelt, na een streep getrokken te hebben, onder beide geldkolommen het bedrag, dat op den Staat in de creditkolom is uitgetrokken, en na onder deze sommen eene lijn te hebben getrokken, is de afsluiting afgeloopen. 't Was echter maar weêr eene onderstelling dat hij het saldo van den koopman ontving. Deze opent dus terstond zijne rekening weder door op de creditzijde te schrijven: Januari 1 Voor saldo ...... *f* ......

Zou men die afsluiting niet achterwege kunnen laten? Ja wel, als men slechts den Staat van Debiteuren en Crediteuren voor den Inventaris opmaakte. Maar bedenk eens welk een werk die Staat dan na eenige jaren zou opleveren. De optellingen zouden al grooter en grooter worden, en daarmede zou de kans op fouten vermeerderen. Bovendien is het zeer ordelijk, dat men alles wat op een zeker jaar betrekking heeft, gescheiden houdt van hetgeen in een ander jaar geschiedt.

De boeken zijn nu weder gereed voor het nieuwe jaar. De koopman behoeft van Inventaris N° 2 de Debiteuren en Crediteuren niet in het Memoriaal op te nemen; want hij heeft hunne rekeningen in het Grootboek na de afsluiting terstond weder geopend, en hij behoeft dus slechts te beginnen met de eerste de beste zaak die plaats heeft, in zijn Memoriaal te vermelden, en alles gaat weer den ouden gang.

Wanneer ge hetgeen ik u omtrent het Boekhouden tot dus ver verteld heb, goed begrijpt, kunnen we aan wat anders beginnen, en dan zult ge spoedig de pen weder ter hand moeten nemen. Straks komen wij nog met een enkel woord op het Enkel Boekhouden terug.

HET DUBBEL BOEKHOUDEN.

Het Dubbel Boekhouden, zoo zegt men gewoonlijk, is het geregeld aanteekenen van elke verandering in onze bezitting, zoodanig dat daaruit blijkt, niet alleen hoeveel men in een zeker tijdsverloop gewonnen of verloren heeft, maar ook waarop winst genoten, of verlies geleden is.

Als ge deze bepaling met die van het Enkelvoudig Boekhouden vergelijkt, zult ge wellicht bij u zelven zeggen: «Nu, dat verschil is ook niet groot. Ik zal nu weten, dat ik b. v. op de koffie heb verloren, en op de thee gewonnen, enz.» Gij hebt gelijk: als alle woorden in denzelfden zin worden opgenomen, is er weinig verschil. Maar dat is het geval hier juist niet met het woord «blijkt». Ik heb er vroeger al op gedoeld, toen ik zeide, dat het bedrag, hetwelk men voor de zuivere winst of het verlies vindt, juist zal zijn, indien men nauwkeurig heeft boek gehouden, en anders niet. Het Enkel Boekhouden geeft echter geen middel aan de hand, om tot zekerheid te brengen dat men nauwkeurig heeft boek gehouden; zoodat daar het woord blijken alleen beteekent dat het Boekhouden ook tot het vinden van winst of verlies leidt; terwijl dat zelfde woord bij het Dubbel Boekhouden aanduidt, dat men voor de winst of het verlies een bedrag vindt, van welks juistheid men

verzekerd kan zijn, of wèl, zoo men niet tot zulk bedrag kan komen, de zekerheid erlangt dat er hier of daar een fout in de boeken moet zijn. Doch dit is niet het eenige kenmerk van het Dubbel Boekhouden. Het is, afgezien van die specificatie (zóó veel winst op de koffie, zóó veel verlies op de tabak, enz.) zoodanig ingericht, dat men ten allen tijde door eene eenvoudige optelling kan zien of men al de posten behoorlijk in het Grootboek heeft overgebracht. Ik zal u zeggen hoe men dat aanlegt, maar u eerst nog eens aan de volgende vier regels herinneren.

Debet is hij die ontvangt.

Debet is hij voor wiens rekening wordt uitgegeven.

Credit is hij die geeft.

Credit is hij voor wiens rekening ontvangen wordt.

Ik raad u aan over te lezen wat vroeger omtrent die vier regels gezegd is, en dan aandachtig na te gaan hoe de volgende vier memoriaalposten volgens de methode van het Dubbel Boekhouden behandeld worden.

Amsterdam, 1 September 1872.

GEKOCHT van S. JANSEN, alhier 100 balen rijst, bedragende. . . .			*f* 1750	20
2				
VERKOCHT aan W. POOL, alhier 100 balen rijst, bedragende . . .			*f* 1820	40
3				
ONTVANGEN van W. POOL, alhier. .			*f* 1820	40
4				
BETAALD aan S. JANSEN, alhier . .			*f* 1750	20

Volgens de enkele methode zouden wij hier eenvoudig zeggen: S. Jansen geeft, hij is dus credit; Pool ontvangt, en hij moet daarom gedebiteerd worden, enz.; en nadat we hieraan in het Grootboek uitvoering gegeven hadden, zou de zaak, op het zetten van de teekentjes in het Memoriaal na, afgeloopen zijn. In het Dubbel Boekhouden redeneert men eenigszins anders. Men begint met te zeggen: als er iemand is die eene zekere waarde ontvangt, dan is er ook iemand die evenveel geeft; of omgekeerd: als er iemand is die eene zekere waarde geeft, dan is er ook iemand die evenveel ontvangt. Deze waarheid passen wij op de overbrenging van de posten in het Grootboek toe, door in elken post niet alleen den ontvanger of debiteur, maar ook den gever of crediteur te boeken. Bij den eersten der vier bovenstaande posten vragen wij: Wie is hier debet? en het antwoord luidt: de koopman, die van S. Jansen eene waarde in rijst van 1750,20 gl. ontvangen heeft. Om dit antwoord nu in het Grootboek te kunnen overbrengen, moeten wij beginnen met den koopman daarin eene rekening, of, zoo als men zegt, een folio te geven, en dat klinkt nog al vreemd. Andere menschen hebben we wel in het Grootboek, maar den koopman zelven een rekening te geven, dat's al te dwaas. En toch het moet gebeuren. Wat zullen wij echter boven die rekening plaatsen? Zijn naam? Dat zou er juist uitzien alsof wij iemand anders bedoelden. Geen nood, dan schrijven wij er nog eens wat achter, waaruit duidelijk blijkt, dat hij het zelf is. 't Zou wel zóó kunnen, lezer, maar heel practisch zou het niet zijn, en wel om de volgende redenen. Vooreerst ziet ge terstond in, dat de koopman, in elken

post, òf ontvanger òf gever zal zijn [1]); dat als zijne rekening b. v. op folio 1 staat, dat folio zeer spoedig vol zal zijn; dat hij dan voor zich zelven een ander folio in het Grootboek zal moeten zoeken, en daarna weêr een ander, en nog eens een ander. Telkens moet hij dan de debet- en de creditzijde optellen, en de transporten op het nieuwe folio overbrengen, zoo als ge bij het kasboekje geleerd hebt. Verder zult gij u wel kunnen voorstellen, dat zijne rekening al spoedig een aardig mengelmoes zou bevatten. Denk maar eens na: Van daag koopt (ontvangt) hij een huis, morgen effecten, overmorgen graan, dan weêr geld, dan weêr een wissel, enz. Dat zou alles dan door elkander en onder elkander op de debetzijde van zijne rekening staan. Omdat hij dus vooruit weet dat hij voor zich zelven verscheidene folio's noodig heeft, en hij alles zoo niet door elkander wil hebben, besluit hij maar terstond een onbepaald aantal folio's te nemen en de verschillende deelen van zijne bezitting van den beginne af gescheiden te houden. Bovendien bereikt hij hierdoor een van de voorname doeleinden van het Dubbel Boekhouden, namelijk het vinden van de winst of het verlies op elk bijzonder deel der bezitting, zoo als u later duidelijk zal worden. Nu behoeft hij boven elke dier rekeningen zijn naam niet te schrijven, maar plaatst daar eenvoudig den algemeenen naam van die zaken boven, voor het ontvangen en geven waarvan hij zich op die rekening wil debiteeren en crediteeren. In de boekhouderstaal zou men zeggen: de koopman geeft zich zooveel hoofden in het Grootboek als hij noodig oordeelt om zijne zaken behoorlijk uit elkander te houden. Eenige van die hoof-

[1]) Hierop is eene enkele uitzondering, waarop later zal gewezen worden.

den zijn **Kassa** voor het geld, **Goederen** voor de koopmanschappen, waarin hij handel drijft, of **Koffie, Thee, Suiker,** indien hij zich voor die artikelen aparte hoofden wil geven; **Effecten,** voor de staatspapieren, enz.

Om nu tot onzen post terug te keeren, herhalen wij tot antwoord op de vraag: »Wie ontvangt hier?" de koopman, en die is dus debet. Onder welk hoofd in het Grootboek? Onder het hoofd **Goederen**, want hij heeft rijst ontvangen, en voor alle koopwaren hebben wij in het Grootboek maar één hoofd, namelijk **Goederen**. Wij nemen nu aan, dat wij voor die goederen in het Grootboek fol. 1 hebben genomen, en dan debiteeren wij den koopman door daar op de linkerzijde te schrijven: September 1 voor 100 balen rijst *f* 1750,20. Wij weten nu, en hebben geboekt, wie hier ontvangt, en hoeveel. Er moet iemand zijn die evenveel gegeven heeft, en op onze vraag: Wie is hier credit? volgt terstond het antwoord: S. Jansen, alhier, die de rijst aan den koopman verkocht heeft. Wij geven daarom aan S. Jansen een hoofd in het Grootboek door zijn naam op de linker bladzijde van fol. 2 en het woord alhier op de rechter bladzijde te schrijven. Nadat dit verricht is, crediteeren wij hem door op de rechterzijde te schrijven: Sept. 1 voor rekening over 100 balen rijst *f* 1750,20. Wij merken nu op, dat er op folio 1 van het Grootboek *f* 1750,20 op de linker- of debetzijde, en op fol. 2 evenveel, dus ook *f* 1750,20 op de rechter- of creditzijde is geboekt.

In den tweeden post is het antwoord op de vraag: Wie is hier debet? W. Pool, alhier, omdat hij ontvangt. Wij openen daarom eene rekening voor hem op fol. 3, en schrijven daar op de debetzijde: September 2

voor 100 balen rijst aan hem verkocht *f* 1820,40. — Op de tweede vraag: Wie geeft hier? is het antwoord spoedig gevonden, namelijk, de koopman. Wat geeft hij? Rijst. Wij crediteeren hem derhalve onder het hoofd **Goederen,** door op de rechter-zijde van die rekening te schrijven: September 2 voor 100 balen rijst *f* 1820,40. Ge ziet het, weder wordt er *f* 1820,40 op eene debetzijde, en *f* 1820,40 op eene creditzijde geboekt.

In den derden post staat vermeld, dat de koopman van W. Pool de som van 1820,40 gl. ontvangt. De zaak is dus vrij eenvoudig. De koopman ontvangt en is debet. Wat ontvangt hij? Geld. Voor de geldzaken geven wij hem het hoofd **Kassa** op fol. 4, en onder dat hoofd debiteeren wij hem, door op de linkerzijde te boeken: September 4. Voor ontvangen van W. Pool, alhier *f* 1820,40, Op de vraag: Wie geeft hier? ligt het antwoord weder voor de hand, natuurlijk W. Pool, die den koopman het geld komt of laat brengen. W Pool staat in het Grootboek op fol. 3, en daar schrijven wij dus op de credit- of rechterzijde: September 3. Voor betaald *f* 1820,40. Ten derde male hebben wij dus weder evenveel op eene debet- als op eene creditzijde gebracht.

Nu gaan we aan den vierden post. Daar staat: **Betaald** aan S. Jansen, alhier, *f* 1750,20.— Onze eerste vraag is weder: Wie is hier debet? En het antwoord is: S. Jansen, die ontvangt en die in het Grootboek reeds eene rekening heeft op fol. 2. Wij schrijven daarom op de debetzijde van fol. 2: September 2. Voor ontvangen *f* 1750,20. Op onze tweede vraag: Wie is hier credit? luidt het antwoord: de koopman, omdat hij geeft. Wat geeft hij? Geld. Voor de geldzaken hebben wij hem reeds een hoofd op fol. 4 gegeven, en wij crediteeren hem daar,

door op de rechterzijde te schrijven: September 2. Voor betaald aan S. Jansen alhier ƒ 1750,20. Ge bemerkt dat er weder 1750,20 gl. op eene debetzijde, en 1750,20 gl. op eene creditzijde in het Grootboek gekomen is.

Wat moet van deze boeking nu het gevolg zijn? Dat ten allen tijde, na het volledig boeken van een post, de som van al de bedragen op de debetzijden gelijk is aan de som van al de bedragen op de creditzijden, en dat wij door de optellingen te bewerkstelligen, kunnen zien of wij tot dus ver alle posten goed uit het Memoriaal in het Grootboek gebracht hebben. Is dit het geval niet,

1 GOEDEREN

1872. Sept.	1	Voor 100 balen rijst	1	ƒ 1750	20

2 S. JANSEN,

1872. Sept.	4	Voor ontvangen	1	ƒ 1750	20

3 W. POOL,

1872. Sept.	2	Voor 100 balen rijst aan hem verkocht	1	ƒ 1820	40

4 KASSA.

1872. Sept.	3	Voor ontvangen van W. Pool, alhier	1	ƒ 1820	40

dan waarschuwen ons deze optellingen dat er eene fout gemaakt is, en dan gaan we zoeken tot wij ze gevonden hebben. Om hetgeen hierboven gezegd is duidelijk te maken, zullen wij de vier folio's, die wij voor de vier zoo even geboekte posten in het Grootboek hebben, hier laten volgen, maar om ruimte te winnen, zullen we ze maar onder elkaar plaatsen, in stede van, zoo als in de werkelijkheid gewoonlijk het geval is, voor elk twee volle bladzijden te nemen. Des te gemakkelijker zal de optelling vallen.

GOEDEREN. 1

1872. Sept.	2	Voor 100 balen rijst	1	ƒ 1820	40

alhier. 2

1872. Sept.	1	Voor rekening over 100 balen rijst	1	ƒ 1750	20

alhier. 3

1872. Sept.	3	Voor betaald	1	ƒ 1820	40

KASSA. 4

1872. Sept.	4	Voor betaald aan S. Jansen alhier	1	ƒ 1750	20

Met een oogopslag zult ge nu zien, dat de som van de vier debetzijden gelijk moet zijn aan de som van de vier creditzijden; want de beide optellingen bestaan uit dezelfde getallen, al komen ze in beide niet in dezelfde volgorde voor; en daar het met het boeken der posten altijd op deze wijze gaat, zult ge nu wel overtuigd zijn van hetgeen ik straks zeide.

Nadenkende leerlingen maken, als ze tot hiertoe gekomen zijn, gewoonlijk eene opmerking. Wel, zeggen ze dan, als de koopman altijd even veel debet als credit wordt, wint hij ook niets. Ik kan u uit het bovenstaande gedeelte van een Grootboek, geloof ik, duidelijk maken, dat ze zich hierin toch vergissen. Zooals de zaken hier voorgesteld zijn, bezat de koopman op den 1e September niets. Hij kocht op den 1n van S. Jansen 100 balen rijst voor 1750,20 gl., en verkocht die den 2n weder aan W. Pool voor 1820,40 gl. Op den 3n kwam Pool de verschuldigde 1820,40 gl. betalen, en op den 4n betaalde de koopman aan S. Jansen de 1750,20 gl. die dezen toekwam. De koopman heeft van Pool niets meer te vorderen, en Jansen niets meer van den koopman. Toch heeft deze nog 70,20 gl. in kas, zoo als de rekening **Kassa** aanwijst, en dat is zijn winst. Waar die winst van daan komt, zien wij onder het hoofd **Goederen**.

Ik moet uwe aandacht nog vestigen op de smalle kolommetjes die zich in het Grootboek, op de debet- en de creditzijden, vóór de geldkolommen bevinden, en waarin gij overal het cijfer 1 ziet staan. Dit kolommetje met het daarin voorkomende cijfer dient om te verwijzen naar de bladzijde waarop deze post te vinden is, niet in het Memoriaal, maar in een ander boek dat ik nog niet genoemd heb, en waarmede ik u nu bekend zal maken.

Wat kan dat boek zijn? We hebben een Memoriaal en een Grootboek, en we hebben geleerd dat de koopman aan die twee hoofdboeken benevens een Kasboek genoeg heeft. Daaraan zoudt ge ook volkomen gelijk hebben, indien alle posten in het Memoriaal zoo eenvoudig waren als de vier bovenstaande; maar dat is lang niet altijd het geval. Dikwijls is het zeer moeilijk den Debiteur en den Crediteur op te sporen, en daarom is het van belang dat men, na deze bepaald te hebben, schriftelijk den grond opgeve waarop men debiteert en crediteert, opdat men ten allen tijde het gedane werk kunne nagaan en beoordeelen. Ten gevolge van het vroeger besproken splitsen der bezittingen kan het bovendien gebeuren, dat de koopman onder verschillende hoofden te gelijk ontvangt of debet is, en evenzoo kan het in een en denzelfden post plaats hebben dat de Crediteuren onder verschillende hoofden voorkomen. Het gezamenlijk Debet onder die verschillende hoofden moet echter, volgens het vroeger behandelde, gelijk zijn aan het gezamenlijke bedrag der Crediteuren, en men is niet altijd in staat uit het hoofd na te gaan of die bedragen sluiten, terwijl zij dikwijls van het eindbedrag van denzelfden post in het Memoriaal verschillen, en men zich dus op de getallen in dit laatste boek niet verlaten kan. Bovendien is het hoogst nuttig dat men in het Grootboek, waar men slechts één regel voor iederen post gebruikt, korte, duidelijke uitdrukkingen bezige, veel korter dan ze in het Memoriaal voorkomen, en dat men deze uitdrukkingen vooraf vaststelle. Een en ander heeft den koopman doen besluiten om tusschen het Memoriaal en het Grootboek een ander boek in te schuiven, namelijk het **Journaal**, dat wij in overeenstemming met het zoo even gezegde volgender-

wijze omschrijven: Het Journaal is een boek waarin de koopman de posten uit het Memoriaal in zoodanigen vorm overschrijft, dat daaruit duidelijk blijkt wie in elken post debet, en wie credit is, met eene korte omschrijving van den grond waarop men debiteert of crediteert; terwijl iedere journaalpost bovendien aanwijst dat er evenveel op eene of meer debetzijden, als op eene of meer creditzijden van het Grootboek wordt gebracht. Dit boek mag wel onder de hoofdboeken worden gerekend, en de persoon, die met het bijhouden van dat boek is belast, heeft voorzeker het gewichtigste gedeelte van het werk te verrichten, daar door zijn arbeid het bijhouden van het Grootboek eene bijna werktuigelijke zaak wordt, zoo als ge spoedig zult zien.

Hier beneden vindt ge de posten gejournaliseerd die wij vroeger uit het Memoriaal rechtstreeks in het Grootboek hebben overgebracht.

Amsterdam, 1 September 1872.

		Goederen				
		voor 100 balen rijst			*f* 1750	20
	aan	**S. Jansen,** alhier				
		voor rekening over 100 balen rijst			*f* 1750	20
		2				
		W. Pool, alhier				
		voor 100 balen rijst aan hem verkocht			*f* 1820	40
	aan	**Goederen**				
		voor 100 balen rijst			*f* 1820	40

		Kassa				
		voor ontvangen van W. Pool alhier			*f* 1820	40
	aan	**W. Pool,** alhier				
		voor betaald			*f* 1820	40
		4				
		S. Jansen, alhier				
		voor ontvangen			*f* 1750	20
	aan	**Kassa**				
		voor betaald aan W. Pool, alhier			*f* 1750	20

Zoo als ge bemerkt, is de vorm zeer eenvoudig. Eerst schrijft men in vrij groot schrift den naam van den Debiteur, of zoo de koopman zelf de Debiteur is, den naam der rekening die hij voor de betrokken zaak in zijn Grootboek heeft of zal openen, een regel lager plaatst men de omschrijving en daarachter trekt men het geld uit. Vervolgens trekt men een regel lager onder de beide geldkolommen, en op dezelfde lijn in het voorste kolommetje, eene inktstreep, om daardoor aan te duiden, dat er niemand meer debet is. Men is dan halfweg. Vervolgens schrijft men den naam van den Crediteur of de Crediteuren, in even groot schrift als de Debiteur of de Debiteuren, op den volgenden regel met het woord aan er voor in het tweede kolommetje. Een Crediteur heeft altijd het woord aan voor zich, en behalve door de zoo evengenoemde inktstrepen, die men de half-afsluiting zou kunnen noemen, is hij alleen door dat woord van een Debiteur onderscheiden. Dat woord is niet uit de lucht gegrepen: het beteekent dat de Debiteur, voor het bij hem vermelde, debet is aan den Crediteur die hem dat of iets daarmede gelijkstaande gegeven heeft. Een regel

lager komt weder eene omschrijving te staan, en in de buitenste geldkolom het bedrag. Daarna sluit men den geheelen post door eene inktstreep af, alleen eene opening voor den volgenden datum open latende.

Gelijk ik vroeger reeds gezegd heb, dienen de omschrijvingen bij den Debiteur en den Crediteur zoodanig te wezen, dat de lezer, die een begrip van boekhouden heeft, daaruit kan zien dat de boeking juist is. Daartoe moet eene omschrijving bij een Debiteur een ontvangen, of uitgeven voor rekening van dien Debiteur uitdrukken, en die bij den Crediteur een geven of voor rekening van dien Crediteur ontvangen aanduiden. Gij kent echter het gezegde: «Tijd is geld», en dat kennen de boekhouders ook. Daarom hebben ze er steeds op gezonnen om het Journaal zoo beknopt te maken als maar eenigszins met de duidelijkheid bestaanbaar is. Vooreerst heeft men het zich tot regel gemaakt om zekere woorden, die eigenlijk op zich zelven noch een ontvangen, noch een geven uitdrukken, altijd slechts bij den Crediteur te bezigen, waardoor zij dan, door het aangenomen gebruik, een geven aanduiden. Hiervan ziet gij een voorbeeld in de woorden «voor rekening over» bij den Crediteur in den eersten post, die opgevat moeten worden alsof er stond «voor rekening die hij mij gegeven heeft over 100 balen rijst door hem aan mij verkocht.» Als deze woorden nu nimmer anders dan bij den Crediteur gebezigd worden, krijgen ze, door het gebruik, voor een boekhouder de volle beteekenis die er aan gehecht moet worden. Verder laat een boekhouder het woord geld weg in de uitdrukkingen «voor ontvangen» en «voor betaald», alweer ten gevolge van een aangenomen regel, dat als er niet bijstaat wat men ontvangen heeft, er altijd geld bedoeld wordt. Bij «betaald» spreekt dit wel van zelf. Eindelijk heeft men, ook al ter bekorting, gezegd: Als ik bij één van beiden, 't zij bij den Debiteur of bij den Crediteur, eene volledige en duidelijke omschrijving geef, dan behoeft de andere omschrijving zoo uitvoerig niet te zijn, daar die dan slechts in ééne beteekenis kan opgevat worden. Dit vindt ge toegepast in de omschrijving bij den Debiteur in den eersten, en bij den Crediteur in den tweeden post. De woorden «voor 100 balen rijst» duiden noch een geven, noch een ontvangen aan, en dat wordt ook niet noodig geacht, omdat de omschrijving bij den Crediteur volledig is, en dus omtrent de beteekenis van de omschrijving bij den Debiteur geen twijfel kan ontstaan. Het is duidelijk dat men zich streng aan den aangenomen regel moet houden, daar anders de verkorte omschrijvingen den naam van verklaringen niet meer zouden verdienen. Ik zal in 't vervolg nog wel gelegenheid hebben hierop terug te komen.

Nu rest mij nog u mede te deelen wat iemand, die Dubbel boek wenscht te gaan houden, steeds te doen heeft, nadat hij een Inventaris of lijst heeft opgemaakt van al hetgeen hij bezit, en van hetgeen hij te betalen heeft. Hij heeft een Staat van al zijne bezittingen en schulden opgemaakt. Gij herinnert u, dat hij volgens de Enkele methode nu alleen in zijn Memoriaal en Grootboek behoeft te brengen de personen die geld aan hem schuldig, dus debet zijn, en de personen die geld van hem te vorderen te hebben of zijne Crediteuren zijn. Bij het Dubbel Boekhouden, daarentegen, wordt de geheele inhoud van den Inventaris verkort in het Memoriaal geschreven, en zulk een eerste post begint met de woorden: **Het kapitaal** dat ik op heden in mijn handel

geef bestaat uit het navolgende: — en hierop volgen dan zijne bezittingen behoorlijk gesorteerd.

Laat de twee volgende posten het verkort copie van de lijst onzer bezittingen en schulden voorstellen.

Amsterdam, 1 Januari 1872.

Het kapitaal dat ik op heden bij het oprichten mijner zaak in mijnen handel geef, bestaat uit het navolgende:				
Contanten			*f* 20000	—
Een Huis en Erve door mij zelven bewoond getaxeerd op			" 12000	—
¼ aandeel in het schip „de Hoop," waarvan boekhouder is F. Schepers, ter waarde van			„ 18000	—
20 Certificaten 2½ % Nederlandsche Werkelijke Schuld elk groot 1000 gl. à 56%.	*f* 11200	—		
6/m interest	" 247	50	" 11447	50
1 wissel op Amtserdam N° 1 per 1 Februari			" 1200	—
400 balen Java rijst, bedragende volgens rekening.			" 7021	40
			f 69668	90
1				
Ik heb aan schulden te voldoen:				
aan W. Perk, alhier . . . . , .			*f* 3850	40

Een paar opmerkingen voordat wij verder gaan.

1° Als een ander boekhouder is van een schip, waarin de koopman aandeel heeft, behoeft deze slechts zijn gedeelte in de kosten der uitrusting te betalen, en na opmaking der rekening door den boekhouder, die mede

aandeelhouder in het schip is, zijn aandeel in de winst in ontvangst te nemen.

2° De berekening van de werkelijke waarde van Effecten hebt ge in de rekenkunde zeker reeds geleerd. Gij weet dus dat de Effecten eene nominale, en eene reëele waarde hebben. In ons geval is de nominale waarde 20000,-gl. en de reëele waarde $\frac{20000}{100} \times 56$ gl. = 11200 gl. Verder is het u niet onbekend, dat, in gewone tijden, de koers afhankelijk is van de rente die voor elke 100 gl. wordt betaald. Van bovenstaande effecten wordt de interest betaald op 1 Januari en 1 Juli, op welke datums men de coupons van de stukken kan afknippen en als geld gebruiken. De coupons die op elk dier beide tijdstippen worden afgeknipt, vertegenwoordigen dus den interest van ieder stuk in 6 maanden. Om den interest van 20000 gl. in 6 maanden te berekenen, heeft men de volgende eenvoudige berekening $\frac{\overset{K}{20000} \times \overset{I}{2,5,} \times \overset{T}{6}}{\overset{K}{100} \times \overset{T}{12}} = 250$gl. Hiervan moet echter 1% worden afgetrokken voor de administratie-kosten van het kantoor, dat de coupons tegen geld inwisselt. De zuivere interest is dus 250 — 2,50 gl. = 247,50 gl.

Laat ons nu nagaan hoe men deze eerste twee posten volgens de methode van het Dubbel Boekhouden in het Grootboek, en dus eerst in het Journaal, brengt. In deze posten, even goed als in die welke een inkoop, een verkoop, enz. bevatten, moeten de Debiteur, of de Debiteuren, en de Crediteur, of de Crediteuren, opgespoord worden. Om dit te kunnen doen, merke men op dat hij die een handelszaak begint, van particulier in koopman verandert. In zijne hoedanigheid van koopman ontvangt hij de geheele bezitting, en gij weet dat de koopman (zie bladz. 33) zooveel hoofden in zijn Grootboek mag

geef bestaat uit het navolgende: — en hierop volgen dan zijne bezittingen behoorlijk gesorteerd.

Laat de twee volgende posten het verkort copie van de lijst onzer bezittingen en schulden voorstellen.

Amsterdam, 1 Januari 1872.

Het kapitaal dat ik op heden bij het oprichten mijner zaak in mijnen handel geef, bestaat uit het navolgende:				
Contanten			f 20000	—
Een Huis en Erve door mij zelven bewoond getaxeerd op			" 12000	—
¼ aandeel in het schip "de Hoop," waarvan boekhouder is F. Schepers, ter waarde van			„ 18000	—
20 Certificaten 2½ % Nederlandsche Werkelijke Schuld elk groot 1000 gl. à 56%.	f 11200	—		
6/m interest	" 247	50	" 11447	50
1 wissel op Amtserdam N° 1 per 1 Februari			" 1200	—
400 balen Java rijst, bedragende volgens rekening.			" 7021	40
			f 69668	90
1				
Ik heb aan schulden te voldoen:				
aan W. Perk, alhier . . . . , .			f 3850	40

Een paar opmerkingen voordat wij verder gaan.

1° Als een ander boekhouder is van een schip, waarin de koopman aandeel heeft, behoeft deze slechts zijn gedeelte in de kosten der uitrusting te betalen, en na opmaking der rekening door den boekhouder, die mede

aandeelhouder in het schip is, zijn aandeel in de winst in ontvangst te nemen.

2° De berekening van de werkelijke waarde van Effecten hebt ge in de rekenkunde zeker reeds geleerd. Gij weet dus dat de Effecten eene nominale, en eene reëele waarde hebben. In ons geval is de nominale waarde 20000,-gl. en de reëele waarde $\frac{20000}{100} \times 56$ gl. = 11200 gl. Verder is het u niet onbekend, dat, in gewone tijden, de koers afhankelijk is van de rente die voor elke 100 gl. wordt betaald. Van bovenstaande effecten wordt de interest betaald op 1 Januari en 1 Juli, op welke datums men de coupons van de stukken kan afknippen en als geld gebruiken. De coupons die op elk dier beide tijdstippen worden afgeknipt, vertegenwoordigen dus den interest van ieder stuk in 6 maanden. Om den interest van 20000 gl. in 6 maanden te berekenen, heeft men de volgende eenvoudige berekening $\frac{\overset{K}{20000} \times \overset{I}{2,5} \times \overset{T}{6}}{\overset{K}{100} \times \overset{T}{12}}$ = 250gl. Hiervan moet echter 1% worden afgetrokken voor de administratie-kosten van het kantoor, dat de coupons tegen geld inwisselt. De zuivere interest is dus 250 — 2,50 gl. = 247,50 gl.

Laat ons nu nagaan hoe men deze eerste twee posten volgens de methode van het Dubbel Boekhouden in het Grootboek, en dus eerst in het Journaal, brengt. In deze posten, even goed als in die welke een inkoop, een verkoop, enz. bevatten, moeten de Debiteur, of de Debiteuren, en de Crediteur, of de Crediteuren, opgespoord worden. Om dit te kunnen doen, merke men op dat hij die een handelszaak begint, van particulier in koopman verandert. In zijne hoedanigheid van koopman ontvangt hij de geheele bezitting, en gij weet dat de koopman (zie bladz. 33) zooveel hoofden in zijn Grootboek mag

nemen als hij noodig acht, om zijne bezitting in deelen te splitsen. Hij zal zich dien overeenkomstig debiteeren onder de hoofden: **Kassa**, **Vaste Goederen**, **Scheepsaandeelen**, **Effecten**, **Wissels in Hollandsch geld** en **Goederen** voor een gezamenlijk bedrag van 69668,90 gl. Hij geeft dit alles in zijne hoedanigheid als particulier, of kapitalist, of zoo als men het in het Boekhouden noemt, als geldschieter; en gelijk hij als koopman voor de hoofden in zijn Grootboek andere woorden in plaats van zijn naam gebruikt, zoo bezigt hij voor zich als geldschieter ook niet zijn eigen naam, maar een woord dat niemand anders dan hem zelven kan aanduiden, en dat tevens past bij de hoedanigheid waarin hij credit wordt, namelijk **kapitaal**, want daardoor wordt hij in staat gesteld te geven en als Crediteur op te treden.

Soms is de hoedanigheid van geldschieter niet, of slechts gedeeltelijk, met die van koopman in denzelfden persoon vereenigd. In dat geval moet de vreemde persoon die het kapitaal geheel of gedeeltelijk voorschiet, onder een hem zelven aanduidend hoofd voor het geven van het kapitaal, of een gedeelte daarvan, gecrediteerd worden.

In den tweeden post zien wij dat de man wiens boeken hier gehouden worden, op het oogenblik dat zijn handel begint, eene schuld heeft te betalen, en hij dus vroeger, vóór hij koopman was, iets ontvangen heeft. Hij is dit bedrag debet onder het hoofd dat hij in den vorigen post in het boek gekregen heeft, namelijk **kapitaal**, en degene die hem vóór het tijdstip, waarop de boeken geopend worden, heeft gegeven, wordt nu gecrediteerd, namelijk W. Perk, alhier.

Van dit oogenblik af, gaan de zaken den man in zijne hoedanigheid van koopman aan, en eerst aan het einde van het jaar legt hij van zijn beheer rekenschap af — aan zich zelven, in hoedanigheid van geldschieter. Hoe dit geschiedt, leert men bij het opmaken van de balans, dat te zijner tijd zal behandeld worden.

Wij zullen thans het Dubbel Boekhouden in praktijk gaan brengen. Ik zal u daarbij op weg helpen, om u later alleen te laten voortgaan; terwijl wij eindelijk samen de balans zullen opmaken.

MEMORIAAL.
Amsterdam, 1 Januari 1872.

Het kapitaal waarmede ik mijn handel begin, bestaat uit het navolgende:				
Contanten			f 20000	
Een Huis en Erve, door mij zelven bewoond, getaxeerd op			» 12000	
¼ Aandeel in het schip «de Hoop,» waarvan boekhouder is F. Schepers alhier, ter waarde van			» 18000	
20 Certificaten 2½ % Nederlandsche Werkelijke Schuld, elk groot 1000 gl. à 56 %.	f 11200			
6 maanden interest	» 247	50		
			» 11447	50
Een wissel op Rotterdam per 1 Februari N°. 1			» 1200	
400 balen Java rijst, bedragende volgens rekening			» 7021	40
			f 69668	90
1.				
Achterstallige Schuld aan W. Perk, alhier			f 3850	40

JOURNAAL.
Amsterdam, 1 Januari 1872.

1		**Kassa.** voor in specie voorhanden . .			f 20000	—
2		**Vaste goederen.** voor een Huis en Erve . . .			» 12000	—
3		**Scheepsaandeelen.** voor ¼ in het schip »de Hoop."			» 18000	—
4		**Effecten.** voor 20 certificaten 2½ % N. W. S. elk groot 1000 gl. . .			» 11447	50
5		**Wissels in Holl. geld.** voor 1 wissel op Rotterdam N°. 1.			» 1200	—
6		**Goederen.** voor 400 balen Java rijst . .			» 7021	40
					f 69668	90
7	aan	**Kapitaal.** voor hetgeen ik in mijn handel geef			f 69668	90
		1.				
7		**Kapitaal.** voor achterstallige schuld . .			f 3850	40
8	aan	**W. Perk,** alhier. voor het aan hem verschuldigde.			f 3850	40

2 Januari.

Gekocht van A. Paling, alhier, 15 vaten N. Amerikaansche tabak, bedragende volgens Inkoopboek, fol. 1.	*f* 4200 —

(Indien de koopman aan ieder met wien hij zaken doet, een hoofd in zijn Grootboek gaf, zou dit spoedig van het begin tot het einde in gebruik zijn. Om dit te voorkomen, geeft hij slechts een afzonderlijk hoofd aan degenen, met wien hij veel handel drijft. Van W. Perk is dit verondersteld; als het voor anderen in den loop des jaars noodig blijkt, krijgen zij ook eene afzonderlijke rekening. Voor de overigen, zoo als in bovenstaanden post A. Paling, heeft de koopman twee verzamelrekeningen, de eene Diverse Debiteuren, de andere Diverse Crediteuren genoemd. Begint iemand, met wien hij nu en dan slechts zaken doet, met geven, zoo als hierboven het geval is, dan komt hij in het Grootboek onder het hoofd Diverse Crediteuren, en dan blijft hij voor de gevolgen dezer zaak onder dat hoofd. Als de koopman dus later A. Paling de geleverde tabak betaalt, zal deze de-

2 Januari.

6		**Goederen.** Voor 15 vaten N.-A. tabak. .	*f* 4200 —
9	aan	**Diverse Crediteuren.** A. Paling, alhier. Voor rekening over 15 vaten N.-Amerikaansche tabak . . .	*f* 4200 —

bet worden onder het hoofd Diverse Crediteuren, waar hij voor het geven van de tabak gecrediteerd is, en waar hij dus reeds staat.

Koopt daarentegen iemand, met wien wij slechts van tijd tot tijd handelen, iets van ons, dan debiteeren wij hem onder het hoofd Diverse Debiteuren, en komt hij ons later betalen, dan crediteeren wij hem onder dat zelfde hoofd, waar hetgeen op hem betrekking heeft, vroeger ook geboekt is. Om derhalve te weten of iemand onder het hoofd Diverse Debiteuren of Diverse Crediteuren gebracht moet worden, is het noodig allereerst

te onderzoeken, of de post waarmede men bezig is, het begin eener zaak, dan wel het gevolg eener andere handeling voorstelt. Verder moet men opmerken, dat iedere handeling met hare gevolgen op zich zelve staat, zoodat het kan voorkomen dat dezelfde persoon, dien men bij het begin van zekere zaak onder het hoofd Diverse Debiteuren geboekt heeft, terstond daarop bij het begin eener andere zaak onder het hoofd Diverse Crediteuren moet worden te boek gesteld.)

3.

Gekocht van B. Storm, alhier, 100 balen Java koffie, bedragende volgens Inkoopboek fol. 1 . . .	*f* 3470	—
Welk bedrag ik hem heden betaalde.		

(Deze post bevat twee handelingen.
1°. De koopman koopt van B. Storm 100 balen Java koffie voor 3470.— gl.
2°. Hij betaalt aan B. Storm 3470.— gl.
Bij de eerste handeling moet B. Storm voor 3470.— gl. gecrediteerd, en bij de tweede voor datzelfde

3.

6		**Goederen**.		
		Voor 100 balen Java koffie. .	*f* 3470	—
1	aan	**Kassa**.		
		Voor betaald aan B. Storm, alhier	*f* 3470	—

3 Januari.

bedrag gedebiteerd worden. Als iemand echter op hetzelfde oogenblik een zeker bedrag debet, en evenveel credit wordt, vernietigen die twee toestanden elkander, en daarom behoeven wij Storm noch te debiteeren, noch te crediteeren. Storm heeft immers het geld voor de goederen die hij aan den koopman verkocht heeft, ontvangen, en dus is deze zaak tusschen hen beide afgedaan. De bezitting van den koopman ondergaat intusschen eene verandering; zijne goederen worden vermeerderd, en zijn geld wordt minder. Hij ontvangt de koffie onder het hoofd Goederen, en geeft het bedrag daarvoor in geld onder het hoofd Kassa).				
4.				
Verkocht aan C. Karp, te Leiden, 100 balen Java rijst, bedragende volgens Verkoopboek fol. 1 . . .			*f* 1872	40
(Sommige boekhouders brengen alleen personen in de plaats zelve woonachtig onder de hoofden Diverse Debiteuren, en Diverse Crediteuren; andere strekken dit ook				

3 Januari.

		4.				
10		**Diverse Debiteuren.**				
		C. Karp te Leiden.				
		Voor 100 balen Java rijst aan hem verkocht			*f* 1872	40
6	aan	**Goederen.**				
		Voor 100 balen Java rijst . .			*f* 1872	40

4 Januari.

tot de overige plaatsen in hun eigen land, maar nimmer daarbuiten, uit. Zie overigens de aanteekening onder den post van den 3den).				
4.				
Verkocht aan D. Tromp, alhier, 100 balen Java koffie, bedragende volgens Verkoopboek fol. 1 . . .			*f* 3490	50
Het bedrag heden per Kassa ontvangen.				
(In dezen post heeft het omgekeerde plaats van hetgeen men in dien van den 3den vindt. De aanteekening aldaar zal kunnen strekken om de journaliseering van dezen post te verklaren).				
4.				
Overgenomen van de Effecten in de Kas 20 halfjarige Coupons N. W. S. elk groot 12.37⁵ gl., verschenen 1 dezer			*f* 247	50
(Bij het overbrengen van den eersten post uit het Memoriaal in het Journaal en Grootboek, is de koopman voor de verschenen coupons onder het hoofd Effecten gedebiteerd. Nu hij de coupons heeft afgeknipt, en ze in de kas legt, om ze als geld te gaan gebrui-				

4 Januari.

			4.				
9			**Kassa.** Voor ontvangen van D. Tromp, alhier			*f* 3490	50
6	aan		**Goederen.** Voor 100 balen Java koffie. .			*f* 3490	50
			4.				
1			**Kassa.** Voor overname van 20 halfjarige Coupons			*f* 247	50
4	aan		**Effecten.** Voor overdracht van 20 halfjarige Coupons			*f* 247	50

4 Januari.

ken, kunnen ze niet langer onder het hoofd Effecten blijven. De koopman ontvangt ze nu onder het hoofd Kassa, en geeft ze onder het hoofd Effecten. Men kan in zulk een geval zeggen, dat de coupons van de eene rekening des koopmans op eene andere worden overgeschreven.)

6.

à **Deposito** gegeven aan den Kassier D. van Pell, alhier			f 10000 —

(Wanneer een koopman meer geld in kas heeft dan hij vooreerst voor zijne betalingen zal behoeven, geeft hij een gedeelte daarvan à deposito of in bewaring aan de eene of andere bank- of kasvereeniging, aan een bankier of kassier. Hij ontvangt dan een zekeren kleinen interest b. v. 3°/₀; terwijl hij anders zijn geld renteloos in zijne kas moest laten liggen. Degene die de gelden à deposito neemt, gebruikt ze, tot dat ze weder opgevraagd worden, en verdient er al weder een hoogeren interest mede. Hij, aan wien men gelden à deposito

4 Januari.

6.

11		**D. van Pell**, kassier alhier, voor à deposito ontvangen . .		f 10000 —
1	aan	**Kassa.** Voor betaald aan D. van Pell, alhier		f 10000 —

geeft, ontvangt altijd een afzonderlijk hoofd in het Grootboek.)

7.

Gekocht van E. de Jager te Rotterdam				
4 vaten meekrap, bedragende volgens Inkoopboek fol. 1	*f* 1240	80		
Vaten . . .	» 12	—		
			f 1252	80

(De koopman kan de meekrap niet ontvangen zonder de vaten waarin ze bevat is. Voor die zaken welke hij moet ontvangen en weder overdoen, zonder dat hij daarin eigenlijk handel drijft, geeft hij zich het afzonderlijke hoofd Onkosten, en onder dat hoofd wordt hij debet voor de hier ontvangen vaten. Deze vaten zal hij later weder aan dengeen berekenen die de meekrap van hem koopt; maar vele zaken in zijn handel moet hij ontvangen, zonder dat hij ze tegen hetzelfde of zelfs een minder bedrag aan anderen kan overgeven. Onder deze kan men rangschikken den arbeid, dien hij van zijne bediënden en knechts dagelijks

7.

6		**Goederen.**			
		Voor 4 vaten meekrap . . .		*f* 1240	80
12		**Onkosten.**			
		Voor		» 12	—
				f 1252	80
9	aan	**Diverse Crediteuren.**			
		E. de Jager, te Rotterdam. Voor rekening over 4 vaten meekrap		*f* 1252	80

ontvangt; het vervoer van brieven dat ten zijnen behoeve geschiedt en dat hij niet altijd op de rekening van anderen kan stellen. Onder het hoofd Onkosten debiteert de koopman zich dus voor die artikelen welke hij tegen wil en dank ontvangt, maar zonder welke hij zijne zaak niet drijven kan; terwijl hij zich onder datzelfde hoofd

7 Januari.

crediteert, als hij die artikelen, of hetgeen hij er voor betaald heeft, op rekening van anderen stelt, en het dus beschouwt alsof hij dat bedrag voor rekening van een ander heeft uitgegeven.

E. de Jager wordt in dezen post voor het geheele bedrag gecrediteerd, want hij geeft zoowel de meekrap als de vaten waarin de meekrap zich bevindt. De omschrijving bij Onkosten laat men achterwege, omdat het zaken van ondergeschikt belang zijn, en men in het Memoriaal altijd vinden kan, waarin de ontvangen of gegeven Onkosten — dat is artikelen, waarin men eigenlijk geen handel drijft — bestaan.)

10.

Verkocht aan F. Saalman, alhier, 4 vaten meekrap, bedragende volgens Verkoopboek fol. 1	f	1280	50			
Vaten . . .	»	12	—	f	1292	50

(F. Saalman ontvangt de meekrap en de vaten, waarin ze afgeleverd wordt; hij is dus het geheele bedrag debet. De koopman geeft die beide zaken en crediteert zich onder het hoofd

7 Januari.

10.

		Diverse Debiteuren.					
10		J. Saalman, alhier.					
		Voor 4 vaten meekrap aan hem verkocht			f	1292	50
6	aan	**Goederen.**					
		voor 4 vaten meekrap . . .			f	1280	50
12	aan	**Onkosten.**					
		voor			»	12	—
					f	1292	50

Goederen voor de meekrap, en voor de vaten onder het hoofd Onkosten.)

11.

Gekocht van G. Kerkhof, alhier, 10 vaten Maryland tabak, bedragende volgens Inkoopboek fol. 1 .	f 1512	40		
Contant 1 % . . .	» 15	12		
			f 1497	28

(In bovenstaanden post vindt men een voorbeeld van hetgeen op bladz. 39 is gezegd. De eindcijfers in het Memoriaal en Journaal stemmen niet overeen, doordien de koopman den interest, in dezen post voorkomende, afzonderlijk wil boeken. Hij koopt en ontvangt 10 vaten tabak van G. Kerkhof, die 1512.40 gl. zou te vorderen hebben, indien hij, overeenkomstig de conditie van den verkoop, zijn geld over 2 maanden ontving, maar 1 % moet laten vallen, nu hij contant zal betaald worden. 1512.40 gl. is de prijs op tijd van de tabak; 1497.28 gl. de contante waarde. De koopman debiteert zich nu onder het hoofd Goederen voor den prijs op tijd, dus voor een hooger bedrag, dan hij schuldig is. Hij crediteert G. Kerkhof echter

11.

6		**Goederen.** voor 10 vaten Maryland tabak.			f 1512	40
9	aan	**Diverse Crediteuren.** G. Kerkhof, alhier Voor rekening over 10 vaten Maryland tabak			f 1497	28
13	aan	**Interest.** Voor 2/m rente			f 15	12
					f 1512	40

slechts voor de contante waarde, en zich zelven voor het verschil tusschen deze beide bedragen, dat is 15.12 gl., onder het hoofd Interest. Als men het dus goed nagaat, ziet men dat de koopman zich voor niet meer dan de contante waarde heeft gedebiteerd; want voor het te hooge Debet op de Goederen, staat hij Credit onder het hoofd Interest. Waarom geschiedt de

boeking met dezen omslag? Het zou immers veel gemakkelijker zijn, indien de koopman zich onder het hoofd G o e d e r e n voor de contante waarde debiteerde, en G. K e r k h o f onder het hoofd D i v e r s e C r e d i t e u r e n voor evenveel crediteerde. Dit is zoo, maar de koopman wil kunnen nagaan, hoeveel hij verdient door zijn geld aan anderen in gebruik te geven; want als hij iets koopt op voorwaarde dat hij over 2 maanden moet betalen, en hij betaalt terstond, dan geeft hij een ander het gebruik van zijn geld voor den tijd van 2 maanden, en daarvan kan hij even goed huur vorderen, als wanneer hij iemand het gebruik van iets anders voor een zekeren tijd afstaat. Omgekeerd wil hij ook weten, hoeveel hij derft of verliest, door het geld voor goederen die hij op tijd geleverd heeft, terstond in ontvang of gebruik te nemen. Als dit voorkomt, moet hij zich onder het hoofd I n t e r e s t voor het in gebruik ontvangen van het geld debiteeren.

Menigeen maakt uit deze korting voor contant op dat de betaling

terstond plaats heeft, en dat dus K a s s a voor het geven van het geld moet gecrediteerd worden, en niet G. K e r k h o f voor het geven van de goederen. Dit is echter eene verkeerde opvatting. Het woord contant sluit volstrekt niet in zich, dat de betaling reeds geschied zou zijn, of althans op hetzelfde oogenblik plaats heeft. Tusschen den dag waarop de koop of verkoop à contant plaats heeft, en het tijdstip waarop de betaling geschiedt, verloopen soms nog eenige dagen; terwijl het bovendien in het Boekhouden een vaste gewoonte is, dat men de werkelijke betaling of de ontvangst van gelden door de woorden b e t a a l d of o n t v a n g e n aanduidt. Wij hebben dus hier niet met het geld zelf te doen, maar met het gebruik van het geld, dat de koopman zeer spoedig zal geven.

Bij het boeken van een post als dezen moet nog worden in aanmerking genomen, dat men bij het spreken over het gebruik van geld steeds van den koopman, en niet van dengeen met wien hij handelt, uitgaat. In bovenstaanden post kan men even goed zeggen, dat «Kerkhof gebruik van geld ontvangt", als dat «de koopman gebruik van geld geeft"; maar de eerstgenoemde aanhef zou, wat de boeking betreft, op een dwaalspoor leiden.

12.

Betaald aan W. Perk, alhier, in mijne kwitantie op D. van Pell, kassier, alhier		*f* 3850	40

(De koopman is 3850,40 gl. aan W. Perk schuldig. Om die som te voldoen, schrijft hij eene kwitantie, waarin hij verklaart 3850,40 gl. ontvangen te hebben van D. van Pell, zijn kassier, en geeft die kwitantie aan W. Perk, welke daarop het geld bij D. van Pell laat halen. H. Perk is daarom debet voor het ontvangen, en D. van Pell credit voor het ge-

12.

8		**W. Perk,** alhier. voor mijne kwitantie op D. van Pell, alhier		*f* 3850	40
11	aan	**D. van Pell**, kassier, alhier, voor mijne kwitantie. . . .		*f* 3850	40

12 Januari.

ven van het geld, terwijl de laatste de kwitantie bewaart, om daarmede later desgevorderd te bewijzen, dat hij dit bedrag voor rekening des koopmans heeft uitbetaald. Men ziet dat de koopman zich zelven in zijne boeken noch debiteert, noch crediteert; en dit is juist: de bezitting, die hij onder eigen beheer heeft, ondergaat geen de minste verandering, daar de betaling geschiedt uit de gelden die hij aan D. van Pell in bewaring heeft gegeven. Zie de noot op bladz. 33).

12.				
Betaald aan G. Kerkhof, alhier.			f 1497	28
(Zie de verklaring onder den post van den 2[den]).				
15.				
Getrokken op C. Karp te Leiden, een wissel aan de order van D. van Pell, kassier alhier, per 4 Februari			f 1872	40
(Een wissel is een geschrift, gedagteekend uit eene plaats, waarbij men				

12 Januari.

		12				
9		**Diverse Crediteuren.**				
		G. Kerkhof, alhier				
		Voor ontvangen			f 1497	28
1	aan	**Kassa.**				
		Voor betaald aan G. Kerkhof, alhier.			f 1497	28
		15.				
11		**D. van Pell**, kassier, alhier				
		Voor mijne remise op Leiden, per 4 Februari			f 1872	40
10	aan	**Diverse Debiteuren.**				
		C. Karp, Leiden.				
		Voor mijne traite.			f 1872	40

iemand in eene andere gemeente woonachtig, verzoekt eene zekere som gelds op een bepaald tijdstip aan een derden persoon te voldoen, aan welken persoon tevens het recht wordt gegeven een ander persoon in zijne plaats dat geld te laten ontvangen; welke laatste zijn recht al weder aan een ander kan overdragen, enz. In bovenstaanden post verzoeken wij C. Karp, te Leiden, die ons sedert 4 Januari geld schuldig is, het bedrag van onze vordering te willen voldoen aan D. van Pell, of eenig ander persoon die door overdracht eigenaar van den wissel zal worden. Dit geschrift stellen wij aan D. van Pell ter hand, en deze zal dus op 4 Februari het bedrag er voor kunnen ontvangen, of zijn recht om die som te ontvangen aan een ander overdragen, natuurlijk tegen ontvangst van het bedrag, of onder voorwaarde dat dit bedrag later zal verrekend worden. De persoon die den wissel trekt, dus hier de koopman, heet de trekker; de persoon op wien de wissel getrokken is, in ons geval C. Karp, te Leiden, wordt de betrok-

kene of acceptant genoemd, en de persoon, aan wien de betrokkene verzocht wordt te betalen, hier D. van Pell, of elk ander persoon, die tengevolge van overdracht eigenaar er van is geworden, de houder. Den vorm waarin zulk een geschrift gesteld wordt, vindt ge aan het einde van dit werkje, en ik verzoek u naar dat voorbeeld een paar andere wissels te schrijven.

Men kan ook zeggen: een wissel is een geschreven schuldvordering van A op B, welke A aan C verkoopt, met de bepaling er bij dat C die weder kan verkoopen aan een ander b. v. D, deze weder aan een ander, b. v. E, enz.

Van deze laatste verklaring uitgaande, zegt men dan: de koopman verkoopt zijne schuldvordering op C. Karp te Leiden aan D. van Pell alhier. D. van Pell, die deze schuldvordering even als eene koopwaar

van hem heeft gekocht, zonder hem het geld er voor te betalen, wordt gedebiteerd.

Van het oogenblik waarop de koopman zijne schuldvordering op C. Karp verkoopt, heeft hij van C. Karp niets meer te vorderen; het is juist alsof C. Karp hem betaald heeft, en deze is dus credit.

Het komt er dus op neêr, dat de koopman een anderen debiteur in plaats van C. Karp gekregen heeft, namelijk D. van Pell die nu debet wordt. Het is in bovenstaanden post overeenkomstig den wensch van den koopman, dat D. van Pell, die zijn kassier is, hem het geld voor de gekochte schuldvordering niet zal geven. De koopman heeft dat geld op dit oogenblik niet noodig, en D. van Pell zal het bij het andere geld dat hij van den koopman heeft, voegen, tot dat deze er over zal disponeeren of beschikken. Men zegt dan dat men aan den kassier zoo-en-zoo veel heeft gefourneerd.

Het gebruik van wissels levert in den handel groote gemakken op. Veronderstel dat de koopman van zekeren

A te Rotterdam 2000 gl. te vorderen heeft, en dat hij aan zekeren B aldaar 1500 gl. schuldig is. Nu trekt hij een wissel van 1500 gl. op A, of anders gezegd, hij verkoopt 1500 gl. van zijne schuldvordering op A aan B. B kan nu bij A die in dezelfde stad woont, het geld laten halen, of hij kan de schuldvordering weder aan een ander te Rotterdam of elders verkoopen, en zoo zeer gemakkelijk het geld er voor ontvangen. B heeft nu niets meer van den koopman te vorderen, en de pretentie van den koopman op A is met 1500 gl. verminderd, terwijl beide schulddelgingen zijn geschied, zonder dat de koopman geld naar B te Rotterdam heeft behoeven te zenden, en zonder dat A te Rotterdam geld aan den koopman heeft behoeven over te maken. De overige 500 gl. van de schuldvordering des koopmans op A, komt later

op dezelfde wijze als boven, of op eene andere wijze, terecht.

Wissel is de algemeene benaming van het bedoelde geschrift. Het wordt ook nog traite en remise genoemd. De trekker en de betrokkene noemen den wissel gewoonlijk traite. Zoo zal de koopman tot A sprekende of aan hem schrijvende zeggen: «Ik heb eene traite op u afgegeven»; of, «mijne traite op u bedraagt 1500 gl.» Schrijft hij daarentegen over hetzelfde geschrift aan B, die het van hem gekocht heeft, zoo zal hij het woord remise gebruiken, en b. v. zeggen: «Mijne remise op A is groot 1500 gl.» Dit onderscheid wordt, gelijk in den laatsten post te zien is, in de omschrijvingen in acht genomen, en deze winnen daardoor in duidelijkheid en beknoptheid.)

18.

Verkocht aan H. Scharp, alhier, op promesse, 2 maanden dato, 300 balen Java rijst, bedragende volgens Verkoopboek fol. 1		f 5640	20

(H. Scharp, koopt (ontvangt) van

18.

5		**Wissels in Hollandsch geld.** Voor eene promesse van H. Scharp alhier N° 2. . . .		f 5640	20
6	aan	**Goederen.** Voor 300 balen Java rijst. .		f 5640	20

den koopman eene partij rijst, en geeft eene promesse in de plaats, waarbij hij belooft 2 maanden na den dag waarop de promesse is afgegeven, het bedrag te betalen — aan wien? aan dengeen die op den 18 Maart eigenaar van de promesse zal zijn. Eene promesse, namelijk, is een geschrift, waarbij iemand belooft op zeker tijdstip eene zekere som te zullen betalen aan een ander persoon, of aan iemand die door dezen persoon daartoe zal worden aangewezen. Even als bij de wissels heeft dan deze laatste persoon weder het recht deze promesse aan een ander over te dragen, enz. 't Komt dus al weder neêr op eene schuldvordering die men op een ander heeft, en die men als eene koopwaar kan verkoopen. Als de koopman verkiest, kan hij terstond daarvoor bij een kassier geld bekomen, en dus kan men zeggen dat de promesse zoo goed als geld is. Uit een en ander volgt nu, dat H. Scharp, door het afgeven zijner promesse, evenveel geeft, als hij aan rijst ontvangt, en dat we hem dus (zie den post op 3 Januari) buiten de zaak kunnen laten. De be-

zitting van den koopman ondergaat intusschen hier weder eene verandering. Hij wordt eene promesse van 5640,20 gl. rijker, en heeft 300 balen rijst minder in zijn pakhuis. Hij debiteert zich dus onder het hoofd Wissels in Hollandsch geld, onder welk hoofd de promesse het naast te huis behoort, en hij crediteert zich onder het hoofd Goederen, voor het geven van de rijst).

18 Januari.

Factuur gezonden aan L. Schulz te Bremen			
over 10 vaten Noord-Amerikaansche tabak, bedragende:			
de tabak.	f 2800	—	
de onkosten.	» 76	40	
mijne provisie à 2 pCt.	» 57	52	
			f 2933 92

(Eene factuur is eene rekening, waarop niet alleen de goederen en de prijs daarvan zijn opgegeven, maar ook de wijze van verzending en de merken van de vaten, kisten of balen, waarin ze gepakt zijn; terwijl men er verder ook eene gespecificeerde opgave der uitgeschoten onkosten en, zoo noodig, de berekende provisie op vindt. Zulk eene factuur wordt, gewoonlijk per post, verzonden, zoodra de goederen afgezonden zijn. L. Schulz wordt hier gedebiteerd voor het ontvangen dier factuur, of liever, voor de goederen die de koopman aan hem afgezonden heeft. De letters ᶻ/ʀ achter zijn naam beteekenen zijne rekening, en worden daaraan toegevoegd, om aan te toonen dat het hier eene zaak geldt die de koopman op last van Schulz heeft

18 Januari.

14		**L. Schulz, te Bremen** ᶻ/ʀ. Voor hem gezonden factuur over 10 vaten Noord-Amerikaansche tabak	f 2933	92
6	aan	**Goederen.** Voor 10 vaten N.-Amerik. tabak.	f 2800	—
12	aan	**Onkosten.** Voor	» 76	40
15	aan	**Provisie.** Voor	» 57	52
			f 2933	92

uitgevoerd. Schulz heeft namelijk aan den koopman order gegeven om 10 vaten N.-Amerik. tabak te koopen en hem die toe te zenden. De koopman zendt hem uit zijn eigen pakhuis 10 vaten die hij in voorraad heeft, tegen den prijs dien hij er zelf voor betaald heeft, of wel tegen den prijs dien Schulz hem heeft opgegeven, en brengt hem de uitgeschoten onkosten — dat is allerlei zaken die hij zelf met en door de tabak heeft moeten ontvangen, tot dat ze voor Bremen geladen was, — in re-

kening, en debiteert of belast hem bovendien voor de kennis en moeite die hij voor Schulz bij het inkoopen der tabak en bij het verzenden naar Bremen aangewend en gedaan, en die Schulz dus ontvangen heeft. Handel van dezen aard noemt men Commissie-handel, in tegenoverstelling van Eigen handel, en de koopman treedt hier op als commissionair. Het ligt in den aard der zaak dat tusschen ver van elkander gelegen plaatsen meer commissiehandel dan eigen handel wordt gedreven; want men kan zich moeilijk van de eerlijkheid en soliditeit van alle personen die op eene verwijderde plaats wonen en met ons handel zouden willen drijven, overtuigen, en daarom zoekt men op eene plaats van waar men goederen wil trekken, of waar men goederen wil verkoopen, één of wellicht meer personen uit, wint omtrent deze de noodige informatiën in, en draagt hun bij voorkomende gelegenheden den inkoop of verkoop van goederen op. Bij een inkoop moet een commissionair dezen bewerkstelligen, de goederen in ontvangst nemen, ze betalen, ze verzenden, en aan zijn

lastgever de factuur er van doen toekomen. Deze doet hem dan de verschuldigde gelden toekomen, of geeft den commissionair last voor het bedrag een wissel op hem te trekken. De berekening van de goederen, de onkosten en de provisie geschiedt in de munt van het land waarin de commissionair woont, en dit is wel de voornaamste reden waarom de koopman voor hetgeen hij als commissionair voor een ander doet, aan dezen in het Grootboek eene rekening geeft, wier hoofd aanduidt dat op die rekening alleen zaken geboekt worden, welke hij op last van den betrokken persoon heeft gedaan. Heeft hij een last volbracht, niet voor een enkelen persoon, maar voor eene firma, b. v. Schneider en C°., of James en Harrison, dan zou hij achter hun naam $^{H}/_{R}$ — dat is hunne rekening — plaatsen.

18 Januari.

De drie Crediteuren of, anders gezegd, de drie hoofden waaronder de koopman credit wordt, behoeven na het boven gezegde weinig toelichting. Alleen zij opgemerkt, dat de provisie berekend wordt van den koopprijs der goederen en van de onkosten, dus van het beloop van al wat de koopman als commissionair voor zijn principaal uitgegeven heeft of uitgeven zal, en verder dat de prijs van de kennis en moeite door den koopman, in deze zaak geleverd, op *f* 57.52 wordt bepaald, ofschoon ze niets gekost hebben, zoodat deze som klinkklare winst is.

19.

Gekocht van W. Perk, alhier, 1000 gezouten kalfsvellen bedragende volgens Inkoopboek fol. 2. . . .	*f* 4180	70		
$^1/_2$ % courtage	» 20	90		
			f 4201	60

(De koopman moet hier onder het hoofd Provisie gedebiteerd worden voor 20.90 gl., zijnde de helft van de courtage die W. Perk aan den makelaar betaald heeft of betalen zal.

Een makelaar is een persoon, door

18 Januari.

19.

6		**Goederen.**				
		Voor 1000 gezouten kalfsvellen.			*f* 4180	70
15		**Provisie.**				
		Voor 1000 gezouten kalfsvellen.			» 20	90
					f 4201	60
8	aan	**W. Perk,** alhier.				
		Voor rekening over 1000 gez. kalfsvellen			*f* 4201	60

het bestuur eener gemeente benoemd en beëedigd, die in den handel als tusschenpersoon optreedt. Hij tracht voor iemand die wenscht te koopen een verkooper, en omgekeerd voor iemand die wenscht te verkoopen, een kooper te vinden. Onderstel, b. v., dat A iets wenscht te koopen, dan geeft hij aan een makelaar dit artikel op met den prijs dien hij er voor wenscht te besteden. De makelaar gaat er nu op uit en vindt dat artikel bij B, of heeft het soms al van B ten verkoop opgekregen. Komt de prijs dien de kooper wenscht te besteden, overeen met den prijs door den verkooper gevraagd, dan noteert de makelaar den koop in zijn notitieboekje. Hij geeft aan A en B ieder een briefje, waarin hij verklaart, dat hij van den heer B gekocht heeft voor den heer A dat en dat artikel tegen dien en dien prijs. Nu is de koop gesloten, en nu eerst weet A, dat hij gekocht heeft van B, en B, dat hij verkocht heeft aan A. De makelaar bemoeit zich noch met de aflevering der goederen, noch met de betaling. Zoodra hij aan A en B elk een koopbriefje

heeft uitgereikt, is zijn werk afgeloopen. Hij brengt aan den verkooper b. v. 1 % van den koopprijs als courtage of loon in rekening, en deze stelt daarvan weder de helft, dus b. v. ½ %, op rekening van den kooper, — zoo als onze post aanwijst.)

19 Januari.

Verkocht aan M. Reep, alhier, 5 vaten N.-Amerikaansche tabak, bedragende volgens Verkoopboek fol. 2.	*f* 1580	—		
Contant 1 %.	» 15	80		
			f 1564	20
(In dezen post vindt men het omgekeerde van hetgeen in dien van den 11den voorkomt. De koopman zal hier het geld dat hem volgens de conditien van verkoop eerst over twee maanden toekomt, contant ontvangen, en debiteert zich onder het hoofd Interest voor dat in gebruik ontvangen van geld.)				
20.				
Afgegeven aan D. van Pell, kassier, alhier, mijne assignatie op M. Reep, alhier.			*f* 1564	20
(Eene assignatie is een geschrift waarbij, even als bij den wissel, een persoon (hier M. Reep) verzocht wordt eene zekere som te betalen aan een anderen persoon (hier D. Pell), of diens order — dat wil zeggen aan elken anderen persoon die door over-				

19 Januari.

10		**Diverse Debiteuren.**				
		M. Reep, alhier.				
		Voor 5 vaten N.-A. tabak aan hem verkocht			*f* 1564	20
13		**Interest.**				
		Voor			» 15	80
6	aan	**Goederen.**				
		Voor 5 vaten N.-A. tabak . .			*f* 1580	—
		20.				
11		**D. van Pell,** kassier, alhier.				
		Voor eene assignatie op M. Reep, alhier			*f* 1564	20
10	aan	**Diverse Debiteuren.**				
		M. Reep, alhier.				
		Voor mijne traite			*f* 1564	20

dracht eigenaar of houder van de assignatie zal zijn. Eene assignatie wordt gewoonlijk slechts getrokken of afgegeven op een persoon die op dezelfde plaats woont als de trekker, en wanneer ze op eene andere plaats is afgegeven, mag er niet in staan »Waarde genoten", of »Waarde in rekening", gelijk in een wissel het geval is.

De boeking van dezen post kan aldus worden verklaard: De koopman heeft eene schuldvordering op M. Reep. Door de aan de order van D. van Pell getrokken assignatie verkoopt hij zijne schuldvordering aan dezen, en daar hij er geen geld voor ontvangt, is D. van Pell debet. Van dit oogenblik af heeft de koopman van M. Reep voor de geleverde goederen niets meer te vorderen, en deze moet derhalve gecrediteerd worden, om het vroegere debet te vernietigen.)

21.

Ontvangen van F. Reuter, te Keulen.
20 last haver om ze voor zijne rekening te verkoopen.

De betaalde onkosten bedragen .	f	120	70

21.

16		**Goederen** van F. Reuter.			
		Voor onkosten	f	120	70
1	aan	**Kassa.**			
		Voor betaalde onkosten . . .	f	120	70

(In dezen post komen twee, elk op zich zelve staande, zaken voor.

1°. De koopman ontvangt eene partij goederen om die voor rekening van F. Reuter te verkoopen.

2°. Hij betaalt bij ontvangst dier goederen 120.70 gl. onkosten.

Indien alleen het onder 1 vermelde in het Memoriaal stond, zou er niets in het Journaal en Grootboek moeten overgebracht worden, en zou er ook weinig over te brengen zijn, want de waarde van de goederen is niet eens opgegeven. Er zou dan in het Memoriaal onder den post P. M. staan, welke letters beteekenen Pro Memoria en aanduiden, dat deze zaak, ofschoon de koopman noch debiteur noch crediteur wordt, van genoegzaam gewicht is om ze in het Memoriaal op te nemen.

Maar nu komt de vraag: waarom is de koopman niet debet? Hij ontvangt toch eene partij goederen. Dit is zoo, maar men moet wel onderscheid maken tusschen in eigendom ontvangen en in bewaring ontvangen. Als de koopman iets ontvangt dat hij gekocht heeft, dan

wordt dit zijn eigendom; als hij daarentegen iets voor iemand bewaart, om er naar opgave mede te handelen, dan is het zijn eigendom niet, en hij wordt dus niet debet. De koopman treedt hier weder als commissionair op, en als zoodanig heeft hij in last de haver te verkoopen en te leveren, het geld daarvoor van den kooper te ontvangen, en dit aan zijn principaal te doen toekomen, na aftrek van de gemaakte onkosten en de provisie die hij voor zijne moeite rekent. Waarom verkoopt Reuter de haver niet aan den koopman zelf? — Omdat deze geen lust heeft de haver te koopen. Waarom laat hij de haver dan door den koopman verkoopen, in plaats van zelf een kooper te Amsterdam op te sporen? — Omdat hij in den koopman vertrouwen stelt, en het dus zeker acht dat

hij, als de haver tegen den hoogstmogelijken prijs verkocht is, van den koopman het geld daarvoor zal ontvangen; iets waarvan hij lang zoo zeker niet kon zijn, als hij zelf de haver aan dezen of genen persoon dien hij niet kende, verkocht had; want als de koopman, hier als commissionair optredend, de haver verkocht heeft, is hij verplicht den afzender F. Reuter te betalen, of hij van den kooper betaling ontvangt of niet. Hij zou niet kunnen zeggen: »Mijnheer Reuter! de kooper van de haver wil of kan mij niet betalen, en daarom betaal ik u ook niet." De koopman heeft dus in zijne hoedanigheid van commissionair wel eenige risico ten behoeve van een ander, en daarom berekenen sommige commissionairs in gevallen van verkoop, een zeker bedrag, b.v. $1/2$ %, boven de gewone provisie, omdat zij ten behoeve van hun principaal voor de betaling van den kooper borg blijven. Dit wordt del credere genoemd.

Om de boeking van het onder 2 vermelde te begrijpen, moet men weten, dat de koopman als de haver

verkocht zal worden, zich zelven niet zal kunnen crediteeren onder het hoofd Goederen, omdat het zijne eigene goederen niet zijn. Het zijn de goederen van F. Reuter. Hij zal bij den verkoop kunnen zeggen: F. Reuter geeft, en is daarom credit; maar dat wil hij ook niet, omdat niet de geheele opbrengst voor F. Reuter is. Van die opbrengst moeten eerst de onkosten en de provisie worden afgetrokken, en wat er dan overblijft, het zoogenaamde netto provenu, is voor F. Reuter. Bij den verkoop zal hij dus F. Reuter een voorloopig hoofd moeten geven, en dit zal zijn Goederen van F. Reuter, geheel in overeenstemming met hetgeen hij voor zich zelven doet, als hij zijn eigen goederen verkoopt. En onder dit voorloopige hoofd debiteert hij nu F. Reuter, volgens

den tweeden regel, voor de onkosten die hij voor hem heeft uitgegeven. De Crediteur is natuurlijk de koopman onder het hoofd Kassa.)

22.

Geconsigneerd aan J. Hall, te Londen.				
1000 gezouten kalfsvellen, bedragende.	*f* 4180	70		
Onkosten.	» 72	75	*f* 4253	45

(De koopman doet hier wat F. Reuter een paar dagen vroeger gedaan heeft. Hij zendt namelijk eene partij goederen naar Londen, om die daar voor zijne rekening door J. Hall te laten verkoopen. Zoo men de aanteekening onder den vorigen post begrepen heeft, zal het duidelijk zijn, dat de koopman J. Hall niet mag debiteeren voor het in bewaring ontvangen van de goederen, die voorloopig nog het eigendom van den koopman blijven. Eigenlijk heeft hier geen de minste verandering in de bezitting van den koopman plaats, en de geheele boeking komt neer op

22.

17		**Goederen onder J. Hall**, te Londen. Voor geconsigneerd 1000 gezouten kalfsvellen			*f* 4253	45
6	aan	**Goederen.** Voor 1000 gezouten kalfsvellen.			*f* 4180	70
12	aan	**Onkosten.** Voor			» 72	75
					f 4253	45

hetgeen vroeger reeds door het woord overschrijving is aangewezen. Deze goederen namelijk, die op eene andere plaats en door een ander persoon zullen verkocht worden, kunnen niet onder de andere goederen blijven, omdat de koopman vooreerst in zijne

boeken wil aantoonen waar ze zijn, en ten andere later gaarne wil weten, welke voordeelen deze zaak in 't bijzonder hem zal opleveren. Hij geeft zich zelven daarom voor deze goederen een afzonderlijk hoofd, debiteert zich onder dat hoofd voor de waarde der goederen en al wat hij verder ten behoeve dezer goederen ontvangen heeft (de onkosten), dus voor het geheele bedrag dat de goederen hem gekost hebben, totdat zij in het schip naar Engeland geladen zijn. Daarentegen crediteert hij zich zelven onder de hoofden Goederen en Onkosten, waar het debet nu vernietigd moet worden.

De zoo genoemde overschrijving kan de koopman in vele gevallen, niet alleen op zich zelven, maar ook op anderen toepassen. Ze berust op de waarheid, dat men in den stand der rekening van een persoon geen de minste verandering brengt, als men hem voor even veel debiteert als crediteert. Men past dit echter alleen toe op personen die meer dan ééne rekening in het Grootboek hebben, en onder deze behoort wel in

de eerste plaats de koopman zelf die zulk een tal van rekeningen heeft. Wanneer andere personen op meer dan ééne rekening in het Grootboek voorkomen, kan men het overschrijven aanwenden om den stand van zaken tusschen die personen en ons zelven eenvoudiger voor te stellen.

Hier kan de opmerking gemaakt worden, dat de koopman zich onder het hoofd Onkosten voor overschrijving van ongelden debiteert, en dat er vroeger toch geen melding van het ontvangen van dergelijke artikelen ten behoeve dezer goederen gemaakt is, of anders gezegd, dat ze niet op de debetzijde der rekening Onkosten geboekt zijn. Dit is eene schijnbare onregelmatigheid die opheldering vereischt. Behalve de tot nu toe besproken hoofdboeken, en de in het Memoriaal genoemde bijboeken als Inkoopboek, Verkoopboek en eenige andere, houdt

de koopman ook een Onkostenboek, waarin hij alle onkosten aanteekent die hij dagelijks te betalen heeft, en die soms groote, soms zeer kleine sommen bedragen. Aan het einde van elke maand telt hij dit boek op, en dan brengt hij het gezamenlijke bedrag in het Memoriaal, Journaal en Grootboek over, alsof al deze onkosten op den laatsten dag der maand waren betaald. In bovenstaanden post crediteert hij zich alzoo onder het hoofd Onkosten voor een bedrag, dat nog niet op de debetzijde van die rekening is gebracht, maar dat daar zeker aan het einde der maand onder eene menigte andere ongelden zal verschijnen.)

22.

Getrokken op L. Schulz, te Bremen aan eigen order 2/m. dato à 1.90 gl.	TLd. 1544	12	*f* 2933	92

(De koopman trekt hier een wissel op L. Schulz, van wien hij geld te vorderen heeft. In plaats van echter zijne schuldvordering aan een ander

22.

18		**Wissels in vreemd geld.**				
		Voor eene traite op Bremen N°. 1.	TLd. 1544	12	*f* 2933	92
14	aan	**L. Schulz**, te Bremen Z./R. .				
		Voor mijne traite	TLd. 1544	12	*f* 2933	92

te verkoopen, draagt hij ze aan zich zelven over. Om dit wel te begrijpen, moet men het onderscheid tusschen eene boekschuld en eene wisselschuld verstaan. Als iemand iets van den koopman ontvangt, b. v. koffie of suiker, dan wordt die persoon het bedrag debet, hij heeft dan eene schuld aan den koopman, en die schuld heet boekschuld. Trekt de koopman een wissel op dien persoon, dan heeft hij, zooals vroeger reeds is gezegd, niets meer van dien persoon te vorderen, dat wil zeggen, deze is hem de gekochte koffie of suiker niet meer schuldig; maar zoo lang de wissel door dien persoon nog niet betaald is, heeft deze nog wel ter dege een wisselschuld aan den koopman. Van die nieuwe of wisselschuld houdt de koopman echter geen boek, omdat hij het middel ter ontvangst dier vordering zelf in handen heeft. Dit in aanmerking nemende, kan men de boeking van bovenstaanden post volgenderwijze toelichten: De koopman neemt, na den wissel geschreven te hebben, dien zelf in ontvang onder het hoofd Wissels in vreemd

geld. Die wissel is een papier dat de waarde heeft die er op staat, en dat hij altijd tegen dien prijs — iets meer of minder — kan verkoopen. L. Schulz is van dit oogenblik het bedrag der hem vroeger gezonden factuur niet meer schuldig, en moet daarom gecrediteerd worden, om zijn boekschuld te vernietigen.

Waarom trekt de koopman een wissel aan zijn eigen order, dat is dus, waarom verkoopt hij een schuldvordering aan zich zelven? Hiervoor bestaat eene goede reden. Vooreerst moet men opmerken, dat een getrokken wissel altijd het gevolg eener lastgeving, of althans eener overeenkomst is, en dat men zich stipt aan den opgegeven last of de gemaakte overeenkomst moet houden, als men geen gevaar wil loopen, later bij mogelijk verschil zijn recht te verliezen. Als

men dus op 22 Januari zegt: »ik zal heden een wissel 2 maanden dato op u afgeven", dan moet men in den wissel ook zeggen: »Twee maanden na dato gelieve UEd. te betalen", enz. en dan moet de wissel van den 22^{en} Januari gedateerd zijn. Hetzelfde geldt van een wissel die het gevolg eener lastgeving is. Men moet dus stipt datgene wat men zegt, of waartoe men last gekregen heeft, doen, en als men den wissel getrokken heeft, moet hij ook, als in bovenstaanden post, geboekt worden, om uit de boeken te doen blijken dat men op den bepaalden tijd getrokken heeft. Ten tweede zal men lichtelijk inzien, dat wissels op eene plaats in het buitenland in den regel getrokken worden in de geldsoort van het land waarin die plaats ligt; zoodat men b. v. eene som Nederlandsche guldens die, door middel van een wissel, te Bremen ontvangen moeten worden, zal moeten herleiden tot Bremer thalers, Louis d'or, en zoo ook eene som in Nederlandsch geld die in Parijs ontvangen moet worden, tot francs. Ten derde eindelijk zal men inzien, dat een wissel, —

die nu eenmaal niets anders dan eene koopwaar is — even als elk ander artikel aan den invloed van vraag en aanbod en dus ook aan rijzing en daling onderhevig is. De prijs of koers van een wissel rijst bij veel vraag, of weinig aanbod, en te sterker als deze beide samenkomen. Daarentegen daalt de prijs of koers van een wissel bij veel aanbod of weinig vraag, en nog in meerdere mate bij veel aanbod en weinig vraag. De koopman trekt op den 22sten volgens overeenkomst of lastgeving een wissel voor het bedrag van 1933.92 gl. en herleidt die som tot Bremer thalers Louis d'or tegen den koers van één thaler voor 1.90 gl. omdat hij op den dag der trekking, volgens dien koers, voor de 1544 Bremer thaler en 12 groten die in den wissel staan, juist het hem toekomende bedrag zou ontvangen. Hij

heeft nu aan zijn last voldaan; maar in plaats van den wissel terstond te verkoopen, besluit hij hem nog eenige dagen te houden, in de hoop dat intusschen de koers zal rijzen. En veronderstel dat dit werkelijk het geval is; dat de koers eenige dagen later op 1.92 gl. staat, dan ontvangt hij voor iederen thaler die op den wissel staat, 2 cents meer, dat is 1544×2 cents of 30.88 gl. meer dan hij op den 22sten Januari zou ontvangen hebben, en dit verschil is dan zuivere winst. Eindelijk is het duidelijk, dat als de koopman den wissel aan de order van zeker persoon trekt, deze laatste zich vooraf bereid heeft verklaard om dien te koopen, maar dan ook den wissel op den dag der trekking, en tegen den koers van dien dag, verlangt te ontvangen, ten einde den wissel zelf te gebruiken of daarmede later zijn voordeel te doen. Trekt de koopman daarentegen den wissel aan eigen order, dan kan hij later, wanneer en aan wien hij verkiest, het eigendomsrecht van den wissel overdragen.

23 Januari.

Betaald aan F. Schepers, alhier, mijn 1/4 in de kosten van uitrusting van het schip »de Hoop" voor eene reis naar Oost-Indië		f 3750	75

(De koopman ontvangt hier als het ware 1/4 in een aantal zaken die zich aan boord van het schip »de Hoop" bevinden, en onder welke men onder andere den arbeid der matrozen en de kennis van den kapitein, enz. kan rekenen. Hij debiteert zich daarvoor onder het hoofd Scheepsaandeelen en voegt de waarde van al deze zaken bij de waarde van zijn 1/4 aandeel in het schip »de Hoop". Hij crediteert zich onder het hoofd Kassa voor het geven van het geld; terwijl F. Schepers noch debet, noch credit wordt, omdat hij op hetzelfde oogenblik dat hij mededeelt hoeveel hij voor den koopman heeft uitgegeven, van dezen dat bedrag terug ontvangt).

23 Januari.

3		**Scheepsaandeelen.** Voor 1/4 in de uitrusting van het schip »de Hoop"			f 3750	75
1	aan	**Kassa.** Voor betaald aan F. Schepers, alhier.			f 3750	75

Geëndosseerd aan E. de Jager, alhier.				
Een wissel op Rotterdam N°. 1. .	*f* 1200	—		
En aan hem betaald	» 52	80		
			f 1252	80

(Tot recht begrip van den Debiteur Diverse Crediteuren, twee woorden die elkander schijnen tegen te spreken, herleze men de aanteekening onder den post van den 3[den].

De koopman draagt den wissel op Rotterdam N°. 1 in eigendom aan E. de Jager over, door op den rug (le dos) van den wissel te schrijven:

Voor mij aan de order
van den Heer E. de Jager.
Waarde in rekening.
(Handteekening).

Hij heeft den wissel aan E. de Jager verkocht, zonder er geld voor te ontvangen, juist omdat hij dezen wissel wil gebruiken om zijne schuld aan E. de Jager te voldoen. Dat hij het bedrag voor den wissel niet ontvangen heeft, drukt hij uit door de woorden »waarde in rekening", die beteekenen: »Ik heb den verkoopprijs van den wissel niet van E. de Jager ontvangen, maar zal de waarde van

9		**Diverse Crediteuren.**				
		E. de Jager, alhier.				
		Voor ontvangen remise en geld.			*f* 1252	80
5	aan	**Wissels in Hollandsch geld.**				
		Voor een wissel op Rotterdam N°.1			*f* 1200	—
1	aan	**Kassa.**				
		Voor betaald aan E. de Jager, alhier			» 52	80
					f 1252	80

den wissel met hem verrekenen. Dit moet men altijd in den wissel, en ook in het endossement, schrijven, indien men het geld voor den wissel, om welke reden dan ook, niet terstond ontvangt. Wordt daarentegen het bedrag van den wissel terstond uitbetaald, dan schrijft men in den wissel of in het endossement »waarde genoten". Het is dus goed, dat men de woorden »in rekening" of »genoten" niet invult, voordat men weet of men voor den wissel terstond geld zal bekomen of niet. Dit weet men natuurlijk bij het schrijven van een wissel aan eigen order nog niet, en daarom moet men in zulk een wissel die woorden oningevuld laten.

23 Januari.

Verkocht aan R. Potter, te Gorkum.				
20 last haver, zijnde de partij van F. Reuter te Keulen, bedragende volgens Verkoopboek fol. 2 . . .	f 2400	—		
Berekende onkosten.	» 27	50		
			f 2427	50

(De Crediteur Goederen van F. Reuter is aan het einde van de aanteekening behoorende bij den post van den 21sten dezer, verklaard. De 27.50 gl. onkosten zijn uitgaven die de koopman ten behoeve van Potter gedaan heeft. Deze laatste is die som dus, volgens den tweeden regel, debet; waarom ze bij den verkoopprijs van de haver is opgeteld. De koopman die de uitgaaf gedaan heeft, wordt onder het hoofd Onkosten daarvoor credit.)

23 Januari.

10		**Diverse Debiteuren.**					
		R. Potter, te Gorkum.					
—		voor 20 last haver aan hem verkocht				f 2427	50
16	aan	**Goederen** van F. Reuter,					
		voor 20 last haver.				f 2400	—
12	aan	**Onkosten.**					
		voor				» 27	50
						f 2427	50

25 Januari.

Verkooprekening gezonden aan F. Reuter te Keulen, over 20 last haver voor zijne rekening verkocht, bedragende:				
de onkosten op 21 Jan. geboekt *f* 120.70				
» » bij den verkoop	*f* 40	25		
mijne provisie à 2 % van 2400 gl.	» 48	—		
het netto provenu	» 2191	05		
			f 2279	30

(De koopman schrijft in de verkooprekening aan F. Reuter:

De goederen hebben opgebracht		*f* 2400.—
onkosten op 21 Jan.	*f* 120.70	
id. bij den verkoop . . .	» 40.25	
provisie à 2 % .	» 48.—	
		» 208.95
Netto provenu . . .		*f* 2191.05

De rekening in het Memoriaal moet echter anders voorgesteld worden, omdat F. Reuter op zijne voorloopige rekening Goederen van F. Reuter reeds op 21 Januari voor de 120,70 gl. gedebiteerd is. Voor den Memoriaalpost raadpleegt de koopman dus de voorloopige rekening van F. Reuter in het Grootboek en zegt:

25 Januari.

16		**Goederen** van **F. Reuter**. voor overschrijving van onkosten, commissie en netto provenu. .			*f* 2279	30
12	aan	**Onkosten.** voor			*f* 40	25
15	aan	**Provisie.** voor provisie van 20 last haver.			» 48	—
20	aan	**F. Reuter te Keulen.** Z/R. voor netto provenu 20 last haver.			» 2191	05
					f 2279	30

»2400 gl. heeft de haver opgebracht; 120,70 gl. heb ik vroeger voor onkosten uitgegeven: er blijft dus nog 2279,30 gl. te verrekenen over. Maar dan moet van dit bedrag ook niet meer dan 40,25 gl. onk. + 48,— provisie worden afgetrokken, om het netto provenu, of hetgeen F. Reuter toekomt, te vinden.” Men ziet echter dat de koopman hetgeen hij door aftrekking gevonden heeft, in zijn Memoriaal door eene optelling voorstelt. ’t Is daar alsof hij zeide: »als ik mijn onkosten en provisie krijg, en F. Reuter zijn netto provenu, dan is er juist

verrekend wat er nog te verrekenen was", 't geen op hetzelfde als de aftrekking neerkomt.

Na het gezegde zal de boeking in het Journaal niet veel opheldering behoeven. Men merke slechts het volgende op.

Het is het gebruik dat een commissionair bij een verkoop voor anderen zich zelven uit de opbrengst de onkosten terugbetaalt en zijne provisie daarvan afhoudt. Hij doet dit wat zijn boeking betreft door overschrijving. De rekening Goederen van F. Reuter is voorloopig aan F Reuter gegeven, en onder dit hoofd is hij 2279,30 gl. meer credit dan debet, dus dat bedrag credit. De koopman zegt nu: »Ik zal F. Reuter eene andere, eene definitieve rekening in mijn Grootboek geven. Ik debiteer hem voor 2279,30 gl. op zijne voorloopige rekening, en crediteer hem op zijne nieuwe rekening voor hetzelfde bedrag; — neen, niet voor hetzelfde bedrag, want dan zou ik even ver zijn als ik was, en het geheele bedrag komt hem niet toe. Ik crediteer hem daar dus voor hetgeen

er overschiet van 2279,30 gl. als ik er mijne onkosten en provisie afgetrokken heb, alzoo voor 2191,05 gl., en mijzelven onder het hoofd Onkosten voor de ongelden die ik voor hem uitgegeven heb, en onder het hoofd Provisie voor de ten zijnen behoeve gedane of geleverde moeite. De boeking komt geheel overeen met hetgeen in de werkelijkheid plaats heeft. Gelijk de koopman zich zelven daar van het geld van F. Reuter, als het ware ten nadeele van dezen, de gemaakte onkosten en de berekende provisie uitbetaalt, zoo crediteert hij zich ook hier ten nadeele van F. Reuter onder de hoofden Onkosten en Provisie; want Reuter wordt zooveel minder credit als het credit onder de hoofden Onkosten en Provisie samen bedraagt.

Met betrekking tot de Provisie is

het niet onaardig op te merken, dat de 48,— gl. waarvoor de koopman zich zelven, in plaats van F. Reuter, crediteert, winst voor hem is, omdat hij voor een vreemden crediteur dien hij zou moeten betalen om van hem af te zijn, een crediteur, namelijk zich zelven, in de plaats bekomt dien hij niet behoeft te betalen.

27.

Geaccepteerd eene traite van F. Reuter te Keulen, op heden 2/m dato, order J. Blumenthal, groot.		*f* 2191	05

(F. Reuter trekt voor het bedrag dat de koopman hem verschuldigd is, een wissel, en om dien gemakkelijker te kunnen verkoopen, verzoekt hij den koopman den wissel te accepteeren, waardoor dan iedereen aan wien de wissel achtereenvolgens te koop wordt aangeboden, kan zien, dat degeen die den wissel op 27 Maart moet betalen, zich daartoe verbonden heeft. De koopman doet dit door met vrij groot

27.

20		**F. Reuter te Keulen** Z/R. voor geaccepteerd terug ontvangen traite.			*f* 2191	05
19	aan	**Geaccepteerde Wissels** voor eene traite van F. Reuter te Keulen.			*f* 2191	05

schrift dwars door den wissel »Geaccepteerd" en daaronder zijn naam te schrijven, en daarna zendt hij den wissel aan F. Reuter terug, die hem nu aan Blumenthal ter hand stelt en met dezen verrekent. Eigenlijk doet de koopman dus niets anders dan een paar woorden door den wissel heen schrijven, en hem daarna aan Reuter terugzenden. Maar als de koopman door het ter accepteering ontvangen van een wissel, zoo als boven, of door een eenvoudig bericht of zoogenoemd advies van den trekker weet, dat er een wissel op hem is afgegeven, dan moet hij daarvan aanteekening in zijne boeken houden. Hij zegt in het bovenstaand geval: »F. Reuter heeft voor de zuivere opbrengst van zijn haver niets meer van mij te vorderen; want hij heeft een wissel op mij getrokken, en hij zal het bedrag daarop uitgedrukt van J. Blumenthal ontvangen. Ik heb echter mijne schuld nog niet afgedaan: Reuter heeft zijne schuldvordering op mij aan J. Blumenthal verkocht, en deze is nu mijn crediteur. Maar deze zal den wissel weder aan

een ander verkoopen, en dan wordt deze laatste persoon mijn crediteur, enz."

Om nu zijne boeken in overeenstemming met den tegenwoordigen stand der zaak te brengen, debiteert de koopman F. Reuter die het hem toekomende geld ontvangen heeft of althans spoedig ontvangen zal, en hij crediteert den persoon die nu zijn crediteur wordt. Daar echter bij elke overdracht van den wissel een nieuwe crediteur in plaats van den vorigen treedt, beschouwt hij den houder van den wissel maar terstond als een onbekend persoon, en dezen geeft hij eene rekening in het Grootboek onder het hoofd Geaccepteerde Wissels. Dit hoofd kan als eene verkorting worden beschouwd van de volledige uitdrukking: Houders van

wissels die door mij geaccepteerd zijn of waarvan ik advies heb ontvangen. Deze rekening kan nu voor de boeking van elken wissel dienen die door den koopman geaccepteerd wordt, of waarvan hij advies ontvangt. Zij krijgt dan het karakter eener collectieve of verzamelende rekening en komt volkomen met de rekening Diverse crediteuren overeen. Ontvangt de laatste houder op den vervaldag het bedrag van den wissel, zoo wordt hij onder ditzelfde hoofd debet voor het ontvangen van het geld, en als de koopman het geld uit zijne eigene kas betaalt, wordt hij onder het hoofd Kassa credit.

27.

Gekocht van S. Roelofs, alhier, 100 vaten Surinaamsche suiker, bedragende volgens Inkoopboek fol. 2. Voor welk bedrag ik hem eene promesse, heden 2/m dato, heb afgegeven.		*f* 12520	85
(De koopman ontvangt van S.			

27

6		**Goederen**. Voor 100 vaten Surinaamsche suiker			*f* 12520	85
19	aan	**Geaccepteerde Wissels**. Voor mijne promesse aan S. Roelofs, alhier			*f* 12520	85

Roelofs 100 vaten suiker, en geeft hem eene promesse, waarbij hij belooft 2/m na dato het bedrag daarvan te zullen betalen aan S. Roelofs of elk ander persoon die op 24 Maart door overdracht eigenaar van de promesse zal zijn. Eene promesse, waarin men belooft, en eene acceptatie, waarin men aanneemt, eene zekere som op een zekeren bepaalden tijd te zullen betalen, worden in gevallen als boven door den kooper ten gerieve van den verkooper afgegeven. S. Roelofs heeft door den verkoop van de suiker eene schuldvordering op den koopman gekregen, en wanneer hij den post in zijne boeken heeft gebracht, zou hij desnoods kunnen toonen dat hij 12520,85 gl. van den koopman te vorderen heeft. Maar als hij op grond van die schuldvordering aan iemand vroeg hem 10,000 gulden te leenen, zou hij zeer weinigen, waarschijnlijk niemand, bereid vinden om aan zijn verzoek te voldoen, omdat het feit dat Roelofs van den koopman eene zelfs nog grootere som moet hebben, den leener

geen de minste waarborg zou geven dat hij zijn geld terug zou ontvangen. Kan echter Roelofs een geschrift van den koopman vertoonen, waarbij deze belooft of aanneemt zekere som op den 24 Maart te zullen betalen aan dengene die op dien datum eigenaar of houder van dat geschrift zal zijn, dan kan Roelofs lang voor den 24 Maart iemand vinden die dat papier van hem wil koopen — natuurlijk niet tegen de volle waarde die er op staat, want hij kan van niemand eischen hem zonder korting op een vroeger tijdstip eene som uit te betalen die hij van den koopman eerst op 24 Maart te vorderen heeft, maar dit is eene zaak die Roelofs, en niet den koopman, aangaat. — De koopman zegt voor zijne eigene boeking slechts: »S. Roelofs heeft voor de suiker van

mij niets meer te vorderen, want ik heb hem in plaats daarvoor eene promesse gegeven, waarvoor hij desverkiezende terstond geld kan krijgen. Hem kan ik dus debiteeren, en zoodoende zijn credit vernietigen. Ik heb echter nog niet betaald, er is iemand anders die tengevolge mijner promesse eene schuldvordering van 12520,85 gl. op mij heeft, en dien persoon moet ik crediteeren. Wie die persoon is kan ik niet zeggen: nu is het wellicht nog Roelofs, maar die promesse zal van hand tot hand gaan, en dus kan ik aannemen dat ik den eigenlijken man niet ken. Ik zal daarom dien onbekende in mijn Grootboek onder het hoofd Geaccepteerde Wissels, — met welke soort van geschriften mijne promesse gelijk staat —, crediteeren, en wanneer op 24 Maart een persoon — wie is mij om het even — het geld voor de promesse komt halen, zal ik hem, even als den laatsten houder van een geaccepteerden wissel, voor de ontvangst van het geld debiteeren."

Voorgeschoten aan P. Ruif, gezagvoerder van het Schip »Unie", op bodemerij van dat schip, bestemd naar Livorno, om na behouden aankomst aldaar met premie van 15 % terug te betalen	*f* 1800 —

(Wanneer een schip wegens averij eene vreemde haven moet binnenloopen, gebeurt het soms dat de gezagvoerder, om de kosten voor het herstellen van het schip te kunnen betalen, zijne toevlucht tot het ter leen vragen van de gelden daarvoor moet nemen. Aan dengeen die hem de verlangde som voorschiet, geeft hij dan een zoogenaamden bodemerijbrief, waarin hij belooft bij behouden aankomst op de plaats zijner bestemming, of uiterlijk een bepaald getal dagen daarna, de ter leen ontvangen som, met de overeengekomen premie (dus in bovenstaanden post 1800 gl. + 270 gl. = 2070 gl.), aan den geldgever of diens order te zullen terugbetalen. Mocht het schip echter verongelukken, dan verliest de geldgever alle aanspraak op de voorgeschoten som en premie.

21	**Bodemerij.** Voor verband op het Schip »Unie", kapitein P. Ruif. .	*f* 1800 —
1	**Kassa.** Voor betaald aan P. Ruif, kapitein van het Schip »Unie".	*f* 1800 —

Deze laatste bepaling is oorzaak, dat er eene hooge premie gevraagd en gegeven wordt. De geldgever toch heeft kans dat hij het geheele voorgeschoten kapitaal verliest. — Bij de boeking valt P. Ruif geheel weg, daar hij eene zekere som van den koopman ontvangt, maar daarvoor eene soort van promesse in de plaats geeft, waarbij hij aanneemt die som met de premie, zoodra hij te Livorno is, te zullen terugbetalen aan den koopman of aan dengeen die bij zijne aankomst houder van den bodemerijbrief zal zijn. Men kan aannemen dat de koopman die promesse voor 1800 gl. gekocht, en den koopprijs er voor betaald heeft: hij is daarom onder het hoofd Bodemerij debet

voor het ontvangen van den bodemerijbrief, en credit onder het hoofd Kassa voor het geven van het geld.			
Loopt de zaak later af, zooals de koopman ondersteld en gehoopt heeft, dan wordt de verkoopprijs 2070 gl., zoodat de winst 270 gl. bedraagt. Vergaat daarentegen het schip, dan kan de koopman den verkoopprijs gelijk nul stellen, zoodat de geheele 1800 gl. verlies voor hem wordt.)			
28.			
Gekocht van W. Perk, alhier, 12/4 kisten China thee, bedragende volgens Inkoopboek fol. 2	*f* 1428	50	
en van R. van Hoek, alhier, 300 balen Java rijst, bedragende volgens Inkoopboek fol. 2	» 5170	20	*f* 6598 70
(Het eenige dat hier valt op te merken is de samenvatting van twee inkoopen in éénen post.)			

		28.			
6		**Goederen**. voor 12/4 kisten thee en 300 balen Java rijst.		*f* 6598	70
8	aan	**W. Perk**, alhier, voor rekening voor 12/4 kisten thee		*f* 1428	50
9	aan	**Diverse Crediteuren**. R. van Hoek, alhier, voor rekening over 300 balen Java rijst		» 5170	20
				f 6598	70

29 Januari.

Verdisconteerd aan H. Neefs, alhier,				
eene promesse op H. Scharp, alhier, per 18 Maart . . . . . N°. 2.	f 5640	20		
Af 49/d. disconto à 4 %.	» 29	32		
			f 5610	88

Het bedrag heden per kassa ontvangen.

(De koopman wenscht voor de promesse van H. Scharp geld in de plaats te hebben, tot welk einde hij ze aan H. Neefs verkoopt. Wanneer deze den koopman het bedrag uitbetaalt, geeft hij echter zijn geld voor negen en veertig dagen aan den koopman in gebruik; want eerst na verloop van dezen tijd zal Scharp het bedrag der promesse betalen. Neefs verlangt daarom van den koopman 49 dagen rente van het in gebruik te geven geld. Deze rente wordt disconto genoemd, en het verkoopen van den wissel heet in zulk een geval verdisconteeren. Het disconto van wissels en promesses is aan verandering onderhevig. Naarmate er meer vraag naar contant geld is, wordt het disconto, de huur van het

29 Januari.

.	1		**Kassa.** Voor ontvangen van H. Neefs, alhier			f 5610	88
.	13		**Interest.** Voor 49/d. disconto van eene promesse, N°. 2			» 29	32
						f 5640	20
.	5	aan	**Wissels in Hollandsch geld.** Voor promesse van H. Scharp N°. 2.			f 5640	20

geld, hooger; en ook naar evenredigheid het geld schaarscher is, rijst het disconto. Omgekeerd zullen eene geringer vraag naar contant geld, en eene grootere ruimte van geld het disconto doen dalen. Bij de berekening van het disconto lette men op het volgende. Wanneer men iemand eene som. gelds voor een zekeren tijd ter leen geeft, berekent men de rente ten honderd. Men zegt b. v. 100 gl. geeft in een jaar 5 gl. interest, hoeveel dan 2000 gl. in 6 jaar. Of: 100 gl. wordt na 1 jaar 105 gl., hoeveel dan 2000 gl. na 6 jaar. Bij wissels, acceptaties en promesses moet echter de daarop vermelde som beschouwd worden als kapitaal en interest, daar

deze de daarop uitgedrukte waarde eerst op den vervaldag hebben, en nu moet men berekenen hoeveel de contante waarde of het kapitaal is. Hieruit volgt dat de interest boven het honderd moet genomen worden, en dat men dus moet zeggen: »van 105 gulden over een jaar, wordt als men contant betaalt 5 gl. afgetrokken, hoeveel dan van 2000 gl. die over 6 jaren moet betaald worden. Hoe waar dit echter ook moge zijn, en hoezeer de koopman het met de theorie eens is, heeft hij toch in de praktijk er niet meê op, omdat hij dan altijd die lastige deeling door 105 of soms wel door 103,5 heeft uit te voeren. Het disconto wordt daarom, voor het gemak, ten honderd berekend. Het jaar telt men op 365 dagen, elke maand op zooveel dagen als zij heeft, terwijl men den dag, waarop het verdisconteeren plaats heeft, en den vervaldag mederekent. In bovenstaanden post vindt men dus:

29—31	Januari	3	dagen
	Februari	28	»
1—18	Maart	18	»
	te zamen	49	dagen.

De berekening van het disconto komt overigens overeen met het voorbeeld op bladz. 45 gegeven. In het bovenstaand geval vindt men op dezelfde wijze

$$\frac{K \times T \times I}{} \quad \frac{5460 \times 49 \times 4}{100 \times 365} = 29{,}32$$

gl. Heeft men het disconto van verscheidene wissels of promessen tegen hetzelfde disconto te bepalen, dan kan men het bedrag van elken wissel vermenigvuldigen met het aantal dagen dat hij nog te loopen heeft, de komende producten samentellen, de som met het percent vermenigvuldigen, en dit laatste product door 36500 deelen.

Om den post naar behooren te boeken, gaat men van den prijs der promesse op tijd uit, geheel in overeenstemming met hetgeen op blz. 64 omtrent den prijs van goederen gezegd is. De kas, die van H. Neefs

de contante waarde van de promesse heeft ontvangen, wordt 5610.88 gl. debet, terwijl de koopman zich onder het hoofd Interest voor het gedurende 49 dagen in gebruik ontvangen van die som debiteert. Daarentegen crediteert de koopman zich onder het hoofd Wissels in Hollandsch geld voor het volle bedrag van de promesse, ad 5640 gl., die hij geeft.

29.

Ontvangen van F. Wills, te Londen, 100 vaten tabak, om die voor halve rekening met hem te verkoopen, bedragende de factuur £ 2500,4/6; zijnde voor mijne helft £ 1250.2/3 à 11.80 gl.			f 14751	33

(In dezen post maakt de jonge boekhouder kennis met een handel in compagnie. Zonder elkanders voortdurende compagnons te zijn, doen de kooplieden wel eens eene zaak voor gemeenschappelijke rekening, en dan zijn ze elkanders tijdelijke compagnons voor die bijzondere zaak. De goederen moe-

29.

22		**Tabak voor halve rekening met F. Wills, te Londen.** Voor mijne helft in 100 vaten tabak			f 14751	33
23	aan	**F. Wills te Londen** M./R. voor mijn 1/2 in 100 vaten tabak	£ 1250	2/3	f 14751	33

ten dan ingekocht en verkocht worden. Hij die met den inkoop belast is, maakt eene inkooprekening op, waarop hij den inkoopsprijs vermeldt, benevens de door hem bij den inkoop gemaakte onkosten, en som-

tijds ook de provisie of commissie welke hij voor de gedane moeite mag berekenen. Het geheele bedrag wordt in zoovele gelijke deelen verdeeld als er compagnons zijn, en ieder hunner wordt voor zijn deel in den inkoop debet. Heeft de inkoop à contant plaats gehad, dan ligt het in den aard der zaak dat elk der compagnons zijn aandeel ook terstond betalen moet. In het bovenstaande geval zijn er slechts twee compagnons, namelijk F. Wills en de koopman. Deze laatste opent in zijn Grootboek eene rekening waarop hij zich voor zijn aandeel in deze goederen debiteert, terwijl hij het hoofd dier rekening zoodanig inricht, dat daaruit blijkt, dat deze zijne goederen in compagnie met een ander zullen verkocht worden. Deze rekening vertegenwoordigt dus den koopman, en niemand anders, voor zijne helft in deze bijzondere partij goederen, en niet, zooals sommigen uit de woorden »voor halve rekening" verkeerdelijk opmaken, de beide eigenaars en de geheele partij. F. Wills wordt voor het halve bedrag der factuur gecrediteerd, omdat hij voor re-

kening van den koopman heeft uitgegeven, en hij krijgt de letters M/R. achter zijn naam, om daardoor aan te duiden, dat F. Wills op last en voor rekening van den koopman heeft gehandeld. De letters M/R. zijn voor den boekhouder tevens eene herinnering dat hij in zijn Grootboek op de rekening van F. Wills lijnen voor het vreemde geld moet trekken.)

29 Januari.

Betaald voor vracht en onkosten van 100 vaten tabak uit Londen aan den cargadoor P. Laan alhier . .			f 421	42
(Zie de aanteekening onder den post van 10 dezer.)				
30.				
Verkocht aan R. Janssen, alhier				
100 vaten tabak, zijnde de partij voor halve rekening met F. Wills, te Londen, bedragende volgens Verkoopboek fol. 2	f 31731	50		
Onkosten aan R. Janssen berekend.	» 145	50	f 31877	—

(De crediteur Goederen in compagnie kan het best vergeleken worden met dien welken wij op den 21sten dezer onder de benaming Goederen van F. Reuter gehad hebben. Evenmin als men toen F. Reuter voor den verkoopprijs zijner goederen gecrediteerd heeft, evenmin wil men hier elk der compagnons voor de helft van den verkoopprijs crediteeren, en wel om dezelfde reden die daar is opgegeven. De koopman geeft zijn com-

29 Januari.

12		**Onkosten.**				
		Voor			f 421	42
1	aan	**Kassa.**				
		Voor betaald aan P. Laan, alhier.			f 421	42
		30.				
10		**Diverse Debiteuren.**				
		R. Janssen, alhier.				
		voor 100 vaten tabak aan hem verkocht			f 31877	—
24	aan	**Goederen in Compagnie.**				
		voor 100 vaten tabak. . . .			f 31731	50
12	aan	**Onkosten.**				
		voor			» 145	50
					f 31877	—

pagnon en zich zelven een voorloopig hoofd, en nu kan dit zijn: Goederen in compagnie met F. Wills, of alleen Goederen in Compagnie. In het eerste geval kan die rekening alleen voor de gevallen dienen waarin de koopman in vereeniging met F. Wills handelt, terwijl zij in het laatste ook bij verkoopen in compagnie met anderen dienst kan doen. De koopman kiest deze laatste wijze, en heeft zich daarom ook in den vorigen post onder het hoofd Onkosten voor de vracht, enz. van de tabak moeten debiteeren; want indien hij met dergelijke onkosten handelde als met die op de Goederen van F. Reuter, zou op de rekening Goederen in Compagnie verwarring in de onkosten kunnen ontstaan. Waarom de koopman onder het hoofd Onkosten credit wordt, zal men kunnen verklaren, wanneer men nagaat wat omtrent een dergelijk geval in de aanteekening op bladz. 112 gezegd is).

30 Januari.

Verkooprekening opgemaakt over 100 vaten tabak, verkocht voor halve rekening met F. Wills, te Londen, bedragende				
de onkosten	*f* 720	48		
Mijne provisie à 1 %	» 317	32		
voor ½ van het netto provenu van F. Wills	» 15346	85		
Mijn ½ in idem	» 15346	85	*f* 31731	50

(Om het netto provenu te vinden, handelt men op dezelfde wijze als in den post van den 25sten geschied is. Men vermindert n. l. de bruto opbrengst der tabak met de som van de onkosten en de provisie, en het verschil is het netto provenu, dat men in twee gelijke deelen verdeelt. Om den post in het Journaal en Grootboek over te brengen, redeneert men als volgt. Het bedrag der tabak waarvoor de compagnons gezamenlijk onder het hoofd Goederen in Compagnie gecrediteerd zijn, moet nu op de eigen rekening der compagnons worden overgeschreven. Alvorens hiertoe over te gaan, moet er echter nog iemand gecrediteerd worden, die ten behoeve der compagnie uitgegeven en werk verricht heeft, namelijk de koopman, onder de hoofden Onkosten en Provisie. Het resteerende netto provenu kan dan gelijkelijk verdeeld en overgebracht worden, de eene helft op de rekening van F. Wills te Londen Z/R, voor wien de koopman dit deel der goederen verkocht heeft, en de andere onder het hoofd Tabak voor ½ rek. met F. Wills te Londen, dat den koopman voor deze goederen vertegenwoordigt.)

30 Januari.

24		**Goederen in Compagnie.** voor 100 vaten tabak			*f* 31731	50
12	aan	**Onkosten.** voor			*f* 720	48
15	aan	**Provisie.** voor			» 317	32
25	aan	**F. Wills te Londen** Z/R. voor ½ in het netto prov. van 100 vaten tabak			» 15346	85
22	aan	**Tabak voor ½ rekening met F. Wills te Londen.** voor ½ in het netto prov. van 100 vaten tabak			» 15346	85
					f 31731	50

30 Januari.

Geaccepteerd twee traites van F. Wills te Londen, dd. 26 dezer, op zicht, bedragende à 11.80 gl. .	£ 1250	2/3	f 14751	33
	» 1250	2/3	» 14751	33
			f 29502	66

(Op welken grond de koopman den trekker van een wissel debiteert en zich zelven onder het hoofd Geaccepteerde wissels crediteert, is in de aanteekening behoorende bij den post van den 27sten dezer verklaard. Waarom F. Wills hier onder twee verschillende hoofden wordt gedebiteerd, vereischt eenige toelichting. De eerste wissel dient ter afdoening van hetgeen de koopman voor zijne helft in den inkoopprijs aan F. Wills verschuldigd is. De koopman zegt dus: »F. Wills die voor mijne rekening heeft ingekocht, heeft niets meer te vorderen, en daarom debiteert hij F. Wills M/R." De tweede wissel — die in werkelijkheid getrokken wordt, omdat F. Wills à contant gekocht heeft en met den koopman overeengekomen is dat hij voor het geheele bedrag van den inkoop mag trekken —, moet, wat de boeking betreft, beschouwd worden als een middel tot ge-

30 Januari.

. 23		**F. Wills te Londen** M/R. voor geaccepteerd terug ontvangen traite.	£ 1250	2/3	f 14751	33	
. 25		**F Wills te Londen** Z/R. voor geaccepteerd terug ontvangen traite.	» 1250	2/3	» 14751	33	
					f 29502	66	
. 19	aan	**Geaccepteerde Wissels.** voor 2 traites van F. Wills te Londen					f 29502 66

deeltelijke afdoening der schuld welke de koopman aan F. Wills zal hebben, wanneer de tabak verkocht zal zijn. F. Wills trekt dus een wissel voor een gedeelte van hetgeen zijn netto provenu zal bedragen. De koopman boekt daarom volgens de redeneering: »F. Wills heeft van het netto bedrag der goederen die ik voor zijne rekening zal verkoopen, zóóveel ontvangen als de wissel bedraagt, en derhalve is F. Wills Z/R. dat bedrag debet." — In zulke gevallen wordt hetgeen het netto provenu meer dan de getrokken wissel bedraagt, later verrekend.)

31 Januari.

Betaald aan onkosten in deze maand volgens Onkostenboek	*f* 721	50		
Idem voor het huishouden . . .	» 150	72		
			f 872	22

(De koopman houdt een boek waarin hij alle onkosten aanteekent, en een ander waarin hij de sommen boekt, welke ten behoeve van het huishouden uit de kas worden genomen. Aan het einde van elke maand telt hij deze beide boeken op, en onderstellend dat al het in deze beide boeken vermelde op den laatsten dag der maand heeft plaats gehad, debiteert hij zich onder het hoofd Onkosten voor het ontvangen van de in het onkostenboek genoemde zaken, en onder het hoofd Huishouding voor het ten behoeve dezer laatste ontvangen geld, en crediteert zich daarentegen onder het hoofd Kassa voor het uitgegeven bedrag. Van het geld dat voor de huishouding bestemd is, kan weder boek gehouden worden; maar dit behoort in het Huishoudboek, en niet in de koopmansboeken, te huis.)

---

31 Januari.

12		**Onkosten.** voor				*f* 721	50
26		**Huishouding.** voor				» 150	72
						f 872	22
1	aan	**Kassa.** voor betaalde onkosten en huish. uitg. in deze maand				*f* 872	22

HET OVERBRENGEN DER POSTEN UIT HET JOURNAAL IN HET GROOTBOEK.

Van tijd tot tijd, gewoonlijk eenmaal per maand, brengt de koopman de posten uit het Journaal in het Grootboek over, en we zullen ons thans voorstellen, dat dit met de posten der afgeloopen maand Januari moet plaats hebben. De koopman begint dan met het A l p h a- b e t i s c h R e g i s t e r of den K l a p p e r, zie bladzijde 19, op de wijze dáár opgegeven in te richten, tenzij eenige bladzijden vóór in het Grootboek daarvoor reeds in orde gebracht zijn. Als dit afgeloopen is, folieërt hij het Grootboek, door op de eerste linker bladzijde in het linker bovenhoekje, en op de daarnaast gelegen rechter bladzijde in het rechter bovenhoekje, het cijfer 1 te plaatsen. Op de twee volgende bladzijden plaatst hij het cijfer 2, enz. Vervolgens kan hij op elk folio op de linkerbladzijde op den regel b o v e n de hoofdlijn, en wel tegen den linkerkant der bladzijde beginnende, met achteroverliggende letters het woord **Debet,** en op de rechterbladzijde boven de geldkolom op dezelfde lijn het woord **Credit** schrijven. Deze woorden kunnen, gelijk vroeger gezegd is, ook weggelaten worden, als de boekhouder zich voldoende heeft ingeprent dat de linker, de debet-, de rechter de creditbladzijde is. Wanneer hij met het folieëren gereed is, neemt hij het Journaal, het Grootboek en het Alphabetisch Register bij zich, en met den eersten post

in het Journaal aanvangend, schrijft hij op folio 1 den naam van de in dien post het eerst voorkomende rekening namelijk **Kassa,** met vrij groot schrift midden boven de linkerbladzijde op den regel boven de hoofdlijn, of wel boven het midden der beide bladzijden, waarbij hij dan echter zorg draagt, dat de deelen van het woord door de vouw niet te ver uit elkander komen. Daarna vult hij op beide bladzijden in de eerste kolom op den bovensten regel, onder de hoofdlijn, het jaartal (1872) in. Nadat dit geschied is, brengt hij het woord K a s s a onder de letter K op het Alphabetisch Register, met het cijfer 1 in het kolommetje er achter, en eindelijk stelt hij het cijfer 1 ook in het eerste kolommetje van het Journaal voor het woord K a s s a. Op dezelfde wijze handelt hij met al de in den eersten post voorkomende hoofden. Met den tweeden post in het Journaal komt er eenige verandering in het werk. K a p i t a a l heeft in den vorigen post reeds eene rekening in het Grootboek gekregen, en wel op fol. 7. De koopman behoeft nu slechts in het Journaal in het eerste kolommetje eene 7 vóór het woord K a p i t a a l te plaatsen. Van nu af wordt het zaak dat de koopman, voor hij eene nieuwe rekening opent, in het Alphabetisch Register nazie, of de betrokken persoon, of wel hij zelf voor een zeker deel zijner bezitting, reeds een hoofd heeft of niet. En hierbij wordt het klaarblijkelijk van het grootste belang is, dat de koopman het Alphabetisch Register nauwkeurig bijhoude, zoodat hij er stellig op kunne rekenen, dat een persoon, of hij zelf voor zeker deel zijner bezitting, nog geen hoofd heeft, indien die persoon of dat deel der bezitting niet op het Alphabetisch Register is ingeschreven. Staat dus de persoon of het deel der bezitting, waartoe hij gekomen is,

reeds op het Alphabetisch Register, zoo stelt hij in het Journaal voor den naam slechts het op het Alphabetisch Register voor dien persoon aanwezen folio, en gaat verder. Komt die persoon, of dat deel der bezitting, nog niet op het Alphabetisch Register voor, dan opent hij daarvoor eene rekening in het Grootboek op het eerste folio dat nog niet in gebruik genomen is, plaatst den naam op de daarvoor bestemde plaats in het Alphabetisch Register met het folio er achter, schrijft dit cijfer in het Journaal voor den naam der rekening en gaat tot een volgenden Debiteur of Crediteur over. Bij diverse Crediteuren in den post van 2 Januari valt op te merken, dat dit hoofd in het Alph. Register onder de C wordt gebracht in den vorm »Crediteuren (Diverse)", en dat personen als A. Paling, ofschoon zij geen afzonderlijk hoofd hebben, toch op het Alphabetisch Register worden gebracht, met het cijfer van Diverse Crediteuren of van Diverse Debiteuren er achter, en wel juist om aan te duiden dat zij geen apart hoofd hebben, waaromtrent anders twijfel kon bestaan. Hetzelfde geldt ook omtrent C. Karp in den post van den 4den, enz. Op de rekening Wissels in vreemd geld die bij den post van 22 Januari, bladz. 104, in het Grootboek wordt geopend, moeten lijnen voor eene tweede geldkolom worden getrokken, gelijk in het Model Grootboek fol. 18 te zien is, en evenzoo op de rekening van F. Wills te Londen M/R., fol. 23. Nadat de koopman in het Grootboek, Alphabetisch Register en Journaal deze voorbereidende werkzaamheden heeft verricht, begint hij de posten van Januari uit het Journaal in het Grootboek over te brengen.

Dit is een zeer eenvoudig, bijna machinaal werk. Hij gaat de in het Journaal voorkomende rekeningen geregeld

langs en slaat elk op hare beurt in het Grootboek op. Staat voor den naam der rekening in het Journaal het woord aan, dan moet zij gecrediteerd, staat er niets voor, dan moet zij gedebiteerd worden. Hierbij moet echter worden opgemerkt, dat hij voor elken post slechts één regel gebruikt, behalve op de beide wisselrekeningen waar hij, desverkiezende, voor iederen wissel een regel kan nemen. Met den eersten post aanvangende, vindt de koopman dan vooreerst Kassa zonder het woord aan. Hij slaat fol. 1 op, schrijft op de linker bladzijde op den eersten regel onder het jaartal: Januari | 1 | voor in specie voorhanden | 1 | f 20000|—|. Daarna zet hij vóór het cijfer 1 in het eerste kolommetje van het Journaal een stip, ten teeken dat de boeking van dit gedeelte van den eersten post heeft plaats gehad. Het cijfer 1 dat hij vervolgens vóór de geldkolom in het Grootboek stelt, wijst aan dat de post waarvan het op dien regel geschrevene een deel uitmaakt, op pagina 1 van het Journaal kan gevonden worden. Niet alle boekhouders volgen intusschen deze soort van verwijzing. Velen plaatsen in deze kolom het cijfer van den zoogenoemden tegenoverstaanden Debiteur of Crediteur, en zouden in het bovenstaande geval en bij de volgende vijf debiteuren in het bewuste kolommetje het cijfer 7 van Kapitaal plaatsen. Maar als zij dan in den loop van het werk aan de boeking van den creditpost op de rekening Kapitaal gekomen zijn, zouden zij daar de cijfers van 1 tot 6 in het kolommetje moeten schrijven die het klaarblijkelijk niet alle kan bevatten. Zij behelpen zich dan, en zetten een dwarsstreepje in plaats van die cijfers, om aan te duiden, dat zij ditmaal de cijfers niet kunnen invullen: en dit heeft juist de voorstanders van de eerste wijze doen besluiten, om de cijfers

van den tegenoverstaanden debiteur en van den overstaanden crediteur nimmer te plaatsen, — daar zij geen half werk willen doen, — maar er liever de pagina van het Journaal, waar de post in zijn geheel voorkomt en dat altijd ingevuld kan worden, voor in de plaats te stellen. Het eenige bezwaar dat hiertegen bestaat, is dat men steeds het Journaal bij de hand moet hebben, om een in het Grootboek voorkomend deel van een post in verband met het overige gedeelte te kunnen beschouwen. Met het werk voortgaande, slaat de koopman nu fol. 2, de rekening van de Vaste Goederen, in het Grootboek op. Hij moet weder debiteeren en schrijft daarom op de linkerzijde op den eersten regel: Januari | 1 | voor een Huis en Erve | 1 | *f* 12000|—|. Na dit verricht te hebben, zet hij een stip vóór het cijfer 2 in het Journaal. Op dezelfde wijze handelt hij met de vier volgende rekeningen, en dan komt hij eindelijk aan de rekening Kapitaal, die het woord aan voor zich heeft. Nu moet hij in het Grootboek crediteeren en dus op de rechter bladzijde schrijven, maar overigens handelt hij geheel als boven. Als de geheele post in het Grootboek is overgebracht, heeft hij zes sommen op debetzijden uitgetrokken die te zamen evenveel bedragen als de éene som die hij op de rekening Kapitaal op de creditzijde heeft gebracht, en daar hij met elken post op dezelfde wijze handelt, zal na het volledig boeken van elken post de som van alle debetzijden in het Grootboek evenveel moeten bedragen als de som van alle creditzijden, gelijk op bladz. 34 en volg. reeds is gezegd.

Mocht de leerling bij het overbrengen van de posten der maand Januari nog op moeilijkheden stuiten, zoo raadplege hij het hier volgende

GROOTBOEK.

ALPHABET op het GROOTBOEK.

1. KASSA.

1872.						
Januari	1	Voor in specie voorhanden	1	*f*	20000	—
»	4	» ontvangen van D. Tromp, alhier .	5	»	3490	50
»	5	» overname van 20 halfjarige coupons.	5	»	247	50
»	29	» ontvangen van H. Neefs, alhier .	43	»	5610	88

1872.						
Januari	3	Voor betaald aan B. Storm, alhier . . .	3	*f*	3470	—
»	6	» » » D. Pell, kassier alhier .	6	»	10000	—
»	12	» » » G. Kerkhoff, alhier . .	12	»	1497	28
»	21	» betaalde onkosten	22	»	120	70
»	23	» betaald aan E. de Jager, alhier . .	32	»	52	80
»	23	» » » F. Schepers, » . .	31	»	3750	75
»	27	» » » P. Ruif, kapt. van de »Unie”.	41	»	1800	—
»	29	» » » P. Laan, alhier	47	»	421	42
»	31	» bet. onk. en huish. uitgav. in deze maand.	51	»	872	22

2. VASTE GOEDEREN.

1872.						
Januari	1	Voor een Huis en Erve	1	*f*	12000	—

1872.						

3. SCHEEPSAANDEELEN.

1872.						
Januari	1	Voor 1/4 in het Schip »de Hoop” . . .	1	*f*	18000	—
»	23	» 1/4 in de uitrusting van »de Hoop”.	31	»	3750	75

1872.						

4. EFFECTEN.

1872.						
Januari	1	Voor 20 Cert. N.W.S. elk groot 1000 gl. à 56%.	1	*f*	11447	50

1872.						
Januari	5	Voor overdracht van 20 halfjarige Coupons.	5	*f*	247	50

5. **WISSELS IN HOLLANDSCH GELD.** 5.

1872.						
Januari	1	Voor 1 wissel op Rotterdam . . N°. 1.	1	f	1200	—
»	18	» 1 promesse van H. Scharp, alhier » 2.	15	»	5640	20

1872.						
Januari	23	Voor 1 wissel op Rotterdam . N°. 1.	32	f	1200	—
»	29	» 1 promesse van H. Scharp, alhier » 2.	43	»	5640	20

6. **GOEDEREN.** 6.

1872.						
Januari	1	Voor 400 balen Java rijst	1	f	7021	40
»	2	» 10 vaten Noord-Amerik. tabak .	2	»	4200	—
»	3	» 100 balen Java koffij	3	»	3470	—
»	7	» 4 vaten meekrap	7	»	1240	80
»	10	» 10 vaten Maryland tabak . . .	9	»	1512	40
»	19	» 1000 gezouten kalfsvellen . . .	19	»	4180	70
»	25	» 100 vaten Surinaamsche suiker .	38	»	12520	85
»	28	» 12/4 kisten thee en 300 balen rijst.	42	»	6598	70

1872.						
Januari	4	Voor 100 balen Java rijst	4	f	1872	40
»	4	» 100 » » koffie.	5	»	3490	40
»	10	» 4 vaten meekrap	8	»	1280	50
»	18	» 300 balen Java rijst	15	»	5640	20
»	18	» 10 vaten Noord-Amerik. tabak .	17	»	2800	—
»	19	» 5 » » » .	21	»	1580	—
»	21	» 1000 gezouten kalfsvellen . . .	25	»	4180	70

7. **KAPITAAL.** 7.

1872.						
Januari	1	Voor achterstallige schuld	1	f	3850	40

1872.						
Januari	1	Voor hetgeen ik in mijn handel geef .	1	f	69668	90

8. **W. PERK, alhier.** 8.

1872.						
Januari	12	Voor mijne kwitantie op D. van Pell, alhier.	1	f	3850	40

1872.						
Januari	1	Voor het aan hem verschuldigde . . .	1	f	3850	40
»	19	» rek. over 1000 gezouten kalfsvellen.	19	»	4201	60
»	29	» » » 12/4 kisten thee . . .	42	»	1428	50

9. **DIVERSE CREDITEUREN.** 9.

1872.							
Jan.	12	G. Kerkhoff,	alhier.	Voor ontvangen	12	f 1497	28
»	23	E. de Jager,	»	„ „ remise en geld.	32	» 1252	80

1872.							
Jan.	2	A. Paling,	alhier.	Voor rek. over 15 vat. N.-A. tabak.	2	f 4200	—
»	7	E. de Jager,	Rotterd.	„ „ „ 4 vaten meekrap.	7	» 1252	80
»	11	G. Kerkhoff,	alhier.	„ „ „ 10 „ Maryl. tab.	9	» 1497	28
»	29	R. v. Hoek,	»	„ „ „ 300 bn. Java rijst.	42	» 5170	20

10. **DIVERSE DEBITEUREN.** 10.

1872.							
Jan.	4	C. Karp,	Leiden.	Voor 100 bn. Java rijst a/h verk.	4	f 1872	40
»	10	F. Saalman,	alhier.	„ 4 vn. meekrap „ „	8	» 1292	50
»	19	M. Reep,	»	„ 5 „ tabak „ „	21	» 1564	20
»	23	R. Potter,	Gorcum.	„ 20 last haver „ „	33	» 2427	50
»	29	R. Janssen,	alhier.	„ 100 vn. tabak „ „	47	» 31877	—

1872.							
Januari	15	C. Karp,	Leiden.	Voor mijne traite.	12	f 1872	40
»	20	M. Reep,	alhier.	» » »	21	» 1564	20

11. **D. VAN PELL, Kassier, alhier.** 11.

1872.					
Januari	6	Voor à deposito ontvangen	6	f 10000	—
«	15	» remise op C. Karp, Leiden	12	» 1872	40
»	20	» eene assignatie op M. Reep, alhier .	21	» 1564	20

1872.					
Januari	12	Voor mijne kwitantie No. 1.	11	f 3850	40

12. **ONKOSTEN.** 12.

1872.					
Januari	7	Voor	7	f 12	—
»	29	»	47	» 421	42
»	31	»	51	» 721	50

1872.					
Januari	10	Voor	8	f 12	—
»	18	»	17	» 76	40
»	22	»	15	» 72	75
»	23	»	33	» 27	50
»	25	»	34	» 40	25
»	29	»	47	» 145	50
»	30	»	49	» 720	84

13. **INTEREST.** 13.

1872.							1872.						
Januari	19	Voor 2/m. rente	21	f	15	80	Januari	11	Voor 2/m. rente	9	f	15	12
»	29	» 49/d. disconto	43	»	29	32							

14. **L. SCHULZ, te Bremen Z/R.** 14.

1872.							1872.						
Januari	18	Voor hem gez. fact. over 10 vn. N.-A. tabak.	17	f	2933	92	Januari	22	Voor mijne traite TLd. 1544.12	27	f	2933	92

15. **PROVISIE.** 15.

1872.							1872.						
Januari	19	Voor courtage van 1000 gezouten kalfsvellen.	19	f	20	90	Januari	18	Voor op 10 vaten N.-A. tabak	17	f	57	52
							»	25	» promesse op 20 last haver	34	»	48	—
							»	30	» » » 100 vaten tabak . . .	49	»	317	32

16. **GOEDEREN van F. REUTER.** 16.

1872.							1872.						
Januari	21	Voor onkosten	22	f	120	70	Januari	23	Voor 20 last haver	33	f	2400	—
»	25	» overschr. van onk., prov. en netto prov.	54	»	2279	30							

17. **GOEDÊREN onder J. HALL, te London.** 17.

1872.							1872.						
Januari	22	Voor geconsigneerd 1000 gezouten kalfsvellen.	25	f	4253	45							

18. WISSELS in vreemd Geld. 18.

1872.							
Januari	22	Voor eene traite op Bremen. N°. 1.	27	Tld. 1544	27	f 2933	42

1872.				

19. GEACCEPTEERDE WISSELS. 19.

1872.				

1872.					
Januari	27	Voor eene traite van F. Reuter, te Keulen.	36	f 2191	05
»	27	» mijne promesse aan S. Roelofs, alhier.	38	» 12520	85
»	30	» 2 traites van F. Wills, te Londen .	50	» 29502	65

20. F. REUTER, te Keulen R/Z. 20.

1872.					
Januari	27	Voor geaccepteerd terug ontv. traite . .	36	f 2191	05

1872.					
Januari	25	Voor het netto provenu van 21 last haver.	34	f 2191	05

21. BODEMERIJ. 21.

1872.					
Januari	27	Voorverband op het Schip »Unie" kapt. P. Ruif.	41	f 1800	—

1872.				

22. TABAK voor halve rekening met F. WILLS, te Londen. 22.

1872.					
Januari	28	Voor mijne helft in 100 vaten tabak . .	45	f 14751	33

1872.					
Januari	30	Voor ½ in het netto prov. van 100 vat. tabak.	49	f 15346	85

23. **F. WILLS, te Londen M/R.** 23.

1872.								1872.							
Januari	30	Voor geaccept. terug ontv. traite.	50	Lst. 1250	2/3	*f* 14751	33	Januari	28	Voor 1/2 der mij gez. fact. over 100 vn. tab.	45	Lst. 1250	2/3	*f* 14751	33

24. **GOEDEREN in COMPAGNIE.** 24.

1872.						1872.					
Januari	30	Voor 100 vaten tabak	49	*f* 31731	50	Januari	29	Voor 100 vaten tabak	47	*f* 31731	50

25. **F. WILLS, te Londen Z/R.** 25.

1872.						1872.					
Januari	30	Voor geaccepteerd terug ontv. traite . .	50	*f* 14751	33	Januari	30	Voor 1/2 in het netto prov. van 100 vat. tabak.	49	*f* 15346	85

26. **HUISHOUDING.** 26.

1872.						1872.					
Januari	31	Voor	51	*f* 150	72						

De leerling zal nu wel in staat zijn met behulp van de daarbij gevoegde ophelderingen en uitleggingen de Memoriaalposten over de maanden Februari en Maart in het Journaal en Grootboek over te brengen.

Gekocht van S. Nievelder, alhier. 25 vaten Surinaamsche suiker, bedragende volgens Inkoopboek fol. 2.	f 3241	25		
Contant 1 %.	» 32	41		
			f 3208	84
2.				
Betaald aan S. Nievelder, alhier, in mijne assignatie op D. van Pell, kassier alhier.			f 3208	84
3.				
Getrokken een wissel op R. Potter te Gorcum, op zicht, aan de order van D. van Pell, alhier. .			f 2427	50
(De koopman verkoopt zijne schuldvordering op R. Potter aan D. van Pell, zonder van dezen het geld daarvoor te ontvangen.)				
4.				
Ontvangen van R. Janssen alhier, voor leverantie op den 30sten Jan. jl.			f 31877	—

Verkooprekening ontvangen van J. Hall te Londen over 1000 gezouten kalfsvellen, bedragende het netto provenu	Lst. 372	8/7		
	à 11	90	f 4431	91
(Om dezen post behoorlijk te boeken zegt de koopman: J. Hall heeft voor mijne rekening verkocht. Toen ik hem de goederen zond, mocht ik hem niet debiteeren, omdat hij ze slechts in bewaring ontving; maar nu hij ze verkocht heeft, wordt hij mij schuldig in plaats van den persoon die de goederen heeft gekocht." — Zoo als men zich herinneren zal, heeft de koopman zich voor deze goederen, toen ze naar Londen geconsigneerd werden, een afzonderlijk hoofd gegeven.)				
5.				
Vernegotieerd aan G. Faasse alhier, een wissel op Bremen, TLd. 1544.12 à 1.92 gl.			f 2964	81

Betaald aan S. Raalte alhier, voor de traites van F. Wills te Londen, groot Lst. 2500.4/6 à 11,80 gl.			*f* 29502	66

(Om in dezen post den debiteur te kunnen vinden, herleze men wat in de aanteekening onder den post van den 27sten Januari is gezegd. Men zal dan inzien, dat S. Raalte moet worden aangemerkt als de onbekende houder van de traites van F. Wills, die op den 30sten Januari de crediteur van den koopman geworden, en toen onder het hoofd Geaccepteerde Wissels gecrediteerd is. Wat de boeking aangaat, blijft de koopman nu S. Raalte als den onbekenden crediteur beschouwen, die nu zijn geld, tegen overgave van den wissel, ontvangt.)

6.

Ontvangen van G. Faasse alhier.			*f* 2964	81

7.

Gekocht van W. Perk alhier, 50 balen katoen, bedragende volgens Inkoopboek fol. 3.	*f* 5428	72		
Contant 1 °/₀	» 54	29		
			f 5374	43

Getrokken op J. Hall te Londen, voor mijne rekening, aan de order van D. van Pell, alhier, Lst. 372.8/7 à 11.91 gl.			*f* 4435	63

10.

Verkocht aan C. van Loos te Rotterdam,				
50 vaten Surinaamsche suiker, volgens Verkoopboek fol. 3	*f* 6778	40		
Onkosten.	» 8	20		
Courtage 1/2 °/₀.	» 33	89		
			f 6820	49

(Zie de aanteekeningen onder de posten van 4, 10 en 19 Januari.)

11.

Factuur gezonden aan R. Steinbach te Hamburg,				
over 50 vat. Surin. suiker, bedragende.	*f* 6660	40		
Onkosten.	» 18	72		
Provisie 1½ °/₀.	» 101	40		
			f 6780	52

(Zie de aanteekening onder den post van 18 Januari, bladz. 80.)

Ontvangen van P. Auerbach te Bremen, om voor zijne rekening te verkoopen: 40 vaten Maryland tabak. Hierop betaalde ik heden aan onkosten.			f 88	50
(Men herleze de aanteekening onder den post van 21 Januari.)				
13.				
Op prolongatie gegeven aan T. Mast, alhier, à 3 %. Op onderpand van 10 oblig. Rusland Hope & C°. 5 %. In mijne kwit. op D. v. Pell alhier.	f 3000	—		
uit de kas	» 2000	—	f 5000	—
(De koopman ontvangt 10 oblig. Rusland die hij na afloop van den tijd der prolongatie en na terug ontvangst van het geleende geld, tegen de waarde van 5000 gl. waarop ze nu geschat zijn, zal moeten teruggeven. Hij debiteert zich daarom in plaats van onder het gewone hoofd Effecten, onder het hoofd Prolongatie, door welk woord de zeer bijzondere aard dezer bezitting wordt				

aangeduid. T. Mast is, wat de boeking betreft, geheel buiten de zaak.)				
13.				
Afgegeven aan W. Perk alhier, mijne assignatie op D. van Pell alhier			f 5374	43
14.				
Verkocht aan L. Zorg alhier, 10 stuks $2^1/_2$ % N. W. S. ieder groot 1000 gl. à 57 %.	f 5700	—		
1/m., 14/d. interest.	» 30	56	f 5730	56
welk bedrag hij mij betaalde.				
(De bezitting van den koopman ondergaat eene verandering, zonder dat eenig ander persoon, wat de boeking betreft, in de zaak betrokken is.) Het bedrag der effecten en de interest worden in het Grootboek bij elkander genomen. Zie den post van 1 Januari.)				

Gefourneerd aan D. van Pell, kassier, alhier			f 7000	—

(Daar de kas van den koopman overvloedig gevuld is, besluit hij weder eene som aan den kassier van Pell in bewaring te zenden. Zie de aanteekening behoorende bij den post van 6 Januari.)

16.

Geconsigneerd aan F. Reuter te Keulen.				
12/4 kisten thee	f 1428	50		
Onkosten.	» 37	42		
Provisie 2 %	» 29	32		
			f 1495	24

(In bovenstaanden post berekent de koopman provisie, alsof hij eene partij goederen voor rekening van F. Reuter had ingekocht en hem daarvan nu factuur zond. In aanmerking nemend dat in dezen post de koopman debiteur en crediteur is, zal men toestemmen dat het volstrekt

geen kwaad kan, wanneer de koopman zich voor 29.32 gl. onder zeker hoofd debiteert en voor datzelfde bedrag onder een ander hoofd credit wordt. Maar men vraagt terecht welk nut het kan hebben dat de koopman eene denkbeeldige winst boekt. Om het antwoord op deze vraag te vinden, herinnere men zich dat het hoofd waaronder de koopman deze goederen brengt, en dat met eene andere aan J. Hall geconsigneerde partij goederen overeenkomt, den koopman zelven vertegenwoordigt, en dat de daarop te boeken som den inkoopprijs der goederen voorstelt, maar nu zoo hoog gesteld dat zij gelijk staat met hetgeen de koopman er voor zou ontvangen, indien hij deze goederen voor F. Reuter had ingekocht. Wanneer hij later van F. Reuter eene verkooprekening ontvangt, zal hij aannemen dat hij deze goederen aan F. Reuter heeft verkocht en zich onder het vroeger aan die goederen gegeven hoofd crediteeren, zoodat hij dan met een oogopslag kan zien of het voordeeliger is voor F. Reuter in te koopen, dan wel goederen aan hem te consigneeren.)

Gekocht van S. Akker, alhier,
300 kisten rozijnen,
om door mij te worden verkocht voor gemeenschappelijke rekening met H. Joosten en K. Zandheuvel, beide alhier.

De rozijnen bedragen	f 2814	75		
Onkosten door den verkooper berekend.	» 45	66	f 2860	41
Het $1/3$ bedraagt 953.47 gl.				

(Deze post bevat een voorbeeld van een handel in compagnie waarbij de koopman met den inkoop der goederen belast is, terwijl de latere verkoop hem tevens is opgedragen. Wat de boeking in zulk een geval betreft, zij opgemerkt, dat de inkoop en de verkoop in alle opzichten nauwkeurig uit elkander gehouden worden. Men heeft bij den inkoop dus slechts aan dezen alleen te denken, en niet aan hetgeen er verder met deze goederen gebeuren zal. De zaak komt dan op het volgende neder. De koopman koopt 300 kisten rozijnen voor 2860.41 gl., waarvan een derde 953.47 gl. bedraagt. Een derde heeft hij ingekocht voor rekening van Joosten, en een derde voor rekening van Zandheuvel,

en deze beide personen worden elk hun derde debet, ofschoon de koopman, volgens overeenkomst met hen, hunne goederen onder zich behoudt. Het overige derde is voor rekening van den koopman, en daarom debiteert hij daarvoor zich zelven; maar in plaats van dit onder het gewone hoofd Goederen te doen, geeft hij zich voor dit artikel het afzonderlijke hoofd Rozijnen voor derde rekening met W. Joosten en Zandheuvel. Aan de compagnons behoeven geen afzonderlijke hoofden te worden gegeven. Men heeft voor hen uitgegeven of zal voor hen uitgeven, en ze worden derhalve onder het hoofd Diverse Debiteuren debet. — De onkosten in dezen post voorkomend worden onder den inkoopprijs berekend.)

18.

Bevonden bij het opmaken der kas dat er een te kort is van. . .	f 3	35

(Het spreekt van zelf dat de koopman tot het neerschrijven van een

post als bovenstaande eerst overgaat wanneer alle pogingen om de fout te ontdekken, die dikwijls in de kleinere uitgaven zal schuilen, vruchteloos zijn gebleven. Maar dan ook moet de boeking plaats hebben; want de kas moet naar waarheid worden opgemaakt. Om daartoe te geraken kan hij als volgt redeneeren:

Hoe kan een te kort in de kas ontstaan?

1°. Door geld uit de kas te nemen, zonder dat men het op de creditzijde van de rekening Kassa boekt; want om te zien hoeveel er nog in kas moet zijn, trekt men het credit van het debet af, en is nu de creditzijde of de aftrekker te klein, dan zal het verschil te groot zijn en dus meer bedragen dan er wezenlijk in kas is.

Dit kan het geval zijn, wanneer men op de creditzijde het geheele bedrag vergeet, of wanneer men minder boekt dan had behooren te geschieden.

2°. Wanneer men op de rekening Kassa een debetpost te hoog heeft geboekt, of een post in het debet heeft gebracht als ontvangen, zonder dat men de gelden gekregen heeft; want als het debet te groot is, zal ook het verschil tusschen debet en credit te hoog zijn.

Hij weet natuurlijk niet met welk van de beide, of liever van de vier, gevallen hij te doen heeft; want dan zou de fout moeten gevonden zijn, en dan ware de post overbodig. In elk geval kan hij aannemen dat hij geld uitgegeven heeft, zonder te weten voor welke zaken, en hij moet zich alsnog voor deze ontvangen zaken debiteeren. Maar hij kan dit niet onder een van de hoofden doen die hij tot dusver in het Grootboek heeft; want hier betreft het zaken waarvoor hij bij zijn weten nimmer iets terug zal bekomen, dus zaken die bij inkoop 3.35 gl. gekost hebben, en die bij verkoop niets zullen opbrengen. Hij opent daarom een nieuwe rekening, die hem bij het opmaken der balans toch zal te pas komen, namelijk Verlies en Winst. Daar debiteert hij zich voor die onbekende ontvangen zaken, en nu kan hij zich onder het hoofd Kassa crediteeren, waardoor het verschil verdwijnen zal.

Op dezelfde wijze redeneerende, zal

hij als er te veel in kas is, tot de voorstelling kunnen komen, dat zaken die bij inkoop niets gekost hebben, voor zooveel zijn verkocht als het te veel in kas zijnde bedraagt, en waarvoor de kas dus nog moet worden gedebiteerd, terwijl hij onder het hoofd Verlies en Winst credit wordt.

18.

Ontvangen van W. Joosten, alhier.			*f* 953	47

18.

Ontvangen van K. Zandheuvel, alhier,				
eene remise op Rotterdam N°. 3, 25 Febr.	*f* 1050	—		
waarop ik hem terugbetaalde . . .	» 96	53		
			f 953	47

(Men merke hier op, dat de koopman den wissel, ten bedrage van 1050.— gl., ontvangt, maar dat K. Zandheuvel niet meer dan 1050— 96,53 gl. geeft, terwijl de koopman zelf weder de gever van de 96,53 gl. is.)

Remise ontvangen van R. Steinbach te Hamburg, voor zijne rekening, in:				
1 wissel op Londen N°. 2 à 11.90 gl.	Lst. 120	10	*f* 1433	95
1 » » Rotterdam N°. 4, 4 Maart.	*f* 1572	40		
1 » » Dordrecht » 5, 10 » .	» 1400	—		
1 » » hier » 6, 17 » .	» 1250	—		
1 » » Groningen » 7, 2 April.	» 974	60		
			» 5197	—
			f 6630	95

(Het bijvoegsel »voor zijne rekening" dient om aan te duiden dat het in dezen post vermelde het gevolg is van iets dat de koopman voor R. Steinbach heeft gedaan.)

20.

Verdisconteerd aan S. Akker, alhier, ter voldoening van lev. op 17 dezer,				
1 wissel op Rotterdam N°. 4, 4 Maart.	*f* 1572	40		
1 » » Dordt » 5, 10 »	» 1400	—		
	f 2972	40		
disconto 3 %.	» 3	87		
	f 2968	53		
Hierop betaalde hij mij terug. . .	» 108	12		
			f 2860	41

(De volle waarde, of de prijs op tijd, der wissels is hier het uitgangspunt. Door die wissels nu reeds als geld uit te geven, ontvangt de koopman van S. Akker gebruik van geld).

20.

Verkocht aan R. Mol te Venlo, 25 vaten Surinaamsche suiker bedragende volgens Verkoopboek fol. 4 .	f	3371	13			
Onkosten.	»	8	14			
Courtage $^1/_2$ %.	»	16	86	f	3396	13

21.

Geassureerd aan C. Bruin, alhier,						
14000.— gl. op diverse goederen van Samarang naar Rotterdam à 2 % .	f	280	—			
Polis.	»	1	—	f	281	—

(C. Bruin heeft eene partij goederen uit Samarang te wachten. Hij wenscht de zekerheid te hebben dat de waarde van die goederen voor hem niet verloren zal gaan. Hij kan die

zekerheid bekomen, indien eene soliede maatschappij of een solied persoon belooft hem de waarde te zullen uitbetalen, indiën de goederen mochten verloren gaan. De koopman is bereid die belofte aan te gaan, en diensvolgens teekent hij eene acte (polis), waarbij hij zich hiertoe verbindt. Hij heeft voor die belofte zooveel van Bruin te vorderen, als de premie, percentsgewijze berekend, bedraagt, en dit percent hangt van den afstand tusschen plaats van afzending en bestemming, van het seizoen, en van den meer of minder goeden staat van het schip af, waarin de goederen geladen zijn. Indien een solied persoon belooft aan een ander op zeker tijdstip 14000.— gl. te zullen betalen, is die belofte, het disconto buiten rekening gelaten, 14000.— gl. waard. Wanneer hij echter aanneemt die som te betalen, indien zekere goederen mochten vergaan, heeft die belofte niet meer de waarde van 14000.— gl., maar slechts zooveel als de kansrekening voor die bijzondere gevallen heeft gevonden. De zaak zoodanig beschouwend bevindt men dat C.

Bruin debet is voor het ontvangen, en de koopman credit voor het geven, der schriftelijke belofte of verbintenis. Gaat men nog een stap verder en beschouwt men die schriftelijke belofte als eene koopwaar, dan kan men zeggen dat de koopman deze belofte voor 281 gl. verkoopt, terwijl de inkoopsprijs zal afhangen van het lot der goederen. Komen zij behouden aan, dan is de inkoopsprijs niets, en de 281 gl. zuivere winst. Vergaan daarentegen de goederen, of worden ze aanmerkelijk beschadigd, dan zal de inkoopsprijs verbazend veel, wellicht de volle 14000.— gl. bedragen, en het verlies dus ook zeer belangrijk zijn. Het hoofd dat de koopman zich voor deze soort van zaken geeft, heet Assurantie.

22.

Gekocht van W. Perk, alhier, 12 kisten Indigo, bedragende volgens Inkoopboek fol. 4.	*f* 4712	50		
Contant 1 %.	» 47	13		
	f 4665	37		
Onkosten door den verkooper berekend.	» 6	—		
			f 4671	37

Afgegeven aan W. Perk, alhier, mijne assignatie op D. van Pell, alhier			*f* 4671	37
(Zie de aanteekening onder den post van 20 Januari).				

24.

Ontvangen van C. Bruin alhier.			*f* 281	—

24.

Ter inkasseering gegeven aan den kassier D. van Pell, alhier, 1 wissel op Rotterdam N°. 3 per 25 Februari			*f* 1050	—

25.

Gezonden aan L. Schulz, te Bremen, 10 vaten Maryland tabak, om aldaar door hem voor halve rekening met mij te worden verkocht, bedragende volgens Inkooprekening van 11 Januari	*f* 1512	40		
Onkosten tot a/b.	» 32	50		
Provisie 2 %.	» 30	90		
			f 1575	80
De helft bedraagt 787.90. gl.				

(De hier opgegeven onkosten zijn die welke de koopman sedert den inkoop tot op het tijdstip waarop de tabak aan boord (a/b.) is gebracht, heeft betaald. De provisie is niet, zoo als in den post van 16 Februari, eene soort van contrôle op het netto provenu, maar, — althans voor de helft die F. Schulz in den inkoopsprijs moet betalen, — eene wezenlijke winst. Gelijk F. Schulz, de compagnon des koopmans, later provisie voor den verkoop zal berekenen, mag de koopman voor de moeite van den inkoop provisie in rekening brengen. Eene consignatie in compagnie, gelijk boven, verschilt van een inkoop van de eene helft der partij voor rekening van een ander, en eene gelijktijdige consignatie van de andere helft voor eigen rekening, slechts wat de berekening van den in- en verkoop betreft. Bij eene consignatie in compagnie neemt men den geheelen inkoop, voegt daarbij al de onkosten en de provisie, en deelt de uitkomst door het getal aanwijzende het aantal compagnons. Bij een gelijktijdigen inkoop van de eene helft voor rekening

van een ander, en consignatie van de andere helft voor eigene rekening, wordt daarentegen elk der beide partijen afzonderlijk berekend, en kan dus het bedrag der beide deelen verschillen. Wat de boeking aangaat is het verschil uiterst gering. L. Schulz $^{Z}/_{R}$ wordt zijne helft debet, en de koopman debiteert zich (zie de aanteekening onder den eersten post van 22 Januari) voor de andere geconsigneerde helft, onder het hoofd Tabak voor halve rekening onder F. Schulz, en duidt door de woorden voor halve rekening alleen aan dat de berekening van den verkoop, gelijk met die van den inkoop het geval geweest is, in verband met die van het aandeel des compagnons zal staan.)

26.

Gekocht van W. Knoop, alhier, 100 balen bruine peper, bedragende volgens Inkoopboek fol. 4.

de peper.	*f* 1940	22		
onkosten	» 8	50		
courtage $^1/_2$ %	» 9	70		
			f 1958	42

Vernegotieerd aan P. Rogge, alhier, 1 wissel op Londen N°. 2 à 11.87[5] gl.	L 120	10	*f* 1430	94
27.				
Ontvangen van R. Schuif alhier, voor rekening van R. Steinbach, te Hamburg.			*f* 149	57
(Wie hier ontvangt, is duidelijk genoeg. Om te vinden wie de gever is, passe men den vierden regel (blz. 9) toe; en komt men tot het resultaat dat een persoon in het buitenland wonende de crediteur is, dan dient men nategaan tot afdoening van welke schuld de 149.57 gl. betaald wordt.)				
28.				
Afgegeven aan den kassier C. van Pell, alhier, mijne assignatie op P. Rogge alhier.			*f* 1430	94

Verkocht aan P. Gerrits te Rotterdam, 40 vaten Maryland tabak, zijnde de partij van P. Auerbach te Bremen, bedragende volgens Verkoopboek fol. 5.	*f* 6572	50		
Contant 1 %.	» 65	73		
	f 6506	77		
Onkosten.	» 20	40		
			f 6527	17
(Men gaat in dezen post, bij uitzondering, niet van den prijs op tijd, maar van de contante waarde, vermeerderd met de onkosten, dus van 6527.17 gl. uit. De koopman verkoopt à contant en draagt nu ook de opbrengst à contant op de voorloopige rekening van Auerbach over. Mocht hij met Auerbach overeengekomen zijn, dat deze over de opbrengst der tabak eerst een bepaalden tijd na den verkoop zal beschikken, dan zal hij bij het opmaken der verkooprekening den prijs op 6572.50 gl., dus hooger, moeten stellen, en dan zal dat meerdere het gebruik van geld voorstellen, hetwelk de koopman van Auerbach geniet.)				

Verkooprekening ontvangen van F. Reuter te Keulen over 12/4 kisten thee, door hem voor mijne rekening verkocht, en waarvan het netto provenu bedraagt	Thl.902	6		
is	à 35	gl.		
			f 1578	85
(Men lette op de woorden »voor mijne rekening". — 35 gl. is de prijs dien men op dezen dag voor elke 20 thaler die op een wissel staan, zou kunnen bedingen, anders gezegd: de koers op Keulen is 35 gl.)				
29.				
Betaald aan onkosten in deze maand volgens onkostenboek . . .			*f* 148	52
Idem voor het huishouden . . .			» 200	—
			f 348	52
1 Maart.				
Verkocht aan N. Pluim, alhier, 300 kisten rozijnen, voor derde rekening met Joosten en Zandheuvel alhier, bedragende volgens verkoop rekeningboek fol. 6				

de rozijnen	*f* 3072	50		
onkosten aan N. Pluim berekend.	» 13	82		
courtage ½ %	» 15	36		
			f 3101	68
2.				
Betaald aan A. Paling, alhier .			*f* 4200	—
(Zie de aanteekening onder den post van 2 Januari).				
2.				
Getrokken op L. Schulz, Bremen, voor zijne rekening, aan de order van D. v. Pell alhier op zicht à *f* 1.91	Tld.412	37	*f* 787	90
(De koopman verkoopt zijne schuldvordering op L. Schulz te Bremen, aan D. van Pell, alhier, zonder van dezen het geld voor dien verkoop te ontvangen.)				
2.				
Ontvangen van W. de Graaf, alhier, op order en voor rekening van R. Gerrits, alhier			*f* 6527	17

Getrokken op F. Reuter, te Keulen, voor mijne rekening, aan eigen order, N°. 3, 2/m. dato, à 35 gl.	Tld. 902	6	*f* 1578	85

3.

Verkooprekening opgemaakt voor P. Auerbach, te Bremen, over 40 vaten Maryland tabak, voor zijne rekening verkocht, bedragende het netto provenu.	*f* 6363	62		
onkosten op 12 Febr. geb. *f* 88,50.				
onkosten bij den verkoop	» 21	80		
provisie à 2% van 6572.50 gl. . .	» 98	58		
			f 6484	—

(Bij het opmaken der verkooprekening waarvan bovenstaande post het gevolg is, heeft de koopman den bruto verkoopprijs op tijd 6572,50 gl. tot punt van uitgang genomen, en bij het opstellen van den post is hij van 6572,50—88,50 gl. = 6484,— gl. uitgegaan. Dit laatste schijnt in strijd met hetgeen in de aanteekening behoorende bij den post van 25 Januari, bladz. 115, gezegd is, waar de koopman het debet van de voorloopige rekening van F. Reuter

van diens credit aftrekt, terwijl hij hier niet 6506,77 gl. maar van 6572,50 gl. met 88,50 gl. vermindert. Dit verschil is het gevolg van de conditiën van betaling.

De koopman heeft de voorloopige rekening van P. Auerbach bij den verkoop voor de contante waarde gecrediteerd, omdat de verkoop à contant plaats had. Wenschte Auerbach nu ook contante betaling, dan zou de koopman in bovenstaanden post van de contante waarde uitgaan; maar nu Auerbach eerst over 2 maanden zijn geld verlangt, heeft deze aanspraak op den prijs op tijd).

5.

Verkocht aan M. Reep, alhier, 300 balen rijst, bedragende volgens Verkoopboek fol. 6	*f* 5510	32		
Contant 1 %.	» 55	10		
	f 5455	22		
Onkosten aan M. Reep berekend .	» 8	65		
			f 5463	87

Gekocht van K. Scharp, alhier, 10 ps. brandewijn, bedragende volgens Inkoopboek fol. 6	*f* 1460	30		
de vaten.	» 10	—		
courtage 1 %	» 14	60	*f* 1484	90
7.				
Afgegeven aan D. van Pell, alhier, mijne assignatie op M. Reep alhier.			*f* 5463	87
8.				
Verkooprekening opgemaakt over 300 kisten rozijnen, verkocht voor derde rekening met W. Joosten en K. Zandheuvel, alhier, bedragende volgens Verkooprekeningboek fol. 3.				
de onkosten	*f* 38	30		
1/3 in het netto prov. voor W. Joosten .	» 1011	40		
1/3 » » » » » J. Zandheuvel.	» 1011	40		
1/3 » » » » » mij	» 1011	40	*f* 3072	50
(Men zij indachtig dat de verkoop der goederen niet met den inkoop in verband staat, zoodat men hier, overeenkomstig hetgeen daaromtrent				

in de aanteekening behoorende bij den post van 2 Januari gezegd is, weder het begin eener zaak heeft. Joosten en Zandheuvel worden als medeverkoopers aangemerkt.)				
9.				
Betaald aan de navolgenden, ter voldoening van het hun komende 1/3 in het netto provenu van 300 kisten rozijnen,				
aan W. Joosten alhier, in mijne kwit. op D. van Pell, alhier . .	*f* 1011	40		
aan K. Zandheuvel, alhier, per kassa	» 1011	40	*f* 2022	80
9.				
Geconsigneerd aan J. Hall, te Londen,				
10 ps. brandewijn, bedragende . .	*f* 1460	30		
Onkosten .	» 53	75	*f* 1514	05
10.				
Ontvangen van J. Saalman, alhier, voor lev. 10 Januari . . .			*f* 1292	50

Verkooprekening ontvangen van L. Schulz te Bremen, over 10 vaten Maryland tabak, door hem voor halve rekening met mij verkocht, bedragende het netto provenu . .	TLd.889	54		
is voor mijne helft TLd. 444.63.	à f 1	90	f 845	26
10.				
Verkocht aan N. Stroom, te Enschede, 25 balen katoen, bedragende . . .	f 2912	15		
Contant 1 %.	» 29	12		
	f 2883	03		
Onkosten.	» 14	62	f 2897	65
11.				
Vernegotieerd aan P. Dorp, alhier, een wissel op Keulen N°. 3 à 1.77 gl.	Thl.902	6	f 1596	89
11.				
Gekocht van S. Rijp, alhier, 10 kisten indigo bedragende, volgens Inkoopboek fol. 6.	f 4128	32		
Contant 1½ %.	» 61	92	f 4066	40

Ontvangen van P. Dorp, alhier.			f 1596	89
12.				
Geremitteerd aan P. Auerbach te Bremen, voor zijne rekening, een wissel op Bremen, trekker K. Berg alhier, 2/m. dato, groot . .	TLd.3349	20		
voor welken ik heden betaalde . .	à f 1	90	f 6363	62
(Omtrent het bijvoegsel »voor zijne rekening" zie de aanteekening onder den post van 19 Februari.)				
12.				
Remise ontvangen van N. Stroom te Enschede, in 4 wissels				
op Rotterdam N°. 8, 15 Maart. .	f 791	35		
» hier » 9, 14 » .	» 573	21		
» » » 10, 14 » .	» 1038	75		
» Dordrecht » 11, 17 » .	» 400	—	f 2803	31
13.				
Ontvangen van T. Mast, alhier, voor rente van prolongatie f 5000.— 1/m. à 3 %.			f 12	50

(Ofschoon M a s t geeft, moet hij niet gecrediteerd worden. Er is eene maand verloopen, sedert hij de prolongatie gesloten heeft, hij heeft dus het geld van den koopman eene maand in gebruik gehad en is daarom eene maand interest van 5000.— gl. à 3 $^{0}/_{0}$'s jaars schuldig; maar dewijl hij die som op den dag dat hij ze debet wordt, betaalt, is hij evenveel debet als credit, en kan hij dus buiten de boeking blijven. De koopman crediteert zich onder het hoofd P r o l o n g a t i e, waar het gedeelte zijner bezitting voorkomt, dat hem dezen interest verschaft.)				
13.				
Ontvangen van W. T e r p, alhier, voor rekening van N. S t r o o m te Enschede			*f* 94	34
(W. T e r p is slechts een tusschenpersoon.)				

Geëndosseerd aan S. R ij p, alhier, ter voldoening van leverantie 11 dezer.				
1 wissel op hier N°. 6, 17 Maart.	*f* 1250	—		
1 » » » » 8, 15 » .	» 791	35		
1 » » Rotterdam » 9, 14 » .	» 573	21		
1 » » hier » 19, 14 » .	» 1038	75		
1 » » Dordrecht » 11, 17 » .	» 400	—		
	f 4053	31		
en aan hem betaald	» 13	09		
			f 4066	40
15.				
Bevonden dat er te veel in kas is.			*f* 2	74
(Men zie de aanteekening onder den post van den 18 Februari, bladz. 179).				
15.				
Verkocht aan W. B r i n k, alhier, 10 kisten indigo,				
bedragende volgens Verkoopboek fol. 6.	*f* 4246	05		
Contant 1 $^{1}/_{2}$ $^{0}/_{0}$.	» 63	69		
			f 4182	36
Het bedrag heden per kassa ontvangen.				

Getrokken op L. Schulz, te Bremen, voor mijne rekening, een wissel 2/m. dato, order L. Wijt, alhier	T^{Ld}.444	63		
	à f 1	90		
Het bedrag heden per kassa ontvangen.			f 845	26
18.				
Geassureerd aan N. Stroef, alhier, 8000.— gl. op eene partij goederen, geladen in het Schip »Zeemeeuw" van hier naar Batavia à $2^1/_2$ °/₀ .	f 200	—		
Polis.	» 1	—		
			f 201	—
19.				
Gekocht van W. Perk, alhier, 20 kisten China thee, bedragende volgens Inkoopboek fol. 6.	f 2150	60		
Onkosten.	» 18	32		
			f 2168	92
19.				
Betaald aan W. Perk, alhier, voor lev. van 19 Januari			f 4201	60

Gekocht van J. Roos, alhier, 400 kisten kandij, bedragende volgens Inkoopboek fol. 6	f 2274	08		
Onkosten.	» 30	—		
Courtage ½ °/₀.	» 11	37		
			f 2315	45
voor welk bedrag ik hem heden eene promesse gaf.				
20.				
Factuur gezonden aan F. Reuter te Keulen, over 25 balen katoen, voor zijne rekening gekocht en hem per Rijnspoor gezonden, bedragende				
de katoen	f 2714	36		
onkosten tot a/b.	» 78	20		
commissie à 2 °/₀.	» 55	85		
			f 2848	41
20.				
Verkocht aan K. Eik, alhier, 100 balen bruine peper, bedragende volgens Verkoopboek fol. 6.	f 1860	20		
Contant 1 °/₀.	» 18	60		
			f 1841	60
voor welk bedrag ik heden aan D.				

van Pell eene assignatie op K. Eik heb afgegeven.				
21.				
Gekocht van de Nederlandsche Handelmaatschappij, alhier,				
200 balen Java koffie, bedragende volgens Inkoopboek fol. 7	*f* 7132	82		
Veilingskosten 1 %.	» 71	33		
	f 7204	15		
Contant $1\frac{1}{2}$ %.	» 108	06	*f* 7096	09
(De veilingskosten worden onder den inkoop gerekend.)				
22.				
Factuur ontvangen van G. Wilson te Londen,				
over 500 balen Java rijst, om alhier door mij voor halve rekening met hem te worden verkocht.				
De factuur bedraagt	Lst. 295	1/2		
Is voor mijne helft	Lst. 147	10/7		
gesteld.	à *f* 11	92[5]	*f* 1759	28

Ontvangen van N. Stroef, alhier.			*f* 201	—
23.				
Geconsigneerd aan H. Staub te Hamburg,				
400 kisten kandij, om aldaar voor halve rekening met mij te worden verkocht, bedragende volgens Factuurboek fol. 3.				
de kandij	*f* 2274	08		
onkosten tot a/b.	» 42	72		
Commissie 2 %.	» 45	58	*f* 2362	38
De helft bedraagt *f* 1181.19.				
23.				
Gedisponneerd bij D. v. Pell, alhier, over.			*f* 7000	
24.				
Betaald aan de Nederlandsche Handelmaatschappij, alhier, voor lev. 21 dezer			*f* 7096	09

Geïnterveniëerd voor rekening van L. Schulz te Bremen, zijne traite op H. Krap, alhier, dd. 24 Jan. 2/m. dato	*f* 3000	—		
Protestkosten.	» 6	—		
	f 3006	—		
Provisie ½ %.	» 15	03		
			f 3021	03

(J. Krap is niet in staat den wissel door L. Schulz op hem getrokken, te betalen. Hij heeft daarvan aan den trekker kennis gegeven en om een zeker uitstel verzocht. De laatste houder doet intusschen op den vervaldag den wissel protesteeren, dat is, hij laat Krap schriftelijk voor een notaris verklaren dat hij dezen wissel niet betaalt, met vermelding der redenen, waarom hij zulks niet doet. Als er nu niets gedaan werd om het te voorkomen, zou de laatste houder van den wissel, nadat deze al of niet geprotesteerd was, aan den voorlaatsten houder van wien hij den wissel gekocht of in betaling genomen heeft, terugzenden, tegen vergoeding van het daarvoor betaalde geld. De voorlaatste houder zou hetzelfde doen met dengeen die vóór hem

eigenaar van den wissel was, en zoo zou de wissel denzelfden weg teruggaan dien hij gekomen was, tot dat de eerste houder den wissel weder aan L. Schulz teruggaf, tegen betaling der vroeger door dezen voor den wissel ontvangen som. L. Schulz wenscht om verschillende redenen een eenvoudiger en korter weg in te slaan. Hij verzoekt den koopman wiens boeken hier gehouden worden, den wissel en de protestkosten aan den laatsten houder te betalen, en voor het bedrag, vermeerderd met de provisie die de koopman hiervoor mag berekenen, een wissel op hem te trekken. Aan het eerste gedeelte van dit verzoek heeft de koopman blijkens bovenstaanden post voldaan. Het zal duidelijk zijn, dat men hier met L. Schulz te Bremen Z/R te doen heeft, en dat de koopman hier twee verschillende zaken heeft te boeken, namelijk het betalen des wissels met protestkosten, en het werk daaraan verbonden.

Betaald aan den kargadoor R. Vlug alhier, voor vracht enz. van 500 balen Java rijst uit Londen. .			84	65
(Men herleze de aanteekening behoorende bij den post van 30 Jan., bladz. 142.)				
27.				
Betaald aan H. Storm alhier, de traite van F. Reuter te Keulen dd. 27 Jan.			*f* 2191	05
(Men zie het slot van de aanteekening behoorende bij den post van 27 Jan. blz. 122.)				
27.				
Getrokken op L. Schulz te Bremen, voor zijne rekening, order D. v. Pell, alhier, 2/m. dato TLd. 1581.49 à 1.91 gl.			*f* 3021	03
27.				
Betaald aan S. Kreeft, alhier, voor mijne promesse aan S. Roelofs alhier, dd. 27 Jan., in mijne kwitantie op D. v. Pell, alhier . . .			*f* 12520	85

Remise ontvangen van F. Reuter te Keulen, voor zijne rekening, in				
1 wissel op Londen N°. 4, à *f* 11.92⁵.	Lst. 100	—	*f* 1192	50
1 » » hier » 12, 15 April.	*f* 621	50		
1 » » Rotterdam » 13, 20 » .	» 490	—		
1 » » » » 14, 2 Mei .	» 500	—		
			» 1611	50
			f 2804	00
28.				
Advies ontvangen van G. Wilson te Londen, dat hij op mij heeft getrokken twee wissels, 8/d. zicht, order C. Watts.				
Lst. 147.10/7 a *f* 11.92⁵	*f* 1759	28		
» 147.10/7 » » 11.92⁵	» 1759	28		
			f 3518	56
(Zie de aanteekening onder den post van 27 Januari, bladz. 120, in het midden.)				
29.				
Betaald aan W. Perk, alhier, voor leverantie 29 Januari, in mijne kwitantie op D. v. Pell, alhier.	*f* 1000	—		
per kassa	» 428	50		
			f 1428	50

Verkocht aan L. Breet, alhier, 500 balen Java rijst, zijnde de partij voor halve rekening met G. Wilson te Londen en bedragende volgens Verkoopboek fol. 7.	*f* 4088	75		
Contant 1 %.	» 40	89		
	f 4047	86		
Courtage 1/2 %.	» 20	44		
			f 4068	30
(Men herleze de aanteekening behoorende bij den post van 28 Febr., bl. 191.)				
29.				
Gekocht van W. Burg, alhier, 100 pakken portorico tabak, bedragende volgens Inkoopboek fol. 7.	*f* 9114	18		
Courtage 1/2 %.	» 45	57		
			f 9159	75
29.				
Verkooprekening opgemaakt over 500 balen Java rijst, door mij voor halve rekening met G. Wilson te Londen verkocht, bedragende				
de onkosten.	*f* 112	72		
mijne provisie à 1 %	» 40	48		
1/2 van het netto prov. voor G. Wilson.	» 1947	33		
1/2 » » » » » mij .	» 1947	33		
			f 4047	86

Vernegotieerd aan B. Struik, alhier, een wissel op Londen N°. 4 en daarvoor à *f* 11.92[5] per kassa ontvangen.			*f* 1192	50
30.				
Verdisconteerd aan D. v. Pell, alhier, 3 wissels				
op hier 15 April N°. 12.	*f* 621	50		
» Rotterdam 20 » » 13.	» 490	—		
» » 2 Mei » 14.	» 500	—		
	f 1611	50		
Disconto 4 %.	» 4	20		
			f 1607	30
30.				
Verkooprekening ontvangen van J. Hall te Londen, over 10 ps. brandewijn, door hem voor mijne rekening verkocht.				
Het netto provenu bedraagt . . .	£ 134	5		
Gesteld.	à *f* 11	90	*f* 1597	58
31.				
Getrokken op J. Hall te Londen, voor mijne rekening, £ 134.5 2/m. dato order R. Post alhier, en daarvoor à *f* 11.90 ontvangen.			*f* 1597	58

Betaald in deze maand aan				
onkosten	*f* 637	21		
uitgaven voor het huishouden . .	» 260	—	*f* 897	21
31.				
Betaald voor reparatie aan mijn huis, sedert 1 Januari jl.			*f* 45	70
(De koopman debiteert zich onder het hoofd Woonhuis en Erve voor de kosten van onderhoud sedert 1 Januari, en boekt de betaling der daarop betrekking hebbende rekeningen onder het hoofd Kassa.)				
31.				
Crediteere Woonhuis en Erve				
voor drie maanden huur van het woonhuis.	*f* 200	—		
voor drie maanden huur van het pakhuis	» 50	—	*f* 250	—
(Ofschoon het huis en het pakhuis door den koopman zelf bewoond en gebruikt worden, en dus niemand in eigelijken zin huur geeft of ontvangt, moet deze toch in rekening gebracht				

worden, daar anders dit deel der bezitting, vertegenwoordigende eene som van 12000 gl., schijnbaar geen rente zou opleveren. Het gebruik van het huis, of de daarvoor verschenen huur, brengt hij daarom op de debetzijde van de rekening Huishouden, die, zoo als spoedig zal blijken, den koopman in zijne hoedanigheid van particulier aangaat; terwijl het gebruik van het pakhuis, of de huur daarvan, als de handelszaak betreffende, op het debet van de rekening Onkosten geboekt wordt. Hij zelf heeft dat huis en pakhuis in gebruik gegeven, en daarom crediteert hij zich voor de som der beide huren onder het hoofd Woonhuis en Erve.)				
31.				
De Interest van mijn kapitaal in drie maanden à 5 % bedraagt . .			*f* 870	86
(Indien de koopman het kapitaal waarmede hij handel drijft, van een ander in leen had, zoodat de geldschieter en de koopman werkelijk twee verschillende personen waren, zou hij				

aan den leener voor het gebruik van dat kapitaal een zekeren interest moeten betalen, en nemen wij aan dat die som à 5 % 's jaars was voorgeschoten, dan zou de huur van het kapitaal in drie maanden het boven uitgetrokken bedrag beloopen. Deze som stelt dus voor wat het bovenstaande kapitaal tegen 5 % in drie maanden zou kunnen opbrengen, indien men het in gebruik aan een ander afstond. Nu heeft de koopman wel met zijn eigen geld gehandeld, maar hij wenscht toch dat zijne boeken zullen aantoonen, welk voordeel zijn kapitaal zou hebben opgeleverd, indien hij geen handel gedreven, maar zijn geld slechts tegen bovenstaanden interest had belegd. Hij treedt daarom als particulier op, om interest van zijn kapitaal te eischen. Hij zelf is in zijne kwaliteit van koopman de huur van dat kapitaal onder het hoofd Interest, — dat voor het in gebruik nemen en in gebruik geven van sommen gelds bestemd is —, debet, en als particulier ditzelfde bedrag onder het hoofd Kapitaal credit. Het nut hiervan zal men later duidelijker inzien, wan-

neer de koopman als particulier onder hetzelfde hoofd Kapitaal ook voor de zuivere winst wordt gecrediteerd.

31.

Over te schrijven van Huishouding op Kapitaal de uitgaven ten behoeve van het huishouden sedert 1 Januari jl. . . . . . . *f* 810 72

(Deze post is een gevolg van den voorgaanden. De koopman heeft zich daar als particulier gecrediteerd voor het in gebruik geven van het kapitaal, en wel ten koste van de zaak; want deze is het bedrag van den interest onder het hoofd Interest debet geworden. Maar de particulier heeft moeten leven, en dat heeft hij ten koste van de handelszaak gedaan; daar het geld voor zijn huishouden aan het einde van iedere maand uit de handelskas genomen is, en hij bovendien in het huis gewoond heeft, dat hij bij het begin van den handel aan de zaak heeft overgedragen. Indien nu de particulier alleen voor het in gebruik geven van het kapitaal ge-

crediteerd werd, zonder ook de huishoudelijke uitgaven debet te worden, zou men het doen voorkomen, alsof hij 870.86 gl. tot vermeerdering van het vermogen had bijgedragen, terwijl het bedrag daarvan niet meer dan 870.86 — 810.72 = 60.14 gl. is. Ware een vreemd persoon de geldschieter, dan zou immers deze voor de sommen, die hij van tijd tot tijd uit de kas des koopmans, als bij voorschot op den later te vervallen interest, ontving, en voor het in gebruik hebben van het huis, zoo hij daarin woonde, worden gedebiteerd. En als particulier staat hij geheel met dien vreemden persoon gelijk, daar hij, even goed als deze, interest van kapitaal eischt. Hij komt op deze wijze buitendien tot eene splitsing die hij anders zou missen, want hij kan nu zeggen: Als particulier heb ik 60.14 gl., tot de vermeerdering van mijn vermogen toegebracht, en al de overige aanwinst heb ik aan de handelszaak te danken.)

(*De volgende drie posten worden voorloopig niet geboekt*).					
Verloren op de navolgende rekeningen sedert 1 Januari jl.:					
Onkosten.	f				
Interest					
Scheepsaandeelen					
Tabak van P. Auerbach.					
			f	1994	89
31.					
Gewonnen op de navolgende rekeningen, sedert 1 Januari jl.					
Woonhuis en Erve	f				
Effecten					
Goederen					
Provisie					
Goederen onder J. Hall, Londen. .					
Wissels in vreemd geld.					
Tabak in 1/2 met F. Wills, Londen.					
J. Hall, Londen M/R, koersverschil.					
Prolongatie					
Thee onder F. Reuter, Keulen . .					
Rozijnen in 1/3 met Joosten en Zandheuvel.					
Tabak in 1/2 onder L. Schulz, Bremen.					
Rijst in 1/2 met G. Wilson, Londen.					
			f	4449	97
31.					
Mijne zuivere winst sedert 1 Januari jl. bedraagt			f	2454	47

DE BALANS.

Calculatiën, behoorende bij de balans van 1 April 1873.

Wanneer het werk zoover gevorderd is, dat wil zeggen, wanneer al de memoriaalposten behalve de laatste drie, in het Journaal en Grootboek zijn overgebracht, maakt de koopman een staat van dat gedeelte zijner bezittingen op hetwelk onder zijne eigene berusting is. Daaronder behooren ten eerste zijne vaste goederen en de scheepsaandeelen of schepen die hij mocht bezitten. Van huizen wordt gewoonlijk 1 of 2 % 's jaars afgeschreven, omdat die, in gewone omstandigheden, langzamerhand in waarde afnemen. Schepen verminderen nog sneller in waarde, en worden daarom jaarlijks een vrij aanzienlijk bedrag lager gesteld. In de onderstaande Calculatiën is het huis van den koopman tegen dezelfde waarde opgenomen die er op Januari voor gesteld werd, in de onderstelling, dat de waarde daarvan in drie maanden tijds niet verminderd is. — De artikelen waarin de koopman handel drijft en die aan rijzing en daling onderhevig zijn, nemen de volgende plaats op de Calculatiën in. Hij neemt van elk artikel, ook van de effecten, den voorhanden voorraad op, en vergelijkt de uitkomsten met die welke zijne boeken aangeven. Vervolgens berekent hij de waarde van elk artikel tegen den prijs van den dag waarop hij zijne boeken afsluit, dus hier tegen dien van 31 Maart. Velen die voor de eerste maal eene balans opmaken, kunnen zich niet vereenigen met het gebruik, om bij die berekeningen den prijs van den dag aan te nemen. Zij willen liever den prijs behouden dien de koopman voor elke partij goederen bij inkoop heeft

betaald. Als de prijs op den laatsten dag hooger is, zeggen ze, krijgt men op deze wijze eene denkbeeldige vermeerdering, en is de prijs der goederen gedaald, niets anders dan eene denkbeeldige vermindering van bezitting. Zij komen hiervan echter terug, zoodra zij inzien, dat eene balans, zal zij zuiver zijn, volkomen met eene liquidatie gelijk moet staan; dat wil zeggen, dat de koopman zich bij het opmaken van elke balans moet voorstellen, dat hij ophoudt zaken te doen; dat hij weder particulier wordt, en daarom al zijne handelsartikelen verkoopt. Eerst dan kan hij zeggen, dat op dien en dien dag zijne zuivere bezitting zóó en zóó veel bedroeg, als hij al de artikelen die eene veranderlijke waarde hebben, tegen den prijs taxeert waarvoor hij ze op dien dag zou kunnen verkoopen. Het is hem te doen om den waren stand zijner zaken aan het einde van elk jaar te kennen, en daarom kan hij niet anders handelen. Is men hiervan doordrongen, dan wordt het ook spoedig duidelijk, dat die vermeerdering of vermindering van het vermogen niet zoo denkbeeldig is als zij wel lijkt. Dit geldt echter niet voor geconsigneerde, nog onverkochte goederen; daar men van den marktprijs der artikelen op de plaats waar zij verkocht moeten worden, bij het opmaken der Calculatiën niets zekers weet. Deze worden daarom tegen den prijs geschat waartegen men ze bij de afzending heeft berekend, en behoeven niet in de Calculatiën te worden opgenomen. — Verder brengt de koopman op de Calculatiën de berekening van de sommen die buitenlandsche personen M/R bij het opmaken der balans van hem te vorderen hebben of aan hem verschuldigd zijn. Indien de koopman op den dag der afsluiting die schuld wilde afdoen, of over het hem toekomende bedrag wilde beschikken, zou hij daar-

toe in het eerste geval een wissel moeten koopen, en in het tweede een wissel moeten verkoopen, en die wissel zou in beide gevallen tegen den koers van den dag worden verhandeld. Van daar dat de koopman dergelijke sommen op de Calculatiën tot Hollandsch geld herleidt. In de onderstaande Calculatiën komt geen geval van dien aard voor. — Vervolgens vermeldt hij in zijne Calculatiën de premiën van assurantie op schepen of goederen die de plaats hunner bestemming nog niet bereikt hebben. Hij trekt daarvoor het volle bedrag der premie uit, om te zorgen dat niet als zijn eigendom worde aangemerkt, wat niet met zekerheid als zoodanig kan worden beschouwd. — Eindelijk schat hij zoo nauwkeurig mogelijk de onkosten die hij bij het opmaken der balans nog verschuldigd is, alsmede de courtage die verschillende makelaars van hem te vorderen hebben, — en daarmede is de lijst der berekeningen afgeloopen.

Als we onderstellen dat de koopman de volgorde aanneemt waarin de verschillende deelen der bezitting in het Grootboek voorkomen, zullen zijne Calculatiën, na bijvoeging der te berekenen onkosten en commissie, zijn als volgt:

Calculatiën behoorende bij de balans van 1 April 1872.

VASTE GOEDEREN.				
Een woonhuis en erve, getaxeerd op.			*f* 12000	—
SCHEEPSAANDEELEN.				
$^1/_4$ aandeel in het schip «de Hoop", getaxeerd op.			*f* 17500	—

EFFECTEN.				
10 certificaten $2^1/_2$ % N. W. S. elk groot *f* 1000.— à $55^1/_2$ %	*f* 5550	—		
3/m. interest	» 61	87		
			f 5611	87
WISSELS IN HOLLANDSCH GELD.				
Een wissel op Groningen, N°. 7 .			*f* 974	60
GOEDEREN.				
12 kisten indigo	*f* 4712	50		
20 kisten China thee, bedragende .	» 2036	50		
200 balen Java koffij, » .	» 7308	57		
100 pakken portorico tabak, » .	» 9114	18		
			f 23171	75
PROLONGATIEN.				
Bedrag	*f* 5000	—		
17/d interest à 3 %.	» 7	08		
			f 5007	08
ASSURANTIEN.				
Premie op de goederen van Bruin, die nog onderweg zijn	*f* 281	—		
Idem van N. Stroef.	» 201	—		
			f 482	—
ONKOSTEN.				
Ik bereken aan onkosten over de afgeloopen drie maanden nog schuldig te zijn.			*f* 114	25
COMMISSIE.				
Nog niet verrekend makelaarsloon .			*f* 380	—

Het opmaken der Proefbalans.

Nadat de calculatiën gereed zijn, kan de koopman tot het opmaken der Proefbalans overgaan. Hij gebruikt daartoe een staat in het Balansboek, die op de volgende wijze is ingericht. Twee bladzijden schrijfformaat naast elkander zijn door eenige perpendiculaire lijnen in de volgende kolommen verdeeld: op de linker bladzijde eene smalle, eene zeer breede en eene weder smallere kolom. De eerste dient tot opname van de achtereenvolgende folio's uit het Grootboek, de tweede voor de namen der op die folio's te vinden rekeningen, en de derde voor de woonplaats der personen, wier rekeningen op de balans komt. Op de rechter bladzijde zijn vier geldkolommen, elk voor guldens en centen ingericht, en bovendien door dunne lijntjes in nauwe kolommetjes afgedeeld, om de cijfers van denzelfden rang juist onder elkaar te krijgen. Boven de eerste twee kolommen te zamen staat Proefbalans, en bovendien iets lager boven de eerste kolom Debet en boven de tweede Credit. De derde en vierde geldkolom hebben te zamen tot opschrift Saldo's, de derde kolom draagt bovendien het afzonderlijk hoofd Debet, en de vierde Credit.

De Proefbalans heeft ten doel, op eene ordelijke, nette en duidelijke wijze aan te toonen, dat de som van al de debetzijden van het Grootboek gelijk aan die der creditzijden is, en om dit doel te bereiken, gaat de koopman op de volgende wijze te werk. Hij plaatst het cijfer 1 in de eerste kolom van de Proefbalans, in de tweede het woord Kassa, in de derde een streepje; hij telt de debetzijde van de rekening Kassa in het Grootboek op en stelt het

bedrag in de eerste geldkolom. Eveneens handelt hij met de creditzijde, terwijl hij de som in de tweede of creditkolom schrijft. Hij gaat nu over tot fol. 2, 3, enz. en handelt met alle rekeningen op dezelfde wijze, zorg dragende, dat wanneer op eene debet- of creditzijde in het Grootboek niets voorkomt, zulks in de debet- of creditkolom der Proefbalans door een streepje worde aangeduid, omdat hij anders dikwijls bij vergissing het debet of credit van eene volgende rekening een regel te hoog stelt. Als hij dit met al de rekeningen in zijn Grootboek heeft gedaan, telt hij de debet-, alsmede de creditkolom der Proefbalans op, en vindt hij voor beide hetzelfde bedrag, dan besluit hij daaruit dat al de posten uit het Journaal nauwkeurig in het Grootboek zijn overgebracht. Komt hij tot verschillende uitkomsten, en heeft hij al de debet- en creditzijden in het Grootboek nogmaals opgeteld, en ook de debet- en creditkolom overgeteld, zonder eene rekenfout te ontdekken, dan schiet er niets anders over dan post voor post in het Journaal op nieuw na te gaan, en te onderzoeken of elk debet- en elk creditbedrag daaruit behoorlijk in het Grootboek gekomen is. Dit noemt men pointeeren, omdat men bij het in orde bevinden van elk paar getallen, een potloodstip vóór het juiste getal in het Grootboek zet. Onder dat werk worden natuurlijk de fouten onmiddellijk hersteld. Blijft er, na het pointeeren, in het Grootboek nog een getal over, waarvoor geen stip staat, en blijkt het dat dit getal overcompleet is, dan wordt het getal met den daarbij behoorenden post in het Grootboek doorgehaald, en de betrokken kolom op de Proefbalans met dat bedrag verminderd. Komt de koopman tot het gewenschte resultaat, dan zal elk der beide geldkolommen zijner Proefbalans de in onderstaand model opgegeven som opleveren.

Folio.	NAMEN DER REKENINGEN.		Woonplaats.	PROEF-BALANS. Debet.	PROEF-BALANS. Credit.	SALDO's. Debet.	SALDO's. Credit.
1	Kassa			f	f	f	f
2	Vaste Goederen						
3	Scheepsaandeelen						
4	Effecten						
5	Wissels in Hollandsch geld						
6	Goederen						
7	Kapitaal						
8	W. Perk		alhier.				
9	Diverse Crediteuren						
	R. van Hoek	f	〃				
	W. Knoop	〃	〃				
	K. Scharp	〃	〃				
	W. Burg	〃	〃				
10	Diverse Debiteuren						
	C. van Loos	f	Rotterdam.				
	R. Mol	〃	Venlo.				
	N. Pluim	〃	alhier.				
	L. Breet	〃	〃				
11	D. v. Pell		〃				
12	Onkosten						
13	Interest						
14	L. Schulz, Z/R		Bremen.				
15	Provisie						
16	Goederen van F. Reuter.						
17	〃 onder J. Hall, Londen						
18	Wissels in vreemd geld						
19	Geaccepteerde wissels						
20	F. Reuter Z/R		Keulen.				
21	Bodemerij						
22	Tabak voor halve rekening met F. Wills te Londen. .						
23	F. Wills M/R		Londen.				
24	Goederen in compagnie						
25	F. Wills Z/R.		〃				
26	Huishouding						
27	J. Hall M/R		〃				
28	R. Steinbach Z/R		Hamburg.				
29	Tabak van P. Auerbach.						
30	Prolongatie						
31	Thee onder F. Reuter, Keulen						
32	Rozijnen voor 1/3 met Joosten en Zandheuvel . .						
33	Verlies en Winst						
34	Assurantie						
35	Tabak in 1/2 onder F. Schulz, Bremen . . .						
36	F. Reuter M/R		Keulen.				
37	P. Auerbach Z/R		Bremen.				
38	L. Schulz M/R		〃				
39	Nederlandsche Handelmaatschappij		alhier.				
40	Rijst voor halve rekening met G. Wilson, Londen .						
41	G. Wilson M/R		Londen.				
42	H. Staub Z/R		Hamburg.				
43	Kandij voor halve rekening onder H. Staub, Hamburg .						
44	G. Wilson Z/R		Londen.				
				618099 66	f 618099 66	f 95038 90	f 95038 90

Ik wensch u hier te doen opmerken, dat de Proefbalans eene gewijzigde en verkorte voorstelling van het Grootboek is. In plaats dat de rekeningen, gelijk in het Grootboek, folio voor folio op elkander volgen, staan zij hier regel voor regel onder elkaar, en voor de specifieke getallen op elke zijde van de verschillende rekeningen vindt men hier het gezamenlijk bedrag van elke zijde. — Daar de koopman later bij het opmaken der Nota van Verlies en Winst en der Wezenlijke Balans het verschil tusschen de debet- en creditzijde van elke rekening in zijn Grootboek moet kennen, trekt hij die verschillen op denzelfden staat waar zijne Proefbalans voorkomt, en wel in de vroeger genoemde kolommen voor de Saldo's, uit. Waar het debet op de Proefbalans grooter dan het credit is, zet hij het saldo in de debetkolom, en waar het credit het debet overtreft, plaatst hij het saldo in de creditkolom. In de optelling van die beide kolommen heeft hij een middel om te zien, of al de saldo's zuiver zijn, dat is, of hij geen fout in het aftrekken gemaakt heeft. De beide kolommen moeten namelijk hetzelfde bedrag opleveren; want daar bij elke aftrekking de beide kolommen van de Proefbalans met een zelfde getal (het kleinste der twee getallen die men van elkander aftrekt) verminderd worden, en de twee kolommen der Proefbalans gelijke sommen hebben, zal ook de som van al de resten in de eerste kolom der Saldo's gelijk aan die der resten in de tweede kolom moeten zijn. Men kan zich hiervan spoedig overtuigen, door eenige kleine getallen als die eener Proefbalans te beschouwen en daarop deze bewerking toe te passen, b. v.

21	8	13	—
12	9	3	—
9	25	—	16
42	42	16	16

Verlies en Winst.

Nadat de Proefbalans in gereedheid is gebracht, is de beurt aan de Nota van Verlies en Winst, welke dient om een overzicht van de geleden verliezen en de genoten winsten te geven. Verlies is het bedrag dat een voorwerp, wanneer men op de eene of andere wijze buiten bezit daarvan gesteld wordt, of wanneer men het na verloop van tijd op nieuw taxeert, minder opbrengt, dan het bij inkoop gekost heeft, of minder waard is, dan men het vroeger geschat heeft. Wie iets voor 100 gl. koopt, en verplicht is het voor 90 gl. te verkoopen, verliest 10 gl. Wie een schip ter waarde van 60000 gl. bezit, verliest die geheele som, wanneer zijn schip vergaat, zonder dat het geassureerd is. Wanneer men ten behoeve van een voorwerp, hetzij om het voor het gebruik geschikt te houden, als b. v. een huis, een schip; hetzij om het in veiligheid te brengen en behoorlijk te bewaren, gelijk koopwaren; iets ontvangt, b. v. reparatië, uitrusting, vervoer, berging, enz., wordt dit van het voorwerp afgescheiden beschouwd, omdat men door de waarde hiervan bij die van het voorwerp te voegen, tot de voor-

stelling zou komen, dat het voorwerp meer waarde gekregen had, terwijl we bij de inleiding tot de Calculatiën integendeel gezien hebben, dat b. v. een huis, al wordt het ook behoorlijk onderhouden, jaarlijks in waarde vermindert. Zulke zaken welke bij inkoop een zeker bedrag kosten, en die, op zich zelven, niets opleveren, kan men mede als verlies aanmerken. Winst daarentegen is 1°. wat een voorwerp bij verkoop meer oplevert dan men er bij inkoop voor heeft betaald; 2°. wat een voorwerp bij eene latere schatting meer waard gerekend wordt dan bij eene vroegere, en 3°. het voordeel dat een voorwerp oplevert, doordien men het aan anderen in gebruik afstaat of zelf in gebruik heeft. Wie iets inkoopt voor 100 gl. en het voor 110 gl. verkoopt, wint 10 gl. Wie een stuk land heeft, dat vroeger 5000 gl. waard was, en dat nu op 6000 gl. getaxeerd wordt, wint 1000 gl. Wie van een huis eene huur van 600 gl. trekt, staat het gebruik van het huis voor 600 gl. af, en wint, of geniet aan interest, 600 gl.

Voor elk deel der bezitting dat de koopman bij het begin van den handel van den particulier ontvangt, wordt hij, onder het eene of andere hoofd debet, en wel tegen de waarde waarop het bij het openen der boeken geschat wordt. Bij elken inkoop wordt hij mede onder het eene of andere hoofd debet. Zoo is hij voor het huis debet geworden onder het hoofd Vaste Goederen, en zoo heeft hij zich ook, zoo dikwijls hij iets kocht, hier of daar gedebiteerd. Ontvangt hij iets ten behoeve van een voorwerp, zoo debiteert hij zich onder het hoofd, voor dat voorwerp aangewezen, als b. v. onder het hoofd, Scheepsaandeelen voor zijn deel in de uitrusting van het schip »de Hoop", en onder het

hoofd Vaste Goederen voor de reparatiën aan het huis. Voor de koopwaren maakt hij hierop in zooverre eene uitzondering, dat hij hetgeen ten behoeve van deze ontvangen wordt, onder het afzonderlijke hoofd Onkosten brengt; maar het ontvangene wordt hij toch al weder debet. Ontvangt hij moeite en kennis van anderen bij den in- of verkoop van goederen, zoo debiteert hij zich onder het hoofd Provisie, enz. Omgekeerd, geeft hij aan den particulier iets van het vroeger ontvangene terug, dan wordt hij de waarde van het teruggegevene credit. Bij elken verkoop wordt hij het bedrag van den verkoopprijs op de rekening waarop het verkochte voorwerp geboekt is, b. v. op Goederen, Effecten, enz., credit. Doet hij voor anderen eenig werk, dan crediteert hij zich onder het hoofd Provisie. Brengt hij op de rekening van anderen die zaken over waarvoor hij zelf onder het hoofd Onkosten debet geworden is, zoo crediteert hij zich onder datzelfde hoofd voor den prijs waartegen hij ze weer aan anderen in rekening brengt.

Uit een en ander volgt 1°. dat in de boeken het verlies en de winst moeten gezocht worden op de zoogenaamd Onpersoonlijke rekeningen, dat is, die welke den koopman zelf voorstellen [1]); en 2°. dat op die rekeningen de winst wordt gevonden, door de debetzijde van de creditzijde af te trekken, en het verlies, door omgekeerd de debetzijde met de creditzijde te verminderen. Bij sommige van die rekeningen, zoo als b. v. Goederen moet men dan echter onderstellen, dat de overblijvende goederen tegen den prijs van den dag ver-

[1]) Eene enkele uitzondering hierop wordt later vermeld.

kocht zijn, en daarom de waarde van de onverkochte goederen, tegen den prijs die in de Calculatiën daarvoor uitgetrokken is, bij de creditzijde voegen. Bij andere b. v. Vaste Goederen, heeft men met de waarde van het voorwerp zelf, en met de huur die het opgeleverd heeft, te doen. De eerste staat op de Calculatiën, de tweede op de rekening in het Grootboek, of op de Proefbalans. Alvorens hier dus af te trekken, is het noodig de waarde waarop het voorwerp bij de Calculatiën geschat is, bij de verschenen huur op te tellen. Bij nog andere, eindelijk, b. v. Effecten, moet in aanmerking genomen worden, dat de waarde van het voorwerp zelf en de verschenen huur of rente op de Calculatiën te zamen genomen zijn. Men ziet dus, dat het zaak is bij het zoeken van de winst of het verlies met oordeel te werk te gaan.

Onder de onpersoonlijke rekeningen zijn er echter een paar die uit haar aard noch winst noch verlies opleveren, als er goed boek gehouden is. De eerste is de rekening Kassa. Wèl heeft de koopman eenmaal een verlies, en eenmaal eene winst in zijne kas gehad, maar toen was de kas niet in orde, en heeft hij telkens een post moeten boeken, om de ontdekte fout te herstellen, en zoodra dit geschied was, duidde de rekening Verlies en Winst, in plaats van Kassa, het geleden verlies en de genoten winst aan. Sommigen vinden dit zeer vreemd: als ze ergens winst verwachten, dan is het juist op de rekening Kassa, omdat het geld van elken verkoop, en dus ook de winst immers, in de kas komt. En toch deze opvatting is onjuist. Wat er met de kas, of het geld dat er in is, gebeurt, kan op de rekening Kassa niet tot eene aanduiding van winst of verlies leiden, en waar dit in een enkel geval zou kunnen voor-

komen, wordt dit niet op de rekening Kassa, maar elders, aangewezen. Immers een gulden wordt tegen dezelfde waarde ontvangen en uitgegeven, en taxatie op verschillende tijden komt ook niet te pas; want een gulden is altijd een gulden. Wanneer de koopman bij contante betaling, of op andere wijze, zijn geld aan anderen in gebruik geeft, en dit gebruik dus voordeel afwerpt, boekt hij deze winst niet onder het hoofd Kassa, maar onder Interest, Prolongatie, enz. Krijgt hij daarentegen bij contante betaling, of dergelijke, geld van anderen in gebruik, dan wordt ook dit verlies niet onder het hoofd Kassa, maar onder Interest, of eenig ander hoofd, geboekt. »Maar", houden zij vol, »de winst is toch bij de ontvangst van de gelden voor de verkochte goederen in de kas gekomen, en dus is de winst in de kas." Het antwoord luidt: Dit is niet eens zeker; want de koopman kon wel eens een wederkeerigen koop of eene ruiling hebben gesloten, en dan komt de winst niet in de kas, maar bevindt zij zich in de goederen die hij in ruil heeft ontvangen. En al komt de winst in de kas, dan is ze wellicht spoedig daarna er weder uit, wanneer de koopman andere goederen inkoopt. Het kan zelfs gebeuren, dat de boeken eene groote winst aanduiden, terwijl de kas zoo goed als ledig is, omdat voor de winst weder nieuwe artikelen zijn gekocht. Eindelijk zien zij dit in, en dan bemerken zij tevens, dat ze tot dusver twee vragen met elkaar hebben verward, namelijk 1°. Op welke artikelen heb ik winst behaald, en hoeveel? en 2°. Waar kan ik die winst, hetzij in geld of in goed, met de hand tasten?

Eene andere rekening waarop in den regel geen winst of verlies wordt aangewezen, is Wissels in

Hollandsch geld, omdat de wissels in Hollandsch geld bij ontvangst en wederuitgaaf steeds tegen hetzelfde bedrag geboekt worden. Als de wissel op den vervaldag wordt uitgegeven, spreekt dit van zelf; en heeft er eene verdisconteering plaats, dan nog crediteert de koopman zich op de rekening Wissels in Hollandsch geld voor het volle bedrag van den wissel, terwijl de persoon die den wissel koopt, voor de contante waarde, en de koopman zelf onder het hoofd Interest voor het disconto debet wordt.

De persoonlijke rekeningen, dat is, die welke andere personen dan den koopman voorstellen, en waaronder men Kapitaal als vertegenwoordiger van den particulier kan mederekenen, duiden noch winst noch verlies aan. Is het debet op zulk eene rekening grooter dan het credit, dan doet het verschil het bedrag kennen dat de persoon wiens rekening het is, nog aan den koopman moet betalen. Overtreft het credit daarentegen het debet, dan is het verschil datgene wat die persoon van den koopman nog te vorderen heeft. Zijn debet en credit eindelijk even groot, dan blijkt daaruit, dat de koopman op het oogenblik waarop de balans opgemaakt wordt, van dien persoon niets te vorderen heeft, en hem ook niets verschuldigd is. Eéne soort van persoonlijke rekeningen maakt hierop eene uitzondering, namelijk die van buitenlandsche personen M/R. Op die rekeningen wordt, zoo als vroeger reeds is opgemerkt, in vreemd en in Hollandsch geld boek gehouden, en nu kan het gebeuren, dat het vreemde geld op beide zijden gelijk is, terwijl in het Hollandsche geld verschil bestaat. Is het debet in zulk een geval grooter dan het credit, dan wijst het verschil, volgens het boven gezegde, aan, hoeveel die persoon nog aan den koopman

schuldig is. Maar die vreemde persoon heeft alleen in de munt van zijn land boek gehouden, en weet van geen verschil. Hij heeft b. v. eene partij goederen ter waarde van £ 100.— gezonden, en daarvoor een wissel van £ 100.— getrokken. Die persoon zal dus het verschil dat hij, volgens de boeken van den koopman, ten gevolge van verandering in den koers, schuldig is, niet betalen, en derhalve zal de koopman dit verschil verliezen. Omgekeerd zal de koopman eene winst behalen, wanneer in zulk een geval het credit van het Hollandsch geld grooter dan het debet is, en de buitenlandsche persoon dus, volgens de boeken, nog eene vordering op den koopman heeft.

Hier doet zich de vraag voor: Kan het niet gebeuren, dat personen, van wie de koopman wezenlijk eene zekere som te vorderen heeft, niet kunnen betalen wat zij schuldig zijn, en is dit bedrag dan geen verlies? Deze vraag moet bevestigend beantwoord worden; maar een dergelijk verlies wordt geboekt, zoodra de koopman het lijdt, en de rekening van den betrokken persoon wijst dit verlies bij het opmaken van de balans niet aan. Om hiervan een voorbeeld te geven, onderstellen wij dat A. aan den koopman 1000 gl. debet is, en dat dus op de debetzijde van de rekening van A. 1000 gl. staat. Nu failleert die persoon, en bij het accoord tusschen hem en zijne crediteuren wordt bepaald, dat hij 70 % van zijne schulden zal betalen. Wanneer de koopman tot dit accoord toetreedt, wordt zijne schuldvordering op dien persoon, voorloopig althans, van 1000 gl. op 700 gl. verminderd, en hij moet aannemen, dat hij op dat tijdstip 300 gl. van den gefailleerde ontvangt. Maar 't zijn 300 gl. die hij niet zal kunnen uitgeven, of die bij het uitgeven eene waarde van nul zullen hebben. Hij debiteert

zich dus, niet onder het hoofd Kassa, maar onder het hoofd Verlies en Winst, — waar, gelijk op blz. 181 is verklaard, de koopman zich debiteert voor die zaken, waarvan hij zeker weet, dat ze hem bij verkoop of weder uitgaaf niets zullen opleveren. De gefailleerde persoon wordt voor de 300 gl. gecrediteerd, alsof hij ze betaald had, en zijne rekening staat dus met elke andere persoonlijke rekening gelijk.

De Nota van Verlies en Winst bestaat, gelijk men hieronder ziet, uit eene linker en eene rechter afdeeling, de eerste voor het verlies, de tweede voor de winst. Wij zullen ze samen opmaken, en gaan daartoe folio voor folio in het Grootboek of op de Proefbalans na. Komen we aan een verlies, dan schrijven we dat op de linkerzijde, terwijl we elke winst op de rechterzijde vermelden.

NOTA

Verlies VAN EN Winst.

Fol.	NAMEN DER REKENINGEN.	Bedrag. Guld.	Ct.	Fol.	NAMEN DER REKENINGEN.	Bedrag. Guld.	Ct.
3	Scheepsaandeelen . . .			2	Vaste Goederen		
12	Onkosten			4	Effecten		
13	Interest.			6	Goederen.		
29	Tabak van P. Auerbach.			15	Provisie		
				17	Goederen onder J. Hall, Londen . .		
				18	Wissels in vreemd geld		
				22	Tabak in ½ met F. Wills, Londen .		
				27	J. Hall, Londen M/R, koersverschil .		
				30	Prolongatie		
				31	Thee onder F. Reuter, Keulen. . .		
				32	Rozijnen in ⅓ met Joosten en Zandheuvel.		
				35	Tabak in ½ onder Schulz, Bremen .		
				40	Rijst in ½ met G. Wilson		
		f 1994	89			f 4449	97

Fol. 1. Op de rekening Kassa, kan, gelijk zoo even aangetoond is, niet gewonnen of verloren worden.

Fol. 2. Vaste Goederen. Het verlies bedraagt f 45,70, en de winst f 250,—. De overschietende winst is f 204,30. Wij schrijven op de rechterzijde | 2 | Vaste Goederen f 204|30|. Het huis zelf is, volgens de Calculatiën, niet van waarde veranderd.

Fol. 3. Scheepsaandeelen. De f 3750,75 op de debetzijde is verlies, en er staat geen winst tegenover,

daar het schip nog niet terug is, en de koopman dus niet weet, welk voordeel het schip aan vrachten heeft opgeleverd. Hij besluit echter, deze som thans niet als verlies, maar als eene bezitting te beschouwen, die nog hare volle waarde heeft. Wanneer het schip later binnen zal zijn en eene zekere som aan vrachten zal hebben opgeleverd, zullen de kosten van uitrusting worden afgetrokken van het ¼ der vrachten dat den koopman ten deel valt, om de winst te vinden, en zoodoende zal, gelijk billijk is, het tijdperk dat de winst geniet, ook het verlies dragen. — Maar op de Calculatiën is het schip zelf op *f* 17500,— geschat, zoodat de waarde 500 gl. minder geworden is. Deze 500 gl., die verlies is, brengen wij op de linkerzijde der Nota.

Fol. 4. Effecten. De debetzijde stelt voor de waarde der effecten en coupons op 1 Januari, de creditzijde de waarde der afgeknipte coupons, den verkoopprijs van de helft der effecten, met de waarde van de daarbij behoorende loopende coupons. Voegen wij bij de laatste twee bedragen de waarde op de Calculatiën voor de overblijvende effecten en coupons uitgetrokken, en trekken wij hiervan het debet af, dan vinden wij de winst, die wij op de rechterzijde van de Nota schrijven.

Fol. 5. Wissels in Hollandsch geld levert noch winst noch verlies op.

Fol. 6. Goederen. Het debet op de Proefbalans wijst de som van de inkoopsprijzen der verschillende goederen, het credit de som der verkoopprijzen van het daarvan verkochte gedeelte aan. Deze laatste som, vermeerderd met de waarde die op de Calculatiën voor de overblijvende goederen is berekend, geeft het geheele bedrag van al de verkoopprijzen. Hiervan het debet

afgetrokken, blijft er eene rest, die wij als winst op de rechterzijde plaatsen.

Fol. 7. Gelijk vroeger gezegd is, stelt de rekening Kapitaal den koopman als particulier, dus als een persoon buiten de zaak, voor, die een zeker bedrag van den koopman heeft te vorderen, en een ander bedrag aan hem verschuldigd is. Deze rekening kan dus als eene persoonlijke beschouwd worden, en wij gaan haar daarom voorbij.

Fol. 8—11. Deze rekeningen vertegenwoordigen personen buiten de zaak, en op deze is dus het onder fol. 7 gezegde mede toepasselijk.

Fol. 12. Onkosten. Het debet van deze rekening bedraagt *f* 2148,12, terwijl hierbij volgens de Calculatiën nog *f* 114,25 moet gevoegd worden. Dit maakt samen *f* 2262.37. Deze som, met de *f* 1604,84, die de koopman aan anderen in rekening heeft gebracht, verminderd, blijft er een nadeelig saldo, dat als verlies op de linkerzijde der Nota komt.

Fol. 13. Interest. De debetzijde is verlies, de creditzijde winst, en nadat de laatste van het eerste afgetrokken is, blijft er een verlies over, dat wij op de linkerzijde van de Nota schrijven.

Fol. 14. L. Schulz, z/R, Bremen. Zie fol. 7.

Fol. 15. Provisie. Het debet is verlies, terwijl de Calculatiën een verlies van *f* 380, als onbetaald makelaarsloon, bevatten. Dit laatste bij het debet gevoegd, en de komende som afgetrokken van het credit, geeft tot resultaat de winst, die wij op de rechterzijde der Nota brengen.

Fol. 16. Goederen van F. Reuter is eene voorloopige rekening, waarvan het geheele bedrag op eene andere is overgebracht.

Fol. 17. Goederen onder J. Hall, Londen. Deze rekening vertegenwoordigt den koopman voor eenige bijzondere goederen. De inkoopsprijs met inbegrip der onkosten staat op de debet-, de verkoopprijs op de creditzijde. Het verschil is winst, en komt dus op de rechterzijde der Nota.

Fol. 18. Wissels in vreemd geld. Deze rekening staat volkomen met de rekening Goederen gelijk. De inkoop, — de som tegen welke de koopman de wissels ontvangen heeft, — is op de debetzijde, de verkoop, — de prijs tegen welken hij ze weder heeft uitgegeven, — op de creditzijde geboekt. En daar al de wissels verkocht zijn, behoeven wij slechts het debet van het credit af te trekken, om de winst te vinden.

Fol. 19. Geaccepteerde Wissels, en fol. 20, F. Reuter, Keulen Z/R, die vreemde personen voorstellen, kunnen geen winst of verlies opleveren.

Fol. 21. Bodemerij. Daar het schip de plaats zijner bestemming nog niet bereikt heeft, is van den bodemerijbrief slechts bekend de som waarvoor hij ontvangen, waarvoor hij als het ware gekocht is, en van winst of verlies kan dus nog geen sprake zijn.

Fol. 22. Tabak voor halve rekening met F. Wills, Londen. Zie Fol. 17.

Fol. 23. De rekening F. Wills te Londen M/R zou alleen winst of verlies kunnen opleveren, indien er koersverschil ware.

Fol. 24. Goederen in compagnie. Zie de verklaring onder fol. 16.

Fol. 25. F. Wills, Londen, Z/R. Zie de verklaring onder fol. 7.

Fol. 26. Huishouding valt in de categorie der voorloopige rekeningen. Het saldo is op Kapitaal overgebracht.

Fol. 27. J. Hall, Hamburg M/R. Het debet en het credit van het vreemde geld zijn gelijk. Van het Hollandsche geld bedraagt het credit meer dan het debet, en dit meerdere is, volgens hetgeen in de inleiding tot de Nota van Verlies en Winst gezegd is, winst.

Fol. 28. J. Steinbach, Hamburg Z/R. Zie fol. 7.

Fol. 29. Tabak van P. Auerbach. Ofschoon op dit folio eene voorloopige rekening voorkomt, en de overschrijving van het netto provenu, de onkosten en de provisie heeft plaats gehad, sluit de rekening niet. Eene herlezing van de aanteekeningen onder de posten van 28 Februari en 3 Maart in het Memoriaal zal doen zien, dat de koopman *f* 65.73 meer heeft overgeschreven, dan er volgens de creditzijde te verrekenen viel, omdat hij aan Auerbach den prijs op tijd van de verkochte goederen moest verantwoorden. Zoo als de zaak nu ligt, is Auerbach op zijne voorloopige rekening *f* 56.73 meer debet dan credit, die hij echter niet zal betalen, en die daarom verlies is. De koopman is hieronder zeer getroost; want hij weet, dat dit verlies twee maanden gebruik van geld voorstelt, dat hij van den kooper der tabak gehad heeft.

Fol. 30. Prolongatie. Volgens de Calculatiën zou de koopman voor de prolongatie, als ze nu werd afgelost, *f* 5007,08 ontvangen. Hierbij de *f* 12,50 interest gevoegd, die op de Proefbalans staat, geeft *f* 5019,58, en van deze laatste som het debet afgetrokken, blijft de winst over, welke de koopman van 13 Februari tot 31 Maart met dit kapitaal behaald heeft.

Fol. 31. Thee onder F. Reuter. Zie fol. 17.

Fol. 32. Rozijnen voor derde rekening met W. Joosten en H. Zandheuvel. Deze rekening vertegenwoordigt den koopman weder voor eene bijzondere partij goederen. De debetzijde duidt den inkoop, de creditzijde den verkoop aan. Hetgeen het credit meer bedraagt dan het debet, is winst.

Fol. 33. Verlies en Winst. Wij slaan deze rekening over, om redenen die later zullen blijken.

Fol. 34. Assurantie. Geen der beide schepen kan nog de plaats zijner bestemming bereikt hebben, waarom dan ook de beide bedragen op de Calculatiën zijn gebracht. De koopman beschouwt het bedrag van het credit, in dit tijdperk, niet als winst, maar wil den afloop afwachten. Wat hij doet om dit in zijne boeken aan te toonen, zal bij de Wezenlijke Balans aan het licht komen.

Fol. 35. Tabak voor halve rekening onder L. Schulz. Deze rekening behandelen wij als die op fol. 32.

Fol. 36. F. Reuter, Keulen M/R. Zie fol. 23.

Fol. 37. P. Auerbach, Bremen Z/R. Zie fol. 7.

Fol. 38. L. Schulz, Bremen M/R. Met deze rekening is het gesteld als met die op fol. 23.

Fol. 39. De Nederlandsche Handelmaatschappij. Deze staat gelijk met de rekeningen die vreemde personen vertegenwoordigen.

Fol. 40. Rijst voor halve rekening met G. Wilson. Zie fol. 32.

Fol. 41. G. Wilson, Londen M/R. Zie fol. 23.

Fol. 42. H. Staub, Hamburg Z/R. Zie fol. 17.

Fol. 43. Kandij voor halve rekening onder H. Staub. De koopman heeft nog geen bericht van den verkoop der kandij. Overeenkomstig met hetgeen in

de inleiding tot de Calculatiën is opgemerkt, kan er dus van geen winst of verlies sprake zijn.

Fol. 44. G. Wilson, Londen Z/R. Zie fol. 7.

Wanneer al de verliezen en al de winsten, behalve die welke in het Grootboek op de rekening Verlies en Winst voorkomen, op de Nota zijn gebracht, worden de beide geldkolommen opgeteld, en daarmede is de Nota gereed. De koopman wenscht echter de gevonden resultaten ook in zijn Memoriaal, Journaal en Grootboek op te nemen, en boekt daartoe den met * geteekenden post in zijn Memoriaal. Om dezen memoriaalpost in het Journaal en Grootboek over te brengen, kan hij, als volgt, redeneeren: »Om het verlies op de rekeningen die daarvoor vatbaar waren, te vinden, moest ik, bij het opmaken der Nota, het debet met het credit verminderen. In sommige gevallen voegde ik, alvorens tot de aftrekking over te gaan, een zeker bedrag, op de Calculatiën voorkomende, bij het debet of credit. Dit bedrag zal later, bij de boeking van de Wezenlijke Balans, werkelijk op de plaats verschijnen, waar het ondersteld werd te staan. Ik kan aannemen, dat dit nu reeds het geval is, en dan voor alle mogelijke gevallen kortaf zeggen: Op de rekeningen waar verlies is, bestaat dit uit het bedrag dat het debet meer is dan het credit. Ik kan de som van al die verschillen op een ander folio, dat mij zelven voorstelt, overschrijven, en ik doe dat op de rekening Verlies en Winst, die ik vroeger reeds geopend heb. Ik debiteer mij daar voor de som van al de verliezen, en crediteer mij op elke rekening waarop verloren is, voor zooveel het verlies op die rekening bedraagt."

Om daartoe te geraken, vormt de koopman den onderstaanden post in het Journaal, en brengt den inhoud daarvan in het Grootboek over.

33		**Verlies en Winst** voor overname van het verlies			*f* 1994	8[illegible]
3	aan	**Scheepsaandeelen** voor overschrijving van het verlies.			*f*	
12	aan	**Onkosten** voor overschrijving van het verlies.			»	
13	aan	**Interest** voor overschrijving van het verlies.			»	
29	aan	**Tabak van P. Auerbach** voor overschrijving van het verlies.			»	
					f 1994	8[illegible]

Thans boekt hij den met ** geteekenden post in het Memoriaal, en op eene dergelijke wijze redeneerende, als bij het verlies, vindt hij dat de winst wordt bepaald door het bedrag, dat men verkrijgt, wanneer men het debet van het credit aftrekt, of door hetgeen het credit meer dan het debet is. Om tot de gewenschte overschrijving te geraken, crediteert de koopman zich onder het hoofd Verlies en Winst voor de som van al de winsten, en debiteert zich daarentegen op de rekeningen, waar winst behaald is, elk voor haar bedrag. Ter bereiking van dit doel stelt hij den volgenden journaalpost te boek, en brengt dien vervolgens in het Grootboek over.

2		**Vaste Goederen** voor overschrijving der winst .			*f*	
4		**Effecten** voor overschrijving der winst .				
6		**Goederen** voor overschrijving der winst .				
15		**Provisie** voor overschrijving der winst .				
17		**Goederen onder J. Hall,** Londen voor omschrijving der winst .				
18		**Wissels in vreemd geld.** voor overschrijving der winst .				
22		**Tabak in ½ met F. Wills,** Londen voor overschrijving der winst .				
27		**J. Hall,** Londen M/R voor overschrijving der winst .				
30		**Prolongatie** voor overschrijving der winst .				
31		**Thee onder F. Reuter,** Keulen voor overschrijving der winst .				
32		**Rozijnen in ⅓ met Joosten en Zandheuvel** voor overschrijving der winst .				
35		**Tabak in ½ onder F. Schulz,** Bremen. voor overschrijving der winst .				
40		**Rijst in ½ met G. Wilson,** Londen voor overschrijving der winst .				
					f 4449	97
33	aan	**Verlies en Winst** voor overname der winst . .			*f* 4449	97

Zoodra de overbrenging van den laatsten post in het Grootboek afgeloopen is, vindt de koopman op de debetzijde van de rekening Verlies en Winst, zijn geheele verlies, en wel *f* 3,35 + *f* 1994,89 = *f* 1998,24, en op de creditzijde zijne geheele winst, bedragende *f* 2,74 + *f* 4449,97 = *f* 4452,71. Het zal nu duidelijk zijn, dat hij, bij het opmaken der Nota, de rekening Verlies en Winst heeft overgeslagen, omdat hij van plan was de overige verliezen en winsten later op het folio Verlies en Winst te vereenigen, waardoor dan van zelf al de verliezen en al de winsten bij elkaar zouden zijn. Als men verder nog eens een blik in het Grootboek slaat, zal men zien, dat hij door het boeken van de laatste twee posten een driedubbel doel heeft bereikt. Ten eerste heeft hij het bedrag van al zijne winsten, en ook dat van al zijne verliezen, onder één hoofd vereenigd; ten tweede staat nu op elke rekening, waarop verloren of gewonnen is, het verlies of de winst uitgedrukt, en ten derde heeft hij op vele rekeningen het debet en credit gelijk gemaakt, en op andere den eersten stap gedaan, om tot hetzelfde resultaat te geraken. — Trekt hij nu op de rekening Verlies en Winst het debet van het credit af, dan vindt hij eene zuivere winst van *f* 2454,47. Deze winst bestaat werkelijk. Oorspronkelijk is ze b. v. als geld in de kas gekomen, vervolgens, bij een nieuwen inkoop, in eene partij goederen overgegaan, later weder in geld veranderd, eindelijk misschien weder in koopwaren verkeerd; maar in welken vorm ze ook besta, ze is in de bezittingen van den koopman begrepen. Zoodra het bedrag der zuivere winst bekend is, treedt de particulier geheel op den voorgrond. Volgens de verklaring van den koopman is er in het afgeloopen tijdperk *f* 2454,47 zuivere winst behaald.

Het vermogen van den particulier is derhalve met die som vermeerderd, en deze som moet gevoegd worden bij al hetgeen de particulier bij den aanvang in den handel gegeven heeft, omdat — door de goede zorgen van den koopman — de waarde daarvan thans zooveel meer is. De particulier — zegge Kapitaal — wordt daarom de winst credit, en de koopman die zelf verklaard heeft, dat de waarde van hetgeen hij onder zich heeft, zooveel meer beloopt, wordt dat bedrag debet, en wel onder het hoofd Verlies en Winst, waar die vermeerdering van bezitting wordt aangeduid.

De koopman maakt den met *** geteekenden memoriaalpost op, waarin hij verklaart, hoeveel zuivere winst hij in het afgeloopen tijdperk heeft behaald. Deze memoriaalpost geeft, op den hierboven genoemden grond, aanleiding tot den onderstaanden journaalpost, die weder van zelf tot de gewenschte boeking in het Grootboek leidt.

31 Maart.

33		**Winst en Verlies** voor overschrijving der zuivere winst			*f* 2454	47
7	aan	**Kapitaal** voor overname der zuivere winst			*f* 2454	47

Wezenlijke Balans.

Na de overbrenging van dezen laatsten post in het Grootboek, kan de koopman tot het opmaken der Wezenlijke Balans overgaan.

Op vele rekeningen is òf het bedrag der debetzijde òf dat der creditzijde hooger geworden, dan het bij het opmaken der Proefbalans was. De winsten en verliezen zijn overal vereffend. Wat de debetzijden van de rekeningen, die den koopman zelven voorstellen, nu nog meer bedragen dan de creditzijden, duidt eene bezitting van den koopman aan, geschat tegen de waarde die zij thans heeft. Zoo is b. v. op Vaste Goederen het debet nu *f* 12000 meer dan het credit, en dit is de waarde van het huis des koopmans. Het verschil tusschen debet en credit op de rekening Kassa is hetzelfde gebleven, daar hier geen verandering ten gevolge van winst of verlies ontstaan is. Het meerdere debet is dus hier het geld dat de koopman op dit oogenblik in kas heeft. Ook op Goederen, en in het algemeen op de rekeningen van de artikelen waarin de koopman handel drijft, en waarvan de overgebleven voorraad in de Calculatiën tegen den prijs van den dag is berekend, wijst het meerdere debet eene bezitting van den koopman aan; want op de debetzijden van die rekeningen staan thans de inkoopsprijzen, benevens de winsten op al de goederen, hetzij bij werkelijken verkoop of bij taxatie; op de creditzijden, de verkoopprijzen van de verkochte goederen; en nadat deze laatsten, of het credit, van de eersten, of het geheele debet, afgetrokken zijn, moet dus de waarde van de onverkochte goederen overblijven. Men kan echter deze waarde gemakkelijker vinden, daar zij op de Calculatiën staat uitgedrukt.

Evenzoo is op de persoonlijke rekeningen het debetsaldo bezitting voor den koopman; daar dit saldo aanduidt wat de betrokken personen bij het opmaken der balans aan den koopman schuldig zijn, of van dezen

onder zich hebben. Waar de creditzijde van andere personen daarentegen een hooger bedrag aanwijst, dan de debetzijde, duidt dit verschil eene schuld aan, welke de koopman aan die personen heeft, en onder deze laatsten bekleedt de particulier eene voorname plaats. Onder deze soort moeten ook geteld worden de rekeningen Onkosten, Provisie en Assurantie, waar het credit meer beloopt dan het debet. Bij de eerste twee is dit meerdere credit ontstaan, doordien de koopman bij het bepalen van het verlies of de winst op die rekeningen, de ongelden en het makelaarsloon die nog onbetaald waren, en die in de Calculatiën opgenomen zijn, heeft opgeteld, zonder ze echter op de debetzijden van die rekeningen te brengen; zoodat daar, na overschrijving van het verlies of de winst, het credit nog juist zooveel meer bedraagt, als vroeger slechts denkbeeldig bij de debetzijde is opgeteld. Deze credit-saldo's moeten op beide rekeningen worden beschouwd als vorderingen van personen, die geen hoofd in het Grootboek krijgen en die daarom slechts gecrediteerd zijn onder een hoofd, dat althans met den aard van hetgeen zij geleverd hebben, overeenkomt. Met de Assurantie is het anders gesteld. Bij het opmaken van de Nota van Verlies en Winst is er reeds op gewezen, dat de ontvangen premiën niet als winst kunnen worden aangemerkt, omdat er nog geen bericht van de behouden aankomst der geassureerde goederen is ontvangen. Er bestaat echter ook geene bijzondere reden om aan verlies te denken. Daarom neemt men aan, dat de geassureerden elk eene pretentie van het juiste bedrag hunner premie op den koopman hebben, en daar de geassureerden vroeger juist zooveel hebben betaald, is er dan noch winst, noch verlies. Komt er in het volgende tijd-

perk bericht, dat de goederen behouden aangekomen zijn, dan zullen tegenover de premiën achtereenvolgens de crediteuren vervallen, en de premiën zullen winst worden. Een en ander samengenomen, zal het nu duidelijk zijn, dat de bruto bezitting of het a c t i e f van den koopman gevonden wordt, door de saldo's van al de rekeningen, waar het debet meer beloopt dan het credit, bij elkander te voegen, en dat zijn p a s s i e f, vermeerderd met hetgeen den particulier toekomt, wordt voorgesteld door de som van al de saldo's der rekeningen, waar het credit meer bedraagt dan het debet. Bedraagt de som der debet-saldo's juist evenveel als die der credit-saldo's, dan is de zaak in orde; want dan is het actief juist toereikend om aan alle vreemde personen uittebetalen, wat zij van de zaak te vorderen hebben, en bovendien aan den particulier overtedragen, wat de boeken op dit oogenblik als diens zuivere bezitting aanwijzen.

Om zijne boeken te laten aanduiden, dat de zaken zoo staan, en dus in orde zijn, bedient de koopman zich van de W e z e n l i j k e B a l a n s, die weder niets anders dan eene verkorte en gewijzigde voorstelling van den tegenwoordigen stand van het Grootboek is. Hij gaat thans echter een stap verder dan bij de Proefbalans, daar hij in plaats van aan te toonen, hoeveel het debet en het credit van iedere rekening bedraagt, het eind-resultaat aangeeft, waartoe deze uitkomsten leiden; zoodat hij alleen het m e e r d e r e debet, of het m e e r d e r e credit van eene rekening op de Wezenlijke Balans overneemt. De inrichting van de Wezenlijke Balans komt, blijkens onderstaand model, geheel met die der Proefbalans overeen.

Folio.	NAMEN DER REKENINGEN.	Woonpl.	Debet.		Credit.	
1	Kassa.					
2	Vaste Goederen					
3	Scheepsaandeelen					
4	Effecten					
5	Wissels in Hollandsch geld					
6	Goederen					
7	Kapitaal					
8	W. Perk	alhier.				
9	Diverse Crediteuren *f*					
	R. van Hoek	"				
	W. Knoop	"				
	K. Scharp	"				
	W. Burg	"				
10	Diverse Debiteuren *f*					
	C. van Loos	Rotterdam.				
	R. Mol	Venlo.				
	N. Pluim	alhier.				
	L. Breet	"				
11	D. v. Pell	"				
12	Onkosten					
15	Provisie					
19	Geaccepteerde wissels					
20	F. Reuter Z/R	Keulen.				
21	Bodemerij					
25	F. Wills Z/R	Londen.				
30	Prolongatie					
34	Assurantie					
42	H. Staub Z/R	Hamburg.				
43	Kandij voor halve rekening onder H. Staub, Hamburg.					
44	G. Wilson Z/R	Londen.				
			f 95869	13	*f* 95869	13

Bij het opmaken der Wezenlijke Balans raadpleegt de koopman het Grootboek, de Proefbalans en de Calculatiën, die elk het hunne bijdragen, om hem de gewenschte saldo's te doen vinden. Wij zullen hem bij zijn werk volgen.

Fol. 1. K a s s a. Deze rekening heeft sedert het op-

maken der Proefbalans geene verandering ondergaan. Het saldo der Proefbalans schrijft hij dus in de debet-kolom.

Fol. 2. Vaste Goederen. Hier wordt het debetsaldo uit het Grootboek, of ook, wat op hetzelfde neerkomt, de waarde van het huis uit de Calculatiën, in de debetkolom der Wezenlijke Balans opgenomen.

Fol. 3. Scheepsaandeelen. Zie fol. 2.

Fol. 4. Effecten. Het debet-saldo, of de waarde der Effecten, in de Calculatiën vermeld, wordt op de Wezenlijke Balans gebracht.

Fol. 5. Wissels in Hollandsch geld. Als fol. 4.

Fol. 6. Goederen. Als fol. 4.

Fol. 7. Kapitaal. Het credit-saldo van de rekening in het Grootboek wordt in de kolom der Wezenlijke Balans geplaatst.

Fol. 8. W. Perk. Het credit-saldo van de Proefbalans komt op de Wezenlijke Balans.

Fol. 9. Div. Crediteuren. Het credit-saldo van de Proefbalans komt op de Wezenlijke Balans, benevens eene specificatie der Crediteuren.

Fol. 10. Div. Debiteuren. Het debet-saldo van de Proefbalans, alsmede eene specificatie der Debiteuren, komt op de Wezenlijke Balans.

Fol. 11. D. v. Pell. Het credit-saldo der Proefbalans komt op de Wezenlijke Balans.

Fol. 12. Onkosten. Het credit-saldo dezer rekening duidt een Crediteur van *f* 114,25 aan, welk bedrag in de credit-kolom der Wezenlijke Balans wordt geschreven.

Fol. 13. Interest. Op deze rekening is ten gevolge van de overschrijving der winst het debet gelijk aan het credit. Er valt dus niets op de Wezenlijke Balans te brengen.

Fol. 14. L. Schulz $^{Z}/_{R}$. Het debet en het credit zijn hier volgens de Proefbalans gelijk. Er komt dus niets op de Wezenlijke Balans.

Fol. 15. Provisie. Zie fol. 12.

Fol. 16. Goederen van F. Reuter. Het debet is volgens de Proefbalans gelijk aan het credit.

Fol. 17. Goederen onder J. Hall. De winst is op Verlies- en Winst overgeschreven. Beide zijden zijn nu gelijk.

Fol. 18. Wissels in vreemd geld. Zie fol. 17.

Fol. 19. Geaccepteerde wissels. Het credit-saldo wordt in de creditkolom der Wezenlijke Balans geboekt.

Fol. 20. F. Reuter $^{Z}/_{R}$. Het debet-saldo komt in de debetkolom der Wezenlijke Balans.

Fol. 21. Bodemerij. De waarde van den Bodemerijbrief wordt in de debetkolom geplaatst.

Fol. 22. Tabak in ½ met F. Wills. Zie fol. 17.

Fol. 23. F. Wils $^{M}/_{R}$. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 24. Goederen in Compagnie. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 25. F. Wills $^{Z}/_{R}$. Het credit-saldo komt in de creditkolom.

Fol. 26. Huishouding. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 27. J. Hall $^{M}/_{R}$. Zie fol. 17.

Fol. 28. R. Steinbach $^{Z}/_{R}$. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 29. Tabak van P. Auerbach. Het verlies is op Verlies en Winst overgeschreven. Beide zijden zijn nu gelijk.

Fol. 30. Prolongatie. Als fol. 4.

Fol. 31. Thee onder F. Reuter. Als fol. 17.

Fol. 32. Rozijnen in $^{1}/_{3}$, enz. Als fol. 17.

Fol. 33. Verlies en Winst. Beide zijden zijn gelijk.

Fol. 34. Assurantie. Het credit wordt, gelijk boven gezegd is, als eene vordering van een persoon beschouwd, en daarom in de creditkolom geplaatst.

Fol. 35. Tabak in ½ onder L. Schulz. Zie fol. 17.

Fol. 36. F. Reuter M/R. Het debet is gelijk aan het credit.

Fol. 37. P. Auerbach Z/R. Als boven.

Fol. 38. L. Schulz M/R. Als boven.

Fol. 39. De Nederl. Handelm. Als boven.

Fol. 40. Rijst in ½ met G. Wilson. Zie fol. 17.

Fol. 41. G. Wilson M/R. Debet en credit zijn gelijk.

Fol. 42. H. Staub Z/R. Het debet wordt in de debetkolom geplaatst.

Fol. 43. Kandij in ½ onder H. Staub. Als boven.

Fol. 44. Het creditsaldo wordt van de Proefbalans in de creditkolom der Wezenlijke Balans overgebracht.

De kolommen worden nu opgeteld, en daar zij dezelfde som opleveren, houdt de koopman zich overtuigd, dat hij goed boek gehouden heeft.

Het afsluiten en weder openen van de rekeningen in het Grootboek.

Als men de Wezenlijke Balans als een Hulp-Grootboek aanmerkt, en ze dus als een wezenlijk deel van de boeken des koopmans beschouwt, dan zijn de koopman en allen, die iets aan de zaak te betalen hebben, nu tweemaal gedebiteerd voor hetgeen ze maar eens schuldig zijn, en dan staan de schuldeischers — ook de particulier — tweemaal gecrediteerd, eens in het eigenlijke Grootboek, en eens op de Wezenlijke Balans of in het Hulp-Grootboek, voor het bedrag dat zij slechts eenmaal te vorderen hebben. Dit behoeft niet, en als men wil, kan men zelfs beweren, dit mag niet. Maar hoe men de zaak wil opvatten, de koopman kan in dit »tweemaal geboekt staan" een middel vinden, om in het eigenlijke Grootboek de rekeningen voor dit tijdperk aftesluiten, en voor het volgende tijdperk weder te openen. Al de rekeningen wier debet op de Wezenlijke Balans gebracht is, worden nu in het eigenlijke Grootboek gecrediteerd, en omgekeerd, alle rekeningen die op de Wezenlijke Balans zijn gecrediteerd, worden in het eigenlijke Grootboek gedebiteerd. Wanneer dit heeft plaats gehad, is op alle rekeningen het debet gelijk aan het credit, en er blijft nog slechts over, dit door de daaronder te plaatsen sommen aan te duiden, en de daarbij gebruikelijke lijnen te trekken. Men kan die sommen met behulp van de Proefbalans en de Calculatiën zeer gemakkelijk vinden, zonder de rekeningen op nieuw op te tellen. In verreweg de meeste gevallen is door de winst- of verliesposten slechts het verschil verrekend tusschen de bedragen die op de Proefbalans zijn gebracht, zoodat men op vele rekeningen het hoogste bedrag der Proefbalans aan beide zijden kan plaatsen. Vaste Goederen, Effecten, Goederen, Prolongatie en de overige rekeningen, die op de Calculatiën voorkomen, dienen opgeteld te worden.

De lijnen die bij de afsluiting worden getrokken, kunnen het best uit de volgende drie modellen gezien worden.

Als op beide zijden slechts één getal staat, kan de optelling achterwege blijven en de lijnen zijn:

f 100	—	f 100	—

Staat op beide zijden meer dan één getal, maar is op beide een zelfde aantal lijnen beschreven, dan wordt er opgeteld, en trekt men de lijnen als hieronder:

f 80	—	f 40	—
„ 50	—	„ 90	—
„ 70	—	„ 70	—
f 200	—	f 200	—

Is eindelijk het aantal beschreven regels ongelijk, dan trekt men de horizontale lijnen als hieronder, terwijl de schuine lijn, die aanduidt, dat op de regels waar ze doorgaat, niets stond toen ze getrokken werd, natuurlijk aan den kant valt, waar de onbeschreven regels zijn.

f 31		f 65	—
„ 78		„ 94	—
„ 1536		„ 57	—
		„ 128	—
		„ 341	—
		„ 260	—
		„ 520	
		„ 100	
		„ 80	
f 1645	—	f 1645	—

Wanneer deze lijnen getrokken, en de sommen neergeschreven zijn, is het Grootboek afgesloten. De waarde die er nu in staat, is gelijk nul, daar overal het debet gelijk aan het credit is. En dat moet ook zoo; want de koopman heeft zich voorgesteld, dat hij voor een oogenblik heeft opgehouden handel te drijven, en dat hij daarom alle schulden ten laste der zaak betaald, en alle inschulden in ontvang genomen heeft. Hij is voor een oogenblik geen handelaar meer, en dus behoeft zijn boek ook niets te bevatten. — Hij wordt echter terstond weder koopman, en opent tot dat einde zijne boeken voor het nieuwe tijdperk. Hij doet dit nogmaals met behulp van de Wezenlijke Balans of het Hulp-Grootboek, dat sedert de afsluiting van het eigenlijke Grootboek dit laatste heeft vervangen, en dat hem nu voor de laatste maal nog eens dienst zal bewijzen. Hij heeft de rekeningen van het vorige tijdperk afgesloten, omdat hij het eene tijdperk van het andere afgescheiden wil houden; maar het slot of eind-resultaat van elke rekening, is weder het begin van die rekening in het volgende tijdperk. Zoo staat op de rekening van W. Perk al wat hij in dit jaar van den koopman heeft ontvangen, en ook al wat hij aan den koopman heeft gegeven. Het eind-resultaat is dat W. Perk eene zekere som meer ontvangen, dan gegeven heeft. Deze som is hij debet, en met dit debet moet zijne rekening in het nieuwe tijdperk aanvangen. Hij gaat, om hiertoe te geraken, op de volgende wijze te werk. Hij brengt al de debetposten van de Wezenlijke Balans of het Hulp-Grootboek weder op de respectieve rekeningen in het eigenlijke Grootboek over, en neemt daarbij voor den datum der handeling den eersten dag van het nieuwe tijdperk aan, even als wij vroeger bij het weder-openen van het Kasboekje gedaan

hebben. Evenzoo crediteert hij in het eigenlijke Grootboek weder alle personen voor hetgeen hun volgens de Wezenlijke Balans of het Hulp-Grootboek toekomt, en vergeet daarbij zich zelven als particulier niet. Zoodra hij hiermede gereed is, zijn al de rekeningen van het Grootboek, waar dit te pas komt, weder geopend, en nu kan hij als in het vorige jaar voortgaan; terwijl de rekeningen die niet op nieuw geopend behoeven te worden, later voor iets anders kunnen worden gebruikt.

De schrandere leerling denkt bij zich zelven: »Nu schijnt de zaak afgeloopen, en toch dunkt mij, dat er nog iets ontbreekt. Als de koopman en de overige debiteuren op nieuw in het eigenlijke Grootboek gedebiteerd worden, is het niet meer dan billijk, dat ze op de Wezenlijke Balans of in het Hulp-Grootboek worden gecrediteerd, en omgekeerd moeten de crediteuren in het Hulp-Grootboek niet langer credit blijven, wanneer hun credit in het eigenlijke Grootboek staat." Hij heeft gelijk, en als hij lust heeft, kan hij in het Hulp-Grootboek debiteeren en crediteeren, waar zulks behoort te geschieden; maar ik zou hem aanraden, daarvoor dan anderen dan gewonen inkt te gebruiken, daar het anders later moeilijk uit te maken zou zijn, welk van twee bij elkander behoorende getallen bij de sluiting, en welk bij de opening der boeken in het Hulp-Grootboek gekomen is.

De koopman slaat een anderen weg in. Na dit werk zou de waarde van hetgeen in de Wezenlijke Balans of het Hulp-Grootboek staat, gelijk nul worden; maar de Wezenlijke Balans zou in duidelijkheid verliezen. Hij bereikt daarom zijn doel eenvoudig door het Balansboek buiten dienst te stellen, totdat hij het weder voor eene volgende Balans noodig heeft.

En thans, waarde lezer, neem ik afscheid van u. Ik hoop dat het mij gelukt is, u de boeking van de voornaamste gevallen die zich in den handel voordoen, naar de dubbele methode, uitteleggen, en u de Balans duidelijk te maken. Maar stel u met de verkregen kennis niet tevreden; er zijn nog andere gevallen die hier niet konden behandeld worden, en die ge nu door toepassing van het geleerde en eigen nadenken zult moeten verklaren. Ik durf vertrouwen dat ge hierin zult slagen, indien ge op den hier ingeslagen weg wilt voortgaan.

AANHANGSEL.

WISSEL.

AMSTERDAM 15 *Januari* 1872. **Goed voor** *f*1872.40

Op den 4 Februari aanstaande gelieve UEd. te betalen voor dezen mijnen Wissel

aan den Heer D. VAN PELL *te Amsterdam* *of order de Somma*

van *een duizend acht honderd twee en zeventig gl. veertig cents N. Ct.*

de Waarde *in rekening* *en stelt op rekening* *volgens* *advies.*

Den Heer C. KARP

te *Leiden.*

X.

№ 1.

Op alle wissels die de koopman zelf trekt, of die hij van anderen koopt of in betaling ontvangt, stelt hij het volgnummer waaronder zij in het Wisselboek voorkomen, dat de bijzonderheden en de geschiedenis van elken wissel bevat.

PROMESSE.

Goed voor *f* 5640.20.

Twee maanden na dato neem ik ondergeteekende aan te betalen

aan den Heer X. *te Amsterdam* *of order de som*

van *vijf duizend zes honderd veertig gulden en twintig cents N. Cl.*

De waarde in goederen genoten.

Amsterdam, den 18 Januari 1872.

Y.

ASSIGNATIE.

Den Heer M. REEP, *alhier.* *UEd. gelieve te betalen*

aan den Heer D. VAN PELL, *alhier* *of order de Somma*

van *vijftien honderd vier en zestig gulden en twintig cents N. Cl.*

Het zal UEd. valideeren volgens advies.

Amsterdam, den 20 Januari 1872.

Zegge *f* 1564.20.

X.

REKENING-COURANT voor den Heer B. SCHLOSS te Mannheim met X te Amsterdam.

1872.			Vervaltijd.	Aantal dagen.	Producten.		
Januari	17	Voor factuur over 50 balen koffie . . .	17 Maart	284	5623	f 1980	20
〃	25	〃 〃 〃 300 〃 rijst . . .	25 〃	276	12644	〃 4580	72
Maart	10	〃 interventie van een wissel met protest	10 〃	291	1694	〃 581	91
April	22	〃 expeditie van 20 last haver . . .	22 April.	249	351	〃 140	70
Mei	18	〃 factuur over 10 vaten N. A. tabak.	18 Juli.	163	4782	〃 2933	92
Juni	24	〃 betaald aan W. Kool, alhier . .	24 Juni.	187	281	〃 150	—
〃	28	〃 factuur over 25 balen katoen . .	28 Aug.	123	3503	〃 2848	41
Augustus	12	〃 〃 〃 50 〃 koffie . . .	12 Oct.	79	1620	〃 2050	60
November	15	〃 eene traite van W. Smith, Hull .	15 Nov.	46	678	〃 1473	80
December	31	〃 saldo interest à 5°/o				〃 16	29
					31176	f 16756	55
1873.							
Januari	1	Voor saldo				f 435	50

1872.			Vervaltijd.	Aantal dagen.	Producten.		
Maart	14	Voor eene remise op hier	20 Maart	281	13488	f 4800	—
〃	30	〃 〃 〃 〃 Londen	30 〃	271	5989	〃 2210	40
Juni	25	〃 〃 〃 〃 hier	12 Juli	169	5070	〃 3000	—
Augustus	14	〃 〃 〃 〃 Rotterdam . . .	1 Septemb.	120	3290	〃 2741	85
October	3	〃 mijne traite	12 Oct.	79	1620	〃 2050	60
November	18	〃 eene remise op hier	25 Nov.	36	546	〃 1518	20
December	31	〃 Saldo interest-getallen			1173	—	—
〃	31	〃 〃				〃 435	50
					31176	f 16756	55

AMSTERDAM, 31 December 1872.

S. E. & O.

X.

Bij het behandelen van eenige posten in het hier voorgaande werk is er op gewezen, dat de kooplieden hunne goederen verkoopen op voorwaarde, dat de betaling na zoo veel tijd zal plaats hebben als door het gebruik van elk artikel is bepaald, tenzij de kooper of de verkooper vooraf andere voorwaarden stelt. Wanneer de kooper buiten 's lands woont, neemt hij om te betalen, meestal zijne toevlucht tot het remitteeren van wissels, en daarbij gebeurt het dan dikwijls dat deze niet juist op den dag vervallen, waarop hij zijne schulden moet afdoen. Hij zendt dan somtijds al vóór den vervaldag der schuld een gedeelte van het bedrag, en later het overige gedeelte, of soms ook wel in eens vóór den vervaldag der schuld meer dan hij te betalen heeft, ten einde het te veel gezondene te doen strekken tot vermindering van eene andere schuld, die hij intusschen heeft gemaakt, of tot vooruitbetaling op eene schuld die hij van plan is spoedig te maken. In dergelijke gevallen houden de kooplieden behalve het Grootboek nog een Rekening-courant-boek voor degenen met wie zij eene loopende rekening hebben, of, zoo als men het noemt, in rekening-courant staan. Het gevolg van deze wijze van betalen is, dat de eene koopman dikwijls voor langer of korter tijd geld van den anderen in gebruik heeft, en daarom is men er op bedacht geweest, die van eene interestberekening te doen vergezeld gaan, waardoor elke vervroegde betaling interest oplevert, en elke te late betaling een verlies aan interest ten gevolge heeft. Zoo is men gekomen tot de rekening-courant met interest-berekening, waarvan hierboven een voorbeeld is gegeven. Men gaat hierbij van de onderstelling uit, dat elk persoon, A., die een zeker bedrag van een ander persoon, B., ontvangt, niet alleen dat bedrag schuldig is, maar ook van dat bedrag tot op een zeker tijdstip van afrekening (gewoonlijk het einde des jaars) tegen een zeker percent interest moet betalen; en tevens dat A. voor elk bedrag dat hij aan B. geeft of betaalt, van het oogenblik waarop dit plaats heeft, niet alleen dat bedrag maar ook den interest tot op den tijd van afrekening tegen hetzelfde percent te vorderen heeft. B. v. als A. op den 1 Mei eene partij koffij voor 3000 gl. koopt van B., op voorwaarde dat hij die contant moet betalen, wordt hij de 3000 gl. debet en den interest van 3000 gl. tegen b. v. 5% 's jaars in 8 maanden of 240 dagen. Betaalt A. nu terstond, dan wordt hij 3000 gl. en den interest van 3000 gl. in 8 maanden of 240 dagen à 5% credit; zoodat A. niets van B., en B. niets van A te vorderen heeft.

Koopt A. op 1 Januari van B. eene zekere partij tabak voor 1000 gl., die op 1 Maart betaald moet worden, dan is A. behalve de tabak ook den interest van 1000 gl. in 300 dagen (het jaar op 360 dagen en iedere maand op 30 dagen geteld) schuldig, en wanneer die tegen 5% 's jaars bepaald is, bedraagt hij $\frac{1000 \times 5 \times 300}{360} = 41.67$ gl. Betaalt A zijne schuld op 1 Maart, dan vindt men voor den interest dien hij in rekening brengt, hetzelfde bedrag, zoodat dan geen van beide eenig voordeel heeft. Vindt A echter goed, zijne schuld reeds op 1 Februari af te doen, dan heeft hij van B den interest over 330 dagen te vorderen, en dan vinden wij daarvoor $\frac{1000 \times 5 \times 330}{36000} = 45{,}83$ gl. A geniet dus een voordeel van 4.16 gl. of den interest van 1000 gl. à 5% in 30 dagen. Bovenstaande rekening-

courant is een uittreksel uit een Rekening-courant-boek, zoo als het aan het einde van het jaar door X aan B. Schloss te Mannheim wordt afgezonden, voor wiens rekening hij eenige zaken heeft gedaan. In de taal van het Grootboek heeft men dus te doen met B. Schloss te Mannheim Z/R. Men ziet op de debetzijde al de sommen die B. Schloss te Mannheim op verschillende tijden, hetzij wegens ontvangen koopwaren of om andere redenen, debet geworden is. Verder zijn er twee kolommen voor datums, de eerste voor dien waarop de ontvangst heeft plaats gehad, de tweede voor den dag waarop de schuld moet worden afgedaan. Bij contante betaling zijn die datums dezelfde, bij verkoopen op tijd valt de tweede een, twee of drie maanden na den eersten. In dit laatste geval zou men dus kunnen zeggen: de eerste datum duidt aan, wanneer de koopman de goederen ontvangen heeft, en de tweede, wanneer de schuld ingaat; terwijl in het eerste geval de overeenstemming tusschen de datums te kennen geeft, dat de schuld terstond bij de ontvangst der goederen, of wat het ook zij dat men ontvangen heeft, begint te loopen. Nu kan men voor elken post den interest dien Schloss tot het einde des jaars debet is, uitrekenen. Voor den eersten post vindt men van 1 April tot het einde des jaars $9 \times 30 = 270$ dagen, in Maart $30 - 17 = 13$ dagen, en daarbij 17 Maart zelf opgeteld, $= 14$ dagen, dus $270 + 14 = 284$ dagen. De centen die bij de geldsommen voorkomen, worden verwaarloosd, als zij minder dan 50 bedragen, en zijn ze 50 of hooger, dan wordt daarvoor het aantal guldens met eene eenheid verhoogd. De berekening van den interest voor den eersten post is dus à 5%

$$\text{Interest} = \frac{1980 \times 284 \times 5}{36000} \text{ gl., of}$$

$$\frac{19{,}80 \times 284 \times 1}{72} \text{ gl.} = \frac{19{,}80 \times 284}{72} \text{ gl.}$$

voor den tweeden

$$\text{Interest} = \frac{4581 \times 276 \times 5}{36000} \text{ gl., of}$$

$$\frac{45{,}81 \times 276 \times 1}{72} \text{ gl.} = \frac{45{,}81 \times 276}{72} \text{ gl.}$$

Zoo kan men den interest van elken post voorstellen door eene breuk die 72 tot noemer heeft, en de som van al de interesten vinden, door de tellers van de breuken op te tellen, en de som door 72 te deelen.

Wanneer de koopman aan het einde des jaars den interest van de bovenstaande rekening in het Rekening-courantboek wil uitrekenen, vindt hij daar op het debet en credit de eerste vier kolommen en de laatste kolom ingevuld. Zijn eerste werk is nu het invullen der vijfde kolom, waarin hij het aantal dagen stelt, voor welke in iederen debet- en creditpost de interest moet berekend worden. Wanneer hij hiermede gereed is, vermenigvuldigt hij elke geldsom op de debetzijde met het daarbij behoorende aantal dagen, deelt het product door 100, in overeenstemming met de deeling door 100 die de geldsommen in de bovenstaande voorbeelden hebben ondergaan, en plaatst de uitkomst in de zesde kolom. De afgeschrapte tiende en honderdste deelen worden verwaarloosd zoo zij minder dan 0,50 bedragen, en de eenheden worden ééne eenheid hooger, zoo de afgeschrapte cijfers 0,50 of meer zijn. Vervolgens telt hij al deze producten op, en indien hij nu die som door 72 deelde, zou hij den interest a 5% dien Schloss in het geheel debet is,

bekomen. Hij voert echter die deeling niet uit, maar vermenigvuldigt ook elke geldsom op de creditzijde met het aantal dagen dat er bij behoort, en telt de producten op. De interest dien Schloss debet is, wordt nu voorgesteld door de breuk $\frac{31176}{72}$ gl., en de interest dien hij credit is, door $\frac{30003}{72}$ gl. Het verschil tusschen deze twee breuken, of $\frac{31176 - 30003}{72}$ gl., is de interest dien Schloss meer debet dan credit, en dus ten slotte debet is. Hij trekt de som der producten in het credit van de som der producten in het debet af, en deelt de rest 1173 door 72. De uitkomst is 16.29 gl. De rest 1173 plaatst hij als saldo onder de producten op de creditzijde, waardoor de beide producten-kolommen dan evenveel bedragen, en de 16.29 gl. brengt hij in het debet der rekening, daar Schloss die som aan interest schuldig is. Nu telt hij de geldkolom in het debet, en die in het credit op, trekt het credit van het debet af, en komt dan tot het resultaat dat B. Schloss op 31 December, nadat de interest verrekend is, een nadeelig saldo van 435.50 gl. heeft. Hij brengt die som als saldo op de creditzijde, alsof Schloss ze betaalde, en dan is de rekening, op de afsluiting na, gereed. Hij opent echter de rekening weder op 1 Januari door Schloss voor het verschuldigde te debiteeren, gelijk hierboven op de Rekening-courant, om een voorbeeld te geven, geschied is.

De afzender van de Rekening-courant stelt nu onder deze de dagteekening en de letters S. E. & O, (Salvo errore et omissione), welke beteekenen: behoudens vergissingen en uitlatingen, en nadat hij ze geteekend heeft, is het werk afgeloopen.

Het zal duidelijk zijn, dat de deeler 72 verandert naar den percentvoet. Voor 3 % is hij 120, voor 4 % 90, voor $4^1/_2$ % 80. Ook zal men inzien, dat de aftrekking der producten niet mag plaats hebben, wanneer voor het debet een andere percentvoet dan voor het credit is aangenomen, daar men alsdan tellers van breuken zou aftrekken, die verschillende noemers hebben.

Wanneer men bij eene Rekening-courant eenmaal een zeker tijdstip voor de afrekening heeft aangenomen, kan dit voor het loopende tijdvak niet meer veranderd worden, zoodat dan de afrekening ook werkelijk op het aangenomen tijdstip moet plaats hebben. Dit heeft aanleiding gegeven, dat sommige kooplieden in plaats van vooruit, achteruit rekenen. Zij nemen aan, dat elke som die in den loop van het jaar betaald wordt, op den 1 Januari had moeten betaald zijn. Men komt daarbij tot hetzelfde resultaat als bij de opgegevene wijze, en kan dan op elk tijdstip, waarop men verkiest, afrekenen. Wanneer de percenten afwisselen, zooals tegenwoordig met gelden à deposito dikwijls het geval is, moet men den interest van elk kapitaal in het bijzonder berekenen. In het voorbeeld hierboven gegeven, is de wijze gevolgd die onder kooplieden onderling het meest in gebruik is. Met de andere zullen wij ons niet verder bezig houden.

ERRATA.

Bladz. 105,	regel 8 van onder,	voor 1933.92 gl.	lees: 2933.92 gl.
„ 161,	„ 6 „ boven,	„ *f* 3490.40	„ *f* 3490.50
„ 163,	onderste regel ,	„ *f* 720.84	„ *f* 720.48
„ 166,	regel 2 van boven,	„ *f* 2933.42	„ *f* 2933.92
„ 167,	„ 6 „ „ ,	„ *f* 29502.65	„ *f* 29502.66.

END OF
TITLE